

Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων και Ινστιτούτων Βιβλιοθηκών (IFLA)
Σειρά Επαγγελματικών Αναφορών της IFLA, No. 86

**Βιβλιοθήκες για Τυφλούς στην Εποχή της
Πληροφορίας-Κατευθυντήριες Οδηγίες για Ανάπτυξη**

Με την επιμέλεια των Rosemary Kavanagh και Beatrice Christensen Skold

Μετάφραση: Άννα Κουλικούρδη

© Copyright 2005 IFLA

Βιβλιοθήκες για Τυφλούς στην Εποχή της Πληροφορίας -Κατευθυντήριες Οδηγίες
για Ανάπτυξη/ με την επιμέλεια των Rosemary Kavanagh και Beatrice Christensen
Skold

Χάγη, Κεντρικά Γραφεία της IFLA. 2005. – 75 σελ. 30εκ.- (Επαγγελματικές
Αναφορές της IFLA: 86)

ISBN 9077897011

ISSN 0168-1931

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
1. Εισαγωγή	8
1.1 Σκοπός των Κατευθυντήριων Οδηγιών	8
1.2 Αλλαγές στην Ανάπτυξη των Υπηρεσιών Βιβλιοθηκών	8
1.3 Η Σημασία των Προτύπων	9
1.4 Ανομοιομορφία Πόρων	10
2. Ιστορία	12
2.1 Βιβλιοθήκες για Τυφλούς	12
2.2. Τμήμα της IFLA “Βιβλιοθήκες για Τυφλούς” (LBS).....	14
3. Η Δομή της Υπηρεσίας	16
3.1 Αποστολή	16
3.2 Νομικό Πλαίσιο	16
3.2.1 Γενικά	16
3.2.2. Νομοθεσία για Βιβλιοθήκες	17
3.2.3 Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Ειδικές Άδειες	17
3.3. Ο Ρόλος της Κυβέρνησης	17
3.4 Εθνική Στρατηγική.....	18
3.5 Δημόσιες και Άλλες Βιβλιοθήκες.....	19
3.5.1 Νομοθεσία για τη Δημόσια Βιβλιοθήκη	19
3.5.2. Αξιολόγηση Αναγκών.....	20
3.5.3 Παράδοση Υπηρεσίας στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες	20
3.5.4 Διοίκηση Υπηρεσιών της Δημόσιας Βιβλιοθήκης	21
3.5.5. Πρόσβαση στην Παράδοση Υπηρεσίας στις Εκπαιδευτικές Βιβλιοθήκες.....	21
4. Μέριμνα για τον Πελάτη: Συναντώντας τις Ανάγκες των Χρηστών	23
4.1 Γενικά.....	23
4.2 Παιδιά	23
4.3 Μαθητές.....	25
4.4. Εργαζόμενοι Ενήλικες.....	26
4.5 Πολυπολιτισμικές Ομάδες.....	26
4.6 Ηλικιωμένοι.....	27
5. Συνεργασία και Δικτύωση	28
5.1 Γενικά.....	28
5.2 Διανομή Πόρων και Εμπειριών.....	28
5.2.1. Διαδανεισμός	29
5.2.3. Μειώνοντας το Κόστος μέσω Συνεργασίας	29
5.3. Σύνδεση με άλλες Βιβλιοθήκες και Υπηρεσίες.....	30
6. Ανάπτυξη Συλλογής	31
6.1. Γενικά.....	31
6.2 Πολιτική Ανάπτυξης Συλλογής.....	31

6.3. Σχέδιο Ανάπτυξης Συλλογής.....	32
6.4 Κριτήρια Επιλογής.....	32
6.4.1 Δημοσιευμένα Έργα και Έργα Διηνεκούς Αξίας.....	33
6.4.2 Συμβουλές.....	33
6.5 Εξισορρόπηση και Σκοπός	33
6.6 Άδειες και Αναγνώριση Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας	34
6.7 Άδειες	34
6.8 Δωρεές.....	34
6.9 Υλικό Πολιτιστικής ή Εθνικής Σημασίας.....	34
6.10 Οργανώνοντας και Καταλογογραφώντας Συλλογές	34
6.10.1 Βιβλιογραφικά Πρότυπα.....	35
6.10.2 Εθνικοί ή Τοπικοί Ενιαίοι Κατάλογοι.....	35
6.10.3 Πρόσβαση σε On-line Κατάλογο.....	35
6.11 Διασύνδεση με Άλλες Συλλογές	35
6.12 Περιεχόμενο Ιστοσελίδων.....	35
6.13 Πρότυπα Μέτρησης	36
6.14 Διατήρηση και Συντήρηση Συλλογής	36
6.14.1 Αποθήκευση και Διατήρηση.....	37
6.14.2 Τακτοποίηση Ραφιών.....	37
6.14.4 Ψηφιακά αποθετήρια και Συστήματα Αρχαιοθήκης.....	37
7. Πρόσβαση σε Υπηρεσίες και Συλλογές.....	38
7.1 Γενικά.....	38
7.2 Εξοπλισμός Αναπαραγωγής Ήχου και Πρόσβασης στην Υπηρεσία.....	38
7.3 Εκπαίδευση και Ενημέρωση Αναγνώστη	38
7.4 Συνθήκες Χρήσης.....	39
7.4.1 Ηλεκτρονικό Περιεχόμενο και Ψηφιακά Δικαιώματα	39
7.4.2 Διασφαλίζοντας την Προστασία των Ηλεκτρονικών Κεφαλαίων	39
7.5 Υπηρεσίες Αναγνωστών	39
7.6 Μέθοδοι Διανομής.....	40
7.6.1 Ελεύθερα Ταχυδρομικά Τέλη	40
7.6.2 Κινητές Βιβλιοθήκες.....	40
7.6.3 Διαδίκτυο και Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο	40
7.6.4 Τηλέφωνο.....	40
7.6.5 Δίκτυα, Βιβλιοθήκες και Άλλες Υπηρεσίες.....	41
7.7 Καθυστερημένο Υλικό.....	41
8. Παραγωγή Εναλλακτικών Μορφών.....	42
8.1 Γενικά.....	42
8.2 Παραγωγή Ήχου	42
8.2.2 Αναλογική Ηχογράφηση.....	42
8.2.3 Μετασχηματισμός σε Ψηφιακές Συλλογές	43
8.2.4 Επίδραση του Ψηφιακού Ήχου στις Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών για Εντυπο-ανάπηρους Χρήστες	44
8.2.5. Ο Μετασχηματισμός της Ανάγνωσης.....	44
8.3 Παραγωγή Μπράιγ.....	44
8.3.1 Γενικά	44
8.3.2 Παραγωγή Μπράιγ.....	45

8.3.3 Χαρτί Μπράιγ	46
8.3.4 Αρχαιοθετώντας Μπράιγ Αρχεία	46
8.3.5 Εκπαίδευση και Πιστοποίηση των Braillists.....	46
8.3.6 Μπράιγ άνευ χαρτιού και Ηλεκτρονικό Κείμενο	46
8.4 Εικόνες και Γραφικά.....	47
8.5 Μεγαλογράμματα Γραφή	49
8.5.1 Ανάγκες και Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας.....	49
8.5.2 Μεγένθυση	50
8.5.3 Ηλεκτρονικό Κείμενο	50
8.5.4 Έντυπο κατόπιν Ζητήσεως.....	50
8.5.5 Μέγεθος Γραμματοσειράς και Τυπογραφικά Στοιχεία	50
8.5.6 Εμπορικοί Εκδότες.....	51
9. Διοίκηση και Μάρκετινγκ.....	52
9.1 Εφαρμόζοντας τις Σωστές Δεξιότητες	52
9.1.1 Γενικά	52
9.1.2 Ο Ρόλος των Επαγγελματιών Βιβλιοθηκονόμων	52
9.1.3 Άλλα Προσόντα	53
9.2 Επιμόρφωση	53
9.2.1 Γενικά	53
9.2.2 Επιμόρφωση και Ανάπτυξη Προσωπικού.....	53
9.2.3 Ο Ρόλος των Σχολών Βιβλιοθηκονομίας στην Επαγγελματική Ανάπτυξη.....	53
9.2.4 Επιμόρφωση Ευαισθητοποίησης για τις Αναπηρίες	54
9.3 Ηθική, Αξίες και Ενημέρωση.....	55
9.4 Εκπαίδευση και Επιμόρφωση των Εθελοντών.....	55
9.4.1 Γενικά	55
9.4.2 Εκπαίδευση	55
9.4.3 Ανάθεση Εργασίας.....	56
9.4.4 Εκπαίδευση και Ανταμοιβή Εθελοντών.....	56
9.5 Υγεία, Ασφάλεια και Συνθήκες Εργασίας.....	56
9.6 Λειτουργίες και Σχεδιασμός.....	56
9.6.1 Γενικά	56
9.6.2 Ανάπτυξη και Σχεδιασμός Πολιτικής	57
9.6.3 Στρατηγικός και Λειτουργικός Σχεδιασμός	57
9.6.4 Οικονομικός Σχεδιασμός και Υπευθυνότητα.....	58
9.6.5 Ευθύνες για τον Προϋπολογισμό	58
9.6.6 Διαχείριση Σχέσεων	58
9.6.7 Διοίκηση Πόρων	58
9.7 Συστήματα Βιβλιοθηκών, Τεχνολογίες και η Διαχείριση της Αλλαγής	59
9.7.1 Γενικά	59
9.7.2 Ενημέρωση για τις Τεχνολογικές Εξελίξεις.....	59
9.7.3 Διαχείριση της Αλλαγής	60
9.7.4 Μελλοντικές Εξελίξεις.....	60
9.8 Ανάλυση, Αξιολόγηση και Μέτρηση	60
9.8.1 Ανάλυση Αναγκών και Παρακολούθηση	60
9.8.2 Παρακολουθώντας την Αποτελεσματικότητα	61
9.8.3 Δείκτες Παρουσίασης	61
9.9 Μάρκετινγκ και Προώθηση	61
9.9.1 Γενικά	61
9.9.2 Πολιτική Μάρκετινγκ και Προώθησης.....	62
9.9.3 Δουλεύοντας με τα Μέσα	62
9.9.4 Συμμετοχή στην Κοινωνική Ζωή.....	63
9.9.5 Αξιολόγηση.....	63

<i>10. Διασφάλιση Ποιότητας.....</i>	<i>64</i>
<i>ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ.....</i>	<i>65</i>
<i>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Διακήρυξη της IFLA για το Θεμελιώδες Δικαίωμα Πρόσβασης και Έκφρασης της Πληροφορίας.....</i>	<i>72</i>
<i>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Κατευθυντήριες Οδηγίες για Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών σε Μπράιγ Χρήστες .....</i>	<i>74</i>

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα άτομα με προβλήματα όρασης έχουν τις ίδιες πληροφοριακές ανάγκες με τους βλέποντες. Όπως ακριβώς οι βλέποντες μπορούν να διαβάσουν μια εφημερίδα, να ακούσουν ένα CD ή να “κατεβάσουν” ηλεκτρονικές πληροφορίες από το Διαδίκτυο, έτσι και τα άτομα με προβλήματα όρασης θέλουν να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες στη μορφή της επιλογής τους.

Η ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής υπηρεσίας πληροφόρησης για τους εντυπο-ανάπηρους είναι ιδιαίτερα σημαντική, διότι υπάρχει πολύ λιγότερο εμπορικά διαθέσιμο υλικό σε προσβάσιμη μορφή από αυτό που τυπώνεται για το ευρύ κοινό. Η ανάγκη για συλλογές εναλλακτικών μορφών και διαθέσιμων σε αναγνώστες που αδυνατούν να ψάξουν στα ράφια, καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών.

Αυτές οι κατευθυντήριες οδηγίες αναπτύχθηκαν έχοντας λάβει ανατροφοδότηση από πολλούς ανθρώπους ανά τον κόσμο, περιλαμβάνοντας άτομα που χρησιμοποιούν βιβλιοθήκες για τυφλούς, δουλεύουν σε αυτές ή έχουν κάποιο επαγγελματικό ενδιαφέρον για την επιτυχία αυτών των βιβλιοθηκών. Με την παρούσα έκδοση, η επιτροπή του Τμήματος της IFLA “Βιβλιοθήκες για Τυφλούς” ελπίζει να δείξει την ευγνωμοσύνη της και να ευχαριστήσει όλους όσους συνέβαλαν σε αυτή. Οι παρακάτω υπήρξαν πρωταρχικά υπεύθυνοι για την προετοιμασία αυτών των οδηγιών:

Rosemary Kavanagh, Εθνικό Καναδικό Ινστιτούτο για Τυφλούς

Beatrice Christensen Skold, Σουηδική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων και Μπράιγ

1. Εισαγωγή

1.1 Σκοπός των Κατευθυντήριων Οδηγιών

Ο σκοπός αυτών των κατευθυντήριων οδηγιών είναι να παρέχει στις βιβλιοθήκες, τις κυβερνήσεις και άλλους ενδιαφερόμενους ένα πλαίσιο ανάπτυξης υπηρεσιών πληροφόρησης για τα εντυπο-ανάπηρα άτομα. Όπου κρίνεται κατάλληλο, οι οδηγίες αυτές φέρουν παραδείγματα από πολλές χώρες του κόσμου.

Στις οδηγίες αυτές, ο όρος “εντυπο-ανάπηροι” θα χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει όσους αδυνατούν να διαβάσουν το συμβατικό έντυπο λόγω τύφλωσης, χαμηλής όρασης, μαθησιακής δυσκολίας ή φυσικής αναπηρίας.

1.2 Αλλαγές στην Ανάπτυξη των Υπηρεσιών Βιβλιοθηκών

Τον Αύγουστο του 1983 το Τμήμα της IFLA “Βιβλιοθήκες για Τυφλούς” (IFLA LBS) ανέπτυξε μια σειρά συστάσεων για τα Εθνικά Πρότυπα των Υπηρεσιών Βιβλιοθηκών απευθυνόμενο στις βιβλιοθήκες για τυφλούς¹. Από τότε η πληροφοριακή εποχή έχει αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι υπηρεσίες οργανώνονται και παρέχονται. Η μεταμόρφωση που έχει επέλθει με τη συνεργία της πληροφορίας και των τεχνολογιών της πληροφορίας έχει καταστήσει εφικτό για τους εντυπο-ανάπηρους να προσπελαίνουν περισσότερες πληροφορίες με αμεσότερους και γρηγορότερους τρόπους. Οι εντυπο-ανάπηροι αναγνώστες είναι περισσότερο ανεξάρτητοι από ποτέ, επειδή μπορούν να διαλέξουν τις μορφές και πηγές περιεχομένου που θέλουν με τρόπους που παλαιότερα ήταν αδύνατοι.

Το αποτέλεσμα είναι πολλές βιβλιοθήκες να μετατρέπουν αυξητικά τις συλλογές τους σε ψηφιακές. Μια ψηφιακή βιβλιοθήκη μπορεί να λάβει πολλές μορφές και να χρησιμοποιηθεί με ποικίλους τρόπους, όπως αποδείχθηκε από το Εθνικό Πρόγραμμα Ψηφιακής Βιβλιοθήκης της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου:

“Μια συμβατική βιβλιοθήκη είναι κάτι περισσότερο από έναν κατάλογο που παραπέμπει σε τόμους στα ράφια. Μια ψηφιακή βιβλιοθήκη είναι κάτι περισσότερο από μια βάση δεδομένων και η μελλοντική Εθνική Ψηφιακή Βιβλιοθήκη θα είναι κάτι πολύ περισσότερο από έναν παγκόσμιο ενιαίο κατάλογο. Οραματιζόμαστε την Εθνική Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ως μια ομάδα καταναμημένων αποθετηρίων οργανωμένου περιεχομένου και μια ομάδα διεπιφανειών πρόσβασης (κάποιες από τις οποίες θα μοιάζουν με τους παραδοσιακούς καταλόγους) σε αυτό το περιεχόμενο. Μερικές διεπιφάνειες μπορεί να προσφέρουν συνεκτική πρόσβαση σε ολόκληρο τον πόρο ενώ άλλες θα εξειδικεύονται ανάλογα με το περιεχόμενο, το κοινό-στόχο ή κάποιον άλλο πρωταρχικό παράγοντα. Κάποιες θα είναι στενά συνδεδεμένες με ένα συγκεκριμένο αποθετήριο ενώ άλλες θα παρέχουν πρόσβαση σε επιλεγμένο περιεχόμενο από καταναμημένα αποθετήρια...Από την οπτική του χρήστη, η ψηφιακή βιβλιοθήκη έχει τη δυναμική, με τρόπους που δεν έχουν ακόμη αναγνωριστεί και που

---

¹ International Federation of Library Associations, Section of Libraries for the Blind, *Approved Recommendations on Working Out National Standards of Library Service for the Blind*, (place: IFLA, August 1983) page#

μοιάζουν απίθανοι για τους πόρους της παραδοσιακής βιβλιοθήκης, να γίνει η επέκταση κάθε επιφάνειας εργασίας, τάξης και προσωπικής βιβλιοθήκης”².

Ανάμεσα στα κλειδιά-στόχους του Στρατηγικού Πλάνου της Βρετανικής Βιβλιοθήκης 1999-2002 ήταν ότι θα:

“Θέσει προτεραιότητα στη συλλογή ψηφιακού υλικού και στην ανάπτυξη ψηφιακών βιβλιοθηκών ώστε οι χρήστες να μπορούν να συμβουλευονται νέες μορφές δημοσιευμάτων και να ωφελούνται από τα νέα, διαθέσιμα μέσα πρόσβασης μέσω των ψηφιακών και διαδικτυακών τεχνολογιών...ιδιαίτερα κινητήριος δύναμη για αυτή την προτεραιότητα είναι η ανάπτυξη νέων ηλεκτρονικών μορφών δημοσίευσης και η αυξανόμενη σημασία των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον στις υπηρεσίες βιβλιοθηκών για απομακρυσμένους χρήστες έχει πυροδοτηθεί από τη ραγδαία εξάπλωση του Διαδικτύου. Ο τομέας της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης αποκτά πρόσβαση σε ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις, ενώ εκδότες, εταιρείες τηλεπικοινωνιών και παροχείς πληροφορίας έχουν ενώσει τις δυνάμεις τους για να διερευνήσουν νέες δυνατότητες. Όλοι αυτοί οι παράγοντες διαμορφώνουν ένα νέο περιβάλλον στο οποίο η Βρετανική Βιβλιοθήκη θα δουλέψει και θα ξεδιπλώσει το ρόλο της”³.

Στην πραγματικότητα, όλοι οι τομείς της κοινωνίας έχουν δεχτεί επίδραση και αλλαγή από τις νέες τεχνολογικές αναπτύξεις, που με τη σειρά τους έχουν θέσει νέα πρότυπα υπηρεσίας και έχουν κάνει τον πληροφοριακό αλφαριθμητισμό απαραίτητο. Οι τεχνολογίες της πληροφορίας έχουν αναγνωριστεί ως μια από τις μεγαλύτερες κινητήριες δυνάμεις που διαμορφώνουν τον 21^ο αιώνα.

1.3 Η Σημασία των Προτύπων

Παράλληλα με αυτές τις τεχνολογικές προόδους και την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής δημοσίευσης και των ψηφιακών βιβλιοθηκών, είναι απαραίτητο να αναθεωρήσουμε την πρώτη σειρά προτύπων που αναπτύχθηκαν το 1983. Ενώ υπάρχουν προκλήσεις και ζητήματα σχετικά με την παραγωγή κατευθυντήριων οδηγιών παγκόσμιας εμβέλειας, οι οδηγίες αυτές συνεχίζουν να είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη υπηρεσιών βιβλιοθηκών για τους εντυπο-ανάπηρους.

Ηγετικοί οργανισμοί στο χώρο των βιβλιοθηκών και των προτύπων έχουν αναφερθεί στις ψηφιακές βιβλιοθήκες, και ιδιαίτερα συχνά σε τεχνικά πρότυπα, αλλά δεν απευθύνουν επαρκώς την ανάγκη για ψηφιακές βιβλιοθήκες προσβάσιμες στους εντυπο-ανάπηρους χρήστες. Ο NISO στις ΗΠΑ έχει ωστόσο αναγνωρίσει ότι ο σκοπός της απόκτησης προτύπων θα πρέπει να καθιστά τις συλλογές περισσότερο προσβάσιμες:

“Ο σκοπός που χρησιμοποιούμε τεχνικά πρότυπα στις υπηρεσίες πληροφόρησης, τις βιβλιοθήκες και τη δημοσίευση είναι για να επιτύχουμε συμβατότητα και συνεπώς διαλειτουργικότητα μεταξύ εξοπλισμού, δεδομένων, πρακτικών και διαδικασιών. Η εφαρμογή τεχνικών προτύπων κάνει τις υπηρεσίες πληροφόρησης πιο προσβάσιμες”⁴.

² “National Digital Library Program”, Library of Congress, 1 July 2004

<http://memory.loc.gov/ammem/dli2/html/lcndlp.html>

³ The British Library, *Strategic Plan 1999-2002* (London: The British Library, yearpublished) 1999

⁴ www.niso.org

Η κοινότητα των βιβλιοθηκών και γενικότερα της πληροφόρησης έχει υιοθετήσει μια ποικιλία προτύπων που διευκολύνουν την ανταλλαγή βιβλιογραφικών δεδομένων, προωθούν την διαλειτουργικότητα μεταξύ συστημάτων βιβλιοθηκών και υποστηρίζουν εθνικά και διεθνή δίκτυα βιβλιοθηκών. Η συμμόρφωση προς τα πρότυπα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη βελτίωση της πρόσβασης σε συλλογές βιβλιοθηκών, σε πολιτιστικά ιδρύματα ή στον Παγκόσμιο Ιστό. Η ιστοσελίδα της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Αυστραλίας αναφέρει ότι:

“Η Εθνική Βιβλιοθήκη θεωρεί σημαντικό να παρακολουθεί τα εθνικά και διεθνή πρότυπα και τις δραστηριότητες επί αυτών ώστε να βεβαιώνεται πως τα κατάλληλα πρότυπα είναι σε ισχύ ή υπό ανάπτυξη για να υποστηρίξουν τους στόχους της”⁵

Το 1994 η IFLA LBS υιοθέτησε την επόμενη γενιά ομιλούντων βιβλίων (DAISY) και υποστήριξε την υιοθέτηση διεθνών προτύπων έτσι ώστε τα προϊόντα ή οι τεχνικές στην κύρια αγορά να μπορούν να χρησιμοποιούνται για μεγαλύτερη διαλειτουργικότητα και ανταλλαγή πληροφοριών. Η πρόθεση ήταν να μειώσουν το κόστος και το χρόνο που εμπλέκει η παροχή βιβλίων και υλικού σε προσβάσιμη μορφή για τους εντυπο-ανάπηρους.

1.4 Ανομοιομορφία Πόρων

Προετοιμάζοντας αυτές τις κατευθυντήριες οδηγίες, δόθηκε πολύ προσοχή στο γεγονός ότι υπάρχει μια τεράστια ανομοιομορφία στους πόρους μεταξύ των αναπτυσσόμενων και αναπτυγμένων χωρών. Πολλές αναπτυσσόμενες χώρες παλεύουν να εξασφαλίσουν τα βασικά μέσα επιβίωσης για τους πολίτες τους και δεν είναι ικανές να παρέχουν κανένα τύπο βιβλιοθήκης, πόσο μάλλον βιβλιοθήκη για τυφλούς.

Ο εντυπο-ανάπηρος πληθυσμός των περισσότερων χωρών συγκαταλέγεται στους πιο φτωχούς. Ακόμη και σήμερα χρήστες βιβλιοθηκών για τυφλούς έχουν ανάγκη από τηλεπικοινωνιακές και πληροφοριακές τεχνολογίες, όπως υπολογιστές και μηχανές ομιλούντων βιβλίων, για να διαβάσουν. Η γεφύρωση του ψηφιακού αποκλεισμού απαιτεί αξιόπιστες τηλεφωνικές γραμμές, υπολογιστές, μόντεμ και παροχή ρεύματος. Αυτή η ουσιαστική υποδομή αποτελεί την εξαίρεση στις αναπτυσσόμενες χώρες. Για παράδειγμα, μόνο το 4.78% του παγκόσμιου πληθυσμού κάνει χρήση του Διαδικτύου και η πλειοψηφία της χρήσης αυτής σημειώνεται στις G8 χώρες. Στη Σουηδία και στον Καναδά, το 73% του πληθυσμού χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο ενώ μόνο το 7% των ανθρώπων στην Κίνα έχει την ίδια δυνατότητα⁶.

Επιπρόσθετα, για να καλλιεργήσουμε τον μπράιγ αλφαριθμητισμό, χρειάζονται εκπαιδευμένοι δάσκαλοι, εμπειρία στα μπράιγ πρότυπα και βασικά υλικά, όπως χαρτί και εκτυπωτές.

---

⁵ “National Library Standards Activities”, The National Library of Australia Online, 1 July 2004
<www.nla.gov.au/services/standards.html>

⁶ There was a superscript number beside these statistics, but no footnote. There should be a source for these stats about Internet usage.

Υπάρχουν αμέτρητες προκλήσεις σε χώρες όπου η πλειοψηφία των εντυπο-ανάπηρων ανθρώπων δεν παρακολουθεί σχολείο. Σε αυτές τις χώρες η φτώχεια είναι τόσο έντονη που οι κυβερνήσεις δεν μπορούν να προνοήσουν για τα ΑμεΑ στο χώρο της εκπαίδευσης ή στα προγράμματα βιβλιοθηκών. Πολλές οικογένειες επιλέγουν να εκπαιδεύσουν τα αρτιμελή παιδιά τους παρά αυτά που φέρουν κάποια αναπηρία.

Υπάρχει ωστόσο ακόμη μια ανομοιομορφία. Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς, ακόμη και σε σχετικά αναπτυγμένα και ευημερή έθνη, είναι υπο-αναπτυσσόμενες συγκριτικά με τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Οι περισσότερες παρέχουν λιγότερο από το 5% του υλικού που δημοσιεύεται στη χώρα τους.

Παρόλα αυτά είναι άποψη μας ότι τα πρότυπα και οι κατευθυντήριες οδηγίες παρέχουν σημείο αναφοράς μετρήσεων και πως οι βιβλιοθήκες πρέπει να παλέψουν για να πετύχουν. Γι' αυτό δεν πιστεύουμε πως είναι σωστό να υπάρχουν ξεχωριστές οδηγίες για τις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες. Δεν αναμένεται πως μια βιβλιοθήκη για τυφλούς σε οποιαδήποτε χώρα θα επιτύχει ή θα υπερβεί όλες αυτές τις οδηγίες. Αντίθετα, προβλέπεται πως η αναφορά αυτή θα αποτελέσει τη βάση από την οποία αρκετές περιπτώσεις καλών υπηρεσιών θα αναπτυχθούν. Ελπίζουμε, ως πρώτο βήμα, πως αυτές οι οδηγίες θα ενημερώσουν τους επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους, χρήστες, ομάδες καταναλωτών, κυβερνήσεις και εθελοντές. Αναμένουμε να δημιουργήσουμε μια κοινή κατανόηση που θα οδηγήσει σε καλύτερες υπηρεσίες βιβλιοθηκών για τους εντυπο-ανάπηρους οπουδήποτε.

2. Ιστορία

2.1 Βιβλιοθήκες για Τυφλούς

Οι δωρεάν υπηρεσίες βιβλιοθηκών ξεπρόβαλαν τους τελευταίους 2 αιώνες ως αποτέλεσμα εξελίξεων στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική αλλά η ιστορία της βιβλιοθήκης είναι τόσο παλιά όσο η ανάγκη διατήρησης αρχείων της και ανταλλαγής των εμπειριών της.

Κάνοντας τον παραλληλισμό τους με την ανάπτυξη των βιβλιοθηκών στην αστική κοινωνία, οι βιβλιοθήκες για τυφλούς αναδύθηκαν για να εκπληρώσουν ρόλους στην εκπαίδευση, την επιμόρφωση και τη δια βίου μάθηση. Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, γυναίκες στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ άρχισαν να δουλεύουν φιλανθρωπικά για τα άτομα με αναπηρίες (ΑμεΑ). Μερικές από αυτές τις γυναίκες ίδρυσαν επίσης και υπηρεσίες βιβλιοθηκών για τους τυφλούς. Γυναίκες σε ιεραποστολές, που ξεκίνησαν να διανέμουν τη Βίβλο σε προσβάσιμες μορφές για να διαδώσουν τον Χριστιανισμό, υπήρξαν οι πρωταρχικά υπεύθυνες για την ίδρυση βιβλιοθηκών στην Ασία και την Αφρική. Πολλές βιβλιοθήκες για τυφλούς προέκυψαν από φορείς αποκατάστασης που εξυπηρετούν τυφλούς και άτομα με προβλήματα όρασης ή από την προσπάθεια αποκατάστασης τυφλών βετεράνων του πολέμου.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ωστόσο, η κυβέρνηση ανέλαβε την ευθύνη της επιμόρφωσης και εκπαίδευσης των τυφλών πολιτών της στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου αναφέρει ότι 53 χρόνια μετά την υπογραφή της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας, η πρώτη δημόσια προσπάθεια της χώρας έγινε στο χώρο της επιμόρφωσης και εκπαίδευσης τυφλών ανθρώπων. Το 1829 η νομοθεσία της Μασαχουσέτης έθεσε σε ισχύ την νομοθεσία για το Άσυλο για Τυφλούς της Νέας Αγγλίας, ώστε αργότερα να ιδρυθεί το Perkins Σχολείο για Τυφλούς στη Watertown της Μασαχουσέτης⁷.

Τεύχος του Απριλίου του 1904 των *Δημοσίων Βιβλιοθηκών* αποκάλυψε ότι 18 Αμερικάνικες δημόσιες βιβλιοθήκες παρείχαν υπηρεσίες για τυφλούς. Η Επιτροπή της Αμερικανικής Ένωσης Βιβλιοθηκών για την Δραστηριότητα των Βιβλιοθηκών για τους Τυφλούς έκανε την πρώτη της αναφορά το 1906. Η τελευταία υπογραφή νομοθεσίας που προέβλεπε τη δημιουργία εθνικής υπηρεσίας για τους τυφλούς στις ΗΠΑ στις 3 Μαρτίου του 1931 υπήρξε το αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ βιβλιοθηκών και του οργανισμού “Αμερικανικό Ίδρυμα για Τυφλούς”. Αυτές οι πρωτοβουλίες έσπρωξαν την ανάγκη για εκπαίδευση και επιμόρφωση των τυφλών πολιτών και την παροχή ισότιμων υπηρεσιών βιβλιοθηκών. Η εγκαθίδρυση της Εθνικής Υπηρεσίας Βιβλιοθήκης για Τυφλούς και Φυσικά Ανάπηρους (NLS BPH) της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου αναγνώρισε την ανάγκη για μια ξεχωριστή, εθνική υπηρεσία, από τη στιγμή που οι δημόσιες βιβλιοθήκες δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν την εθνική υποδομή που απαιτείτο για τη δημιουργία και διανομή προσβάσιμου περιεχομένου.

---

⁷ Eunice Lovejoy, “History and Standards”, in *That All May Read*, (Washington: Library of Congress, National Library Service for the Blind and Physically Handicapped, 1983) 1.

Σε άλλες χώρες, η εξέλιξη υπήρξε διαφορετική. Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς συχνά αναπτύσσονταν έξω από το δεσπόζον σύστημα βιβλιοθηκών, ως μια επέκταση των φιλανθρωπικών οργανώσεων των οποίων η δέσμευση για αποκατάσταση των τυφλών ανθρώπων περιελάμβανε την παροχή βιβλίων προς ανάγνωση. Για παράδειγμα, στον Καναδά, την Αυστραλία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υπάρχει πλήρως δημόσιο χρηματοδοτούμενο εθνικό δίκτυο ισότιμο με αυτό που υπάρχει στις ΗΠΑ, τη Δανία ή τη Σουηδία.

Σήμερα στην Εποχή της Πληροφορίας η σημασία του πνευματικού κεφαλαίου και ο ρόλος των βιβλιοθηκών στη μεταμόρφωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών αναγνωρίζονται και στις αναπτυσσόμενες και στις αναπτυσσόμενες χώρες:

“Στην Ουγκάντα, όπως σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, τα προγράμματα της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου απαιτούν δραστικές περικοπές στις δαπάνες της κυβέρνησης. Από την άλλη πλευρά, ο ρόλος της πληροφορίας ως εθνικός πόρος για οικονομικο-κοινωνική ανάπτυξη εμφανίζεται να κερδίζει δικαίως ευρεία αναγνώριση ανάμεσα στους κυβερνητικούς αξιωματούχους και ιθύνοντες”.⁸

“Από το 1980, με την γενική προώθηση του σοσιαλιστικού μοντερνισμού στην Κίνα, έχουν γίνει μεγάλες αλλαγές στις δημόσιες βιβλιοθήκες της Κίνας...Οι δημόσιες βιβλιοθήκες κοιτάζουν να εξυπηρετούν την οικονομική υποδομή, να αναπτύσσονται περαιτέρω και να εμπλουτίζουν τις αρχικές τους λειτουργίες και ρόλους. Η πράξη δείχνει ότι οι δημόσιες βιβλιοθήκες μπορούν να συμβάλουν κατά πολύ στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας”⁹.

Οι G8 Υπουργοί Οικονομίας των πλουσιότερων εθνών προχώρησαν ένα βήμα μπροστά, διασυνδέοντας την τεχνολογία της πληροφορίας με την πρόοδο και τον εκσυγχρονισμό και ετοίμασαν μια αναφορά για τους ιθύνοντες των κρατών και κυβερνήσεων, το “Καταστατικό Okinawa για την Παγκόσμια Κοινωνία της Πληροφορίας στην Σύνοδο των G8 στην Ιαπωνία”. Η αναφορά αυτή δηλώνει πως “η ουσία της οικονομικής και κοινωνικής μεταμόρφωσης οδηγούμενη από τις τεχνολογίες της πληροφορίας είναι η δύναμη της να βοηθά ιδιώτες και κοινωνίες να χρησιμοποιούν τη γνώση και τις ιδέες”¹⁰.

Αυτή η αναφορά έδωσε περαιτέρω έμφαση στη σημασία της οικονομικά ανεκτής πρόσβασης στην τεχνολογία και υποστήριξε τη δέσμευση στις δυνατότητες των τεχνολογιών της πληροφορίας μέσω της εκπαίδευσης, της δια βίου μάθησης και της επιμόρφωσης για όλους τους πολίτες, περιλαμβάνοντας και αυτούς με αναπηρίες. Το Καταστατικό υποσχέθηκε να πετύχει αυτούς τους στόχους δημιουργώντας online

---

⁸ Sarah Kagoda-Batuwa, “Free Versus Fee: The Challenge of Government Libraries in Uganda,” in *62nd IFLA General Conference Proceedings, August 25-31, 1996*, (place: IFLA, Librarian Economic Policy Research Centre, 1996) page#. www.ifla.org/IV/ifla62/62-kags.htm

⁹ Liu Xiaolin, “Public Libraries and Economic Development in China”, in *62nd IFLA General Conference Proceedings, August 25-31, 1996*, (place: IFLA, Librarian Economic Policy Research Centre, 1996) page#. www.ifla.org/IV/ifla62/62-xial.htm

¹⁰ Report from G8 Finance Ministers to the Heads of State and Government, “Okinawa Charter on the Global Information Society of the G8 Summit in Japan,” (Okinawa: Group of 8 Finance Ministers, July 22, 2000) page3 www.g8.utoronto.ca/summit/2000okinawa/gis.htm

σχολεία, τάξεις και βιβλιοθήκες και επιβεβαιώνοντας ότι οι δάσκαλοι γνωρίζουν τις τεχνολογίες της πληροφορίας και τους πολυμεσικούς πόρους¹¹.

Το 2000 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εκτίμησε ότι υπάρχουν σχεδόν 180.000.000 άνθρωποι με προβλήματα όρασης παγκοσμίως, από τους οποίους τα 40-45 εκατομμύρια είναι τυφλοί. Η πλειοψηφία (90%) αυτών των ανθρώπων ζουν σε αναπτυσσόμενες χώρες¹². Παγκοσμίως αυτός ο αριθμός είναι αξιοσημείωτος αλλά σε τοπικό επίπεδο αντιπροσωπεύει ένα μικρότερο, διασκορπισμένο πληθυσμό. Ως αποτέλεσμα, πολλές βιβλιοθήκες συνεχίζουν να βλέπουν την ανάγκη για ένα κεντροποιημένο σύστημα βιβλιοθήκης και παραγωγής, σχεδιασμένο ειδικά για να εξυπηρετεί τις ανάγκες των εντυπο-ανάπηρων. Αυτές οι βιβλιοθήκες για τυφλούς πρέπει να ισοδυναμούν με αυτές των δωρεάν δημόσιων βιβλιοθηκών.

2.2. Τμήμα της IFLA “Βιβλιοθήκες για Τυφλούς” (LBS)

Το IFLA LBS είναι ένα από τα 37 τμήματα της IFLA με αντιπροσώπους από περισσότερες από 135 χώρες. Ο κύριος σκοπός του είναι η ανάπτυξη των υπηρεσιών βιβλιοθηκών για εντυπο-ανάπηρους παγκοσμίως.

Το Τμήμα αυτό ξεκίνησε να υπάρχει λόγω της έλλειψης επαρκούς επαγγελματικής εκπαίδευσης για όσους δουλεύουν σε βιβλιοθήκες για τυφλούς και από την ανάγκη ανταλλαγής πληροφοριών και ανάπτυξης κοινών προτύπων. Το 1977, μια ομάδα εργασίας για το διεθνή συντονισμό των υπηρεσιών βιβλιοθηκών για άτομα τυφλά και φυσικά ανάπηρα εγκαθιδρύθηκε υπό την εποπτεία του Τμήματος της IFLA “Βιβλιοθήκες για Νοσοκομεία”. Η ομάδα εργασίας απήρθε την ανάγκη για:

- Διεθνή κατάλογο απογραφής των πόρων εναλλακτικής μορφής
- Εντοπισμό των διαθέσιμων μορφών-διατάξεων
- Προτυποποίηση αυτών των μορφών
- Αποτελεσματικό, διεθνές σύστημα δανεισμού
- Συντονιζόμενη προσέγγιση στην εφαρμογή τεχνολογίας στην παραγωγή και τις απαιτήσεις της

Το 1978, η νεοσυσταθείσα Ομάδα Εργασίας των Βιβλιοθηκών για Τυφλούς παρουσίασε μια σειρά δημοσιεύσεων στο Γενικό Συνέδριο της IFLA στο Strbske Pleso της Τσεχοσλοβακίας. Ένα δεύτερο συνέδριο επέκτεινε την αποστολή αυτή και πιο συγκεκριμένα:

“Αν το συνέδριο στην Τσεχοσλοβακία αποδείχτηκε να είναι η σύλληψη μιας νέας ιδέας, το συνέδριο του 1979 στην Κοπεγχάγη υπήρξε το απάνθισμα αυτής της ιδέας. Δέκα δημοσιεύματα παρουσιάστηκαν από έξι έθνη σε ένα ακροατήριο 85 συμμετεχόντων από 28 χώρες”¹³.

Με την επιτυχία αυτών των συνεδρίων, η Ομάδα Εργασίας το 1979 έλαβε την ιδιότητα Στρογγυλής Τραπέζης. Η Στρογγυλή Τράπεζα εστίασε την προσοχή της στις ανάγκες των εντυπο-ανάπηρων εντός των βιβλιοθηκών και των επαγγελματιών της

¹¹ Ibid, page#

¹² “Blindness: Vision 2020-The Global Initiative for the Elimination of Avoidable Blindness”, World Health Organization, 1 July 2002 www.who.int/mediacentre/factsheets/fs213/en/

¹³ Bruce Edward Massis, *Serving Print Disabled Library Patrons: A Textbook*, (North Carolina: McFarland & Company, Inc., 1996) page#

IFLA. Κατά τη διάρκεια του Διεθνούς Έτους για ΑμεΑ (1981) ο πρόεδρος της IFLA ξεχώρισε τη δουλειά της Στρογγυλής Τράπεζης για να υποστηρίξει τις δραστηριότητες της IFLA και να γεφυρώσει το χάσμα των υπηρεσιών πληροφόρησης για ΑμεΑ.

Από το 1982 η Στρογγυλή Τράπεζα ξεπέρασε κατά πολύ το “μητρικό” της Τμήμα “Βιβλιοθήκες σε Νοσοκομεία”, διότι στην πράξη ήταν μεγαλύτερη από τον υπόλοιπο συνδυασμό του Τμήματος. Για αυτό το λόγο έκανε αίτηση για να αποκτήσει την δική της ιδιότητα τμήματος ώστε να επιτύχει ένα υψηλότερο προφίλ και να έχει πρόσβαση σε μεγαλύτερες χρηματοδοτήσεις ειδικών ερευνητικών προγραμμάτων. Η πλήρης ιδιότητα στο τμήμα δόθηκε το 1983 και το τμήμα έκανε την πρώτη του Συνάντηση Εμπειρογνομόνων την ίδια χρονιά, τρεις μέρες πριν από το Ετήσιο Γενικό Συνέδριο της IFLA. Αυτή η πρώτη συνάντηση στο Deutsche Blindenstudienanstalt (BLISTA) έθεσε το πρότυπο για τις μελλοντικές Συναντήσεις Εμπειρογνομόνων.

Τα επόμενα 24 χρόνια, το Τμήμα οργάνωσε εκπαιδευτικά εργαστήρια και συναντήσεις μεταξύ ειδικών από βιβλιοθήκες για τυφλούς και άλλους τομείς. Αυτές οι συναντήσεις έθεσαν ζητήματα, όπως διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, παραγωγή μπράιγ και ακουστικών βιβλίων, συστήματα βιβλιοθηκών και τεχνολογίες.

Κατά την περίοδο 1981-2001 δώδεκα Συναντήσεις Εμπειρογνομόνων έγιναν σε συνδυασμό με τα Γενικά Συνέδρια τη IFLA στη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες, την Ιαπωνία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Αυστραλία, Γαλλία, Σουηδία, Ισπανία, Τουρκία, Δανία, Μαλαισία και ΗΠΑ. Επιπρόσθετα, οκτώ εκπαιδευτικές ενότητες έλαβαν χώρα στο Ηνωμένο Βασίλειο, Κένυα, Ιαπωνία, Ινδία, Κούβα, Νότια Αφρική και Ελλάδα. Το 1995 η Συνάντηση Εμπειρογνομόνων στην Κωνσταντινούπολη παρείχε ένα φόρουμ συζητήσεων μεταξύ των βιβλιοθηκών για τυφλούς για την επόμενη γενιά ομιλούντων βιβλίων. Σε συνάντηση στα μέσα του χειμώνα του 1996 στο Τορόντο του Καναδά το Τμήμα επίσημα υιοθέτησε την υποστήριξη κυρίαρχων προτύπων και ψηφιακής τεχνολογίας για την πρώτη γενιά συστημάτων και υπηρεσιών βιβλιοθηκών.

Το 2003 το Τμήμα έλαβε καινούργια ονομασία. Άλλαξε από “Section of Libraries for the Blind (SLB)” σε “Libraries for the Blind Section (LBS)”. Η αλλαγή αυτή έγινε για να υπάρξει συνοχή στους τίτλους του Τμήματος της IFLA.

Η IFLA LBS διαθέτει ομάδες εργασίας για ποικίλα θέματα, όπως ανάπτυξη συλλογής και κατανομή πόρων, διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, συστήματα και τεχνολογίες βιβλιοθηκών, διοικητικός και στρατηγικός σχεδιασμός, προάσπιση και μάρκετινγκ. Αυτές οι ομάδες βοηθούν να εκπαιδεύσουν τους βιβλιοθηκονόμους και να εστιάσουν τη συζήτηση και την κατεύθυνση σε διεθνές επίπεδο σε ζητήματα που επηρεάζουν τις υπηρεσίες βιβλιοθηκών για τυφλά άτομα. Τρέχουσες πληροφορίες για την IFLA LBS μπορούν να αποκτηθούν από την ιστοσελίδα της IFLA στο www.ifla.org/VII/s31/slb.htm.

Η LBS δεν υλοποιεί συστήματα ούτε αναπτύσσει συλλογές, καθώς αυτό είναι ευθύνη των μελών της-βιβλιοθηκών. Ωστόσο, το Τμήμα βρίσκεται στην εμπροσθοφυλακή ανάδειξης τέτοιων ζητημάτων που μετασχηματίζουν τις υπηρεσίες για εντυπο-ανάπηρους. Δημιουργεί φόρουμ συζητήσεων και θέτει κατευθύνσεις για τις υπηρεσίες βιβλιοθηκών και την ανάπτυξη προσωπικού.

3. Η Δομή της Υπηρεσίας

Το δημοκρατικό δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφορία, συνεχούς μάθησης και πολιτισμού ισχύει και για τα ΑμεΑ. Αυτό το κεφάλαιο εξετάζει πώς οι κυβερνήσεις και άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς παρέχουν κατευθυντήριες οδηγίες, μοντέλα υπηρεσιών ή πλαίσια εργασίας για ισότιμες υπηρεσίες βιβλιοθηκών.

Για περισσότερες πληροφορίες για τη δήλωση της IFLA για αυτό το δημοκρατικό δικαίωμα, βλ. Παράρτημα 1, Διακήρυξη της IFLA για το Θεμελιώδες Δικαίωμα Πρόσβασης και Έκφρασης της Πληροφορίας.

3.1 Αποστολή

Ως πρώτο βήμα, οι κυβερνήσεις ή οι εκάστοτε φορείς θα πρέπει να καθιερώνουν την αποστολή της βιβλιοθήκης για τους εντυπο-ανάπηρους. Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς παρέχουν υπηρεσίες που μπορούν να παραλληλιστούν με τις δωρεάν υπηρεσίες της δημόσιας βιβλιοθήκης για το γενικό πληθυσμό. Η αποστολή και ο ρόλος τους δεν διαφέρει από αυτόν που διατυπώθηκε στο Μανιφέστο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της IFLA/UNESCO:

“Η δημόσια βιβλιοθήκη, η τοπική πύλη στη γνώση, παρέχει μια βασική προϋπόθεση για δια βίου μάθηση, ανεξάρτητη λήψη αποφάσεων και πολιτιστική ανάπτυξη του ιδιώτη και των κοινωνικών ομάδων...υποστηρίζοντας και τη μεμονωμένη εκπαίδευση (αυτο-εκπαίδευση) καθώς επίσης και την επίσημη εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα”¹⁴.

3.2 Νομικό Πλαίσιο

3.2.1 Γενικά

Η νομοθετική βάση για τις περισσότερες εθνικές υπηρεσίες βιβλιοθηκών για εντυπο-ανάπηρους προέρχεται από μια ποικιλία πόρων. Μερικές χώρες έχουν εφαρμόσει ως νομοθεσία μέρος μιας νομοθετικής πράξης για τις δημόσιες βιβλιοθήκες, όπου ο νόμος απαιτεί η δημόσια βιβλιοθήκη να περιλαμβάνει υπηρεσίες για εντυπο-ανάπηρους. Άλλες έχουν υιοθετήσει κατευθείαν αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών και έχουν εγκαταστήσει συστήματα και δίκτυα δημόσια ή ιδιωτικά χρηματοδοτούμενα. Σε έναν αριθμό χωρών, υπάρχει νομοθεσία κατά της διάκρισης βασισμένη στην επεκτεινόμενη Παγκόσμια Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών και την εφαρμογή των Πρότυπων Κανόνων για Εξίσωση των Ευκαιριών για ΑμεΑ (επίσης των Ηνωμένων Εθνών), που στη συνέχεια αποτέλεσαν τη βάση για τις βιβλιοθήκες για τυφλούς.

Αυστραλία: Η κυβέρνηση εφάρμοσε νομοθεσία κατά της διάκρισης όταν το 1986 μπήκε σε ισχύ η Αυστραλιανή Πράξη Αναπηρίας.

---

¹⁴ IFLA/UNESCO, *Unesco Public Library Manifesto*, (The Hague: United Nations, 1994).
www.unesco.org/webworld/libraries/manifestos/libraman.html

3.2.2. Νομοθεσία για Βιβλιοθήκες

Οι υπηρεσίες βιβλιοθηκών για εντυπο-ανάπηρους θα πρέπει να καθιερώνονται μέσα από τη νομοθεσία. Η νομοθεσία θα πρέπει να εντοπίζει τους ρόλους και τις ευθύνες των κυβερνητικών ή των αρμόδιων αρχών για τη δημιουργία, πρόσκτηση και διανομή προσβάσιμου περιεχομένου και την ενσωμάτωση του στα δεσπόζοντα δίκτυα βιβλιοθηκών.

3.2.3 Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Ειδικές Άδειες

Η νομοθεσία που αποδίδει εξαιρέσεις πνευματικών δικαιωμάτων, προκειμένου να διασφαλίζει την πρόσβαση στην πληροφορία, θα πρέπει να εφαρμόζεται. Οι νόμοι των πνευματικών δικαιωμάτων προστατεύουν το έργο των συγγραφέων, μεταφραστών και εκδοτών από παράνομες ενέργειες. Σε έναν αριθμό χωρών, οι νόμοι των πνευματικών δικαιωμάτων επιδέχονται εξαιρέσεων όταν πρόκειται για τη μεταγραφή πνευματικών έργων σε μπράιγ, ηλεκτρονικό κείμενο και ομιλούντα βιβλία για χρήση από τυφλούς ανθρώπους.¹⁵ Συνήθως αυτές οι εξαιρέσεις περιορίζονται σε βιβλιοθήκες για τυφλούς και βιβλία ή υλικό που δεν πωλείται προς εμπορικό όφελος. Σε χώρες που στερούνται τέτοιων προβλέψεων, οι παραγωγοί υλικού εναλλακτικής μορφής πρέπει να καθιερώσουν συμφωνίες με τους κατόχους των πνευματικών δικαιωμάτων. Υπάρχουν ειδικές άδειες που προσφέρουν ευκαιρίες για μοναδικές συμφωνίες με εκδότες ή κατόχους δικαιωμάτων και που πιθανότατα να προσφέρουν περισσότερες ευκαιρίες όσον αφορά στην πρόβλεψη περιεχομένου. Οι κύριες βιβλιοθήκες, για παράδειγμα, χρησιμοποιούν ειδικές άδειες για πρόσβαση σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και παρέχουν πρόσβαση στους χρήστες τους σε πολλές άλλες πηγές περιεχομένου. Βλέπε Τμήμα 6.7

3.3. Ο Ρόλος της Κυβέρνησης

Πολλές κυβερνήσεις έχουν υπογράψει και υλοποιήσει τους “Πρότυπους Κανόνες για Εξίσωση των Ευκαιριών για ΑμεΑ” των Ηνωμένων Εθνών. Ο Κανόνας 5, “Προσβασιμότητα”, στο σημείο εκείνο με τον τίτλο “Πρόσβαση στην Πληροφορία και Επικοινωνία”, ταιριάζει ιδιαίτερα στις βιβλιοθήκες:

“Τα έθνη θα πρέπει να αναπτύσσουν στρατηγικές για να κάνουν τις υπηρεσίες πληροφόρησης και την τεκμηρίωση προσβάσιμη για διάφορες ομάδες ΑμεΑ. Το μπράιγ, οι υπηρεσίες με κασέτες, η μεγαλογράμματη γραφή και άλλες κατάλληλες τεχνολογίες θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για να παρέχουν πρόσβαση στη γραπτή πληροφορία και τεκμηρίωση στα άτομα με οπτικές αναπηρίες. Παρομοίως, οι κατάλληλες τεχνολογίες θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για να παρέχουν πρόσβαση στην προφορική πληροφορία σε άτομα με ακουστικές βλάβες ή δυσκολίες κατανόησης”.¹⁶

¹⁵ David Mann, “Copyright Laws and the Rights of Blind People”, Royal National Institute for the Blind, *New Beacon* 82/961, (February 1998).

www.rnib.org.uk/xpedio/groups/public/documents/visugate/public_nbfeb98.hcsp#P4_89

¹⁶ The United Nations, *The Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities*, (The Hague: The United Nations General Assembly, forty-eight session, December 20, 1993), resolution 48/96, annex. <http://www.un.org/esa/socdev/enable/dissre04.htm>

Όλες οι κυβερνήσεις θα πρέπει να συμμορφώνονται με αυτό το πρότυπο για να μπορούν να έχουν την πρέπουσα δομή και χρηματοδότηση για μια υπηρεσία βιβλιοθήκης για εντυπο-ανάπηρους.

Δανία, Φιλανδία, και Σουηδία: Σε αυτές τις χώρες, οι υπηρεσίες βιβλιοθηκών για εντυπο-ανάπηρους διασφαλίζονται μέσα από συγκεκριμένη νομοθεσία. Μερικές από αυτές τις χώρες περιλαμβάνουν υπηρεσίες βιβλιοθηκών για εντυπο-ανάπηρους στις πολιτικές των πολιτιστικών τους προγραμμάτων. Η Σουηδική διάταξη για “Πολιτισμό για Όλους” (1976) αναφέρει πως το κράτος θα εγγυάται την παραγωγή προσβάσιμου υλικού και την πρόβλεψη υπηρεσιών βιβλιοθηκών στους εντυπο-ανάπηρους. Στη Φιλανδία, το Διάταγμα του 1996 για Βιβλιοθήκη για άτομα με προβλήματα όρασης εγγυάται την υπηρεσία βιβλιοθήκης για αυτή την κατηγορία χρηστών.

Ηνωμένα Έθνη: Το Prati Smoot Διάταγμα του Κογκρέσου καθιέρωσε υπηρεσίες βιβλιοθηκών για τους τυφλούς ή φυσικά ανάπηρους το 1931. Παρόλο που το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία ενός τμήματος μέσα στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, αυτό εντοπίστηκε και νομοθετήθηκε ξεχωριστά.

3.4 Εθνική Στρατηγική

Κάθε χώρα θα πρέπει να καθιερώνει μια εθνική υπηρεσία που να θέτει πρότυπα και να ορίζει, να αναπτύσσει και συντονίζει μια εθνική στρατηγική για υπηρεσίες βιβλιοθηκών για εντυπο-ανάπηρα άτομα. Η στρατηγική θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα εθνικό δίκτυο όλων των βιβλιοθηκών και των ειδικών φορέων με πείρα στις υπηρεσίες για εντυπο-ανάπηρους. Θα πρέπει επίσης να αγκαλιάζει την τεχνολογία που μπορεί να παρέχει πρόσβαση στις υπηρεσίες βιβλιοθηκών, περιλαμβάνοντας την υποστηρικτική τεχνολογία.

Για παράδειγμα, ο εθνικός συντονισμός για υπηρεσίες τύπου δημόσιας βιβλιοθήκης αποτελεί αναγκαιότητα, καθώς ο πληθυσμός με αναπηρίες είναι μικρός και απομονωμένος και γι’ αυτό απαιτεί εξειδικευμένες υπηρεσίες. Ανά τον κόσμο, αυτές οι εθνικές στρατηγικές διαμορφώνονται με πολλούς τρόπους και μπορούν να δομηθούν με δημόσια και ιδιωτική συνεργασία.

Εθνικές Στρατηγικές: Ο εθνικός συντονισμός και η καθιέρωση προτύπων είναι η πρωταρχική ευθύνη αρκετών φιλανθρωπικών ή δημόσια χρηματοδοτούμενων βιβλιοθηκών στον κόσμο. Παραδείγματα δημοσίων χρηματοδοτούμενων, ειδικών βιβλιοθηκών εντοπίζονται στις Ηνωμένες Πολιτείες, Σουηδία, τις Κάτω Χώρες, Δανία, Νορβηγία και Κένυα. Πολλές από αυτές τις βιβλιοθήκες λαμβάνουν ολόκληρη ή το λιγότερο το 70-80% της χρηματοδότησης τους από τις κυβερνήσεις τους. Παραδείγματα φιλανθρωπικά χρηματοδοτούμενων εθνικών στρατηγικών εντοπίζονται και στις αναπτυγμένες και στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπως Ελλάδα, σε χώρες της Αφρικής κάτω από τη Σαχάρα και πολλές άλλες Αφρικανικές χώρες. Σε μερικές αναπτυγμένες χώρες, ιδιωτικοί, μη κερδοσκοπικοί φιλανθρωπικοί οργανισμοί, όπως το Καναδικό Εθνικό Ινστιτούτο για Τυφλούς, το Βασιλικό Εθνικό Ινστιτούτο για Τυφλούς (Ηνωμένο Βασίλειο) και η Εθνική Βιβλιοθήκη για τυφλούς (Ηνωμένο Βασίλειο) είναι οι κύριοι παροχείς υπηρεσιών για ΑμεΑ. Αυτοί οι

οργανισμοί μπορεί να λαμβάνουν το 70% της χρηματοδότησης τους ή και περισσότερο από φιλανθρωπικούς οργανισμούς.

Trinidad και Tobago: Η Εθνική Βιβλιοθήκη και Υπηρεσία Πληροφόρησης (NALIS) έχει συμπεριλάβει τη διανομή υπηρεσίας σε τυφλά και ΑμΠΟ ως μέρος των εθνικών και τοπικών υπηρεσιών των βιβλιοθηκών της.

3.5 Δημόσιες και Άλλες Βιβλιοθήκες

Οι τυφλοί και εντυπο-ανάπηροι απαιτούν πρόσβαση σε υπηρεσίες τύπου δημόσιας βιβλιοθήκης, οι οποίες αλληλεπιδρούν με άλλους τύπους βιβλιοθηκών, όπως σχολικές ή ακαδημαϊκές. Ο ρόλος αυτών των υπηρεσιών θα πρέπει να αναπτύσσεται σε συνεργασία με άλλες εθνικές και τοπικές υπηρεσίες. Η δημόσια βιβλιοθήκη, για παράδειγμα, έχει τη μεγαλύτερη δυνατότητα να αποτελέσει ένα ευρύ σημείο πρόσβασης για όλους τους εντυπο-ανάπηρους αναγνώστες. Όλες οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να εγγυώνται ότι οι συλλογές και υπηρεσίες τους συμπληρώνουν και ενσωματώνονται σε εθνικούς φορείς, για να παρέχουν πρόσβαση σε όσο το δυνατόν περισσότερο υλικό και υπηρεσίες.

3.5.1 Νομοθεσία για τη Δημόσια Βιβλιοθήκη

Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διαβεβαιώνουν ότι η νομοθεσία απαιτεί από τις δημόσιες βιβλιοθήκες να παρέχουν μια υπηρεσία προσβάσιμη σε όλους τους πολίτες, περιλαμβάνοντας και τα ΑμεΑ. Κάθε δημόσια βιβλιοθήκη θα πρέπει να αναπτύσσει μια σαφή, γραπτή πολιτική για υπηρεσίες για ΑμεΑ, περιλαμβάνοντας και τους εντυπο-ανάπηρους. Αυτή η πολιτική θα πρέπει να αποτιμά τις τοπικές ανάγκες, τις υπηρεσίες που χρειάζονται και τους τρόπους παράδοσης υπηρεσιών με τον πιο προσβάσιμο τρόπο για όλους τους αναγνώστες. Η συμβουλή και ο σχεδιασμός υπηρεσίας θα πρέπει να γίνεται σε συνεργασία με την κοινότητα των εντυπο-αναπήρων.

Παραδείγματα νομοθεσίας για δημόσιες βιβλιοθήκες είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της IFLA στο www.ifla.org/V/cdoc/acts.htm.

Καναδάς: Το Visunet Canada Partners Program του Καναδικού Εθνικού Ινστιτούτου για Τυφλούς (CNIB) είναι ένα πρόγραμμα το οποίο επιτρέπει στις δημόσιες και εκπαιδευτικές βιβλιοθήκες να χρησιμοποιούν τη συλλογή εναλλακτικής μορφής του CNIB έναντι αμοιβής ετήσιας συνδρομής, έτσι ώστε να μπορούν να παρέχουν άμεση πρόσβαση σε χρήστες της κοινότητας τους με αναπηρία στο έντυπο. Το πρόγραμμα στοχεύει να παρέχει άνετη πρόσβαση σε τοπικό επίπεδο και να εμπλουτίσει τις συλλογές που είναι διαθέσιμες στις κοινότητες στις οποίες ζουν οι εντυπο-ανάπηροι.

Σουηδία: Στη Σουηδία, οι δημόσιες και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες είναι υπεύθυνες για το δανεισμό ομιλούντων βιβλίων σε όλους τους εντυπο-ανάπηρους πολίτες. Η Σουηδική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων και Μπράιγ (TPB) –μια εθνική υπηρεσία- είναι υπεύθυνη για την παραγωγή και καταλογογράφηση, καθώς επίσης διαθέτει συμπληρωματική δανειστική υπηρεσία.

3.5.2. Αξιολόγηση Αναγκών

Η δημόσια βιβλιοθήκη θα πρέπει να αξιολογεί τις ανάγκες της σε συνεργασία με την κοινότητα των αναπήρων. Αυτό θα επηρεάσει το σχεδιασμό και τη διαρρύθμιση των κτιρίων και της σήμανσης τους, τα επίπεδα αποθέματος, το σχέδιο ανάπτυξης υλικού εναλλακτικής μορφής, την πρόβλεψη υποστηρικτικού εξοπλισμού και το πρόγραμμα προώθησης και ανάπτυξης του αναγνώστη.

Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής: Το διάταγμα “Americans with Disabilities Act (ADA)” παρέχει κατευθυντήριες οδηγίες προσβασιμότητας για κτίρια και εγκαταστάσεις, με συγκεκριμένο τμήμα για τις βιβλιοθήκες στο www.access-board.gov/adaag/html/adaag.htm.

3.5.3 Παράδοση Υπηρεσίας στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες

Η παροχή υπηρεσίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις συνθήκες των εντυποαναπήρων. Οι χρήστες μπορεί να χρειάζονται μεταφορά για να φθάσουν στη βιβλιοθήκη, διανομή υπηρεσιών μέσω των κινητών βιβλιοθηκών, παράδοση στο σπίτι ή ταχυδρομικές υπηρεσίες.

Το προσωπικό θα πρέπει να εκπαιδεύεται για να κατανοήσει τη γκάμα των αναγκών τους και να προσφέρει την κατάλληλη βοήθεια. Οι οδηγίες της IFLA/UNESCO για τη δημόσια βιβλιοθήκη δηλώνουν ότι “Η ανάπτυξη των συλλογών θα πρέπει να βασίζεται στην αρχή της πρόσβασης για όλους και να περιλαμβάνει πρόσβαση σε μορφές κατάλληλες για συγκεκριμένες ομάδες χρηστών, για παράδειγμα μπράιγ και ομιλούντα βιβλία για τυφλούς ανθρώπους”.¹⁷

Σύμφωνα με τον Jean Machell:

“Οι υπηρεσίες πληροφόρησης αυξητικά στηρίζονται σε ηλεκτρονικά μέσα διανομής. Για τα άτομα με προβλήματα όρασης (ΑμΠΟ), η παραπομπή σε προσβάσιμες ιστοσελίδες είναι ζωτική και γι’ αυτό θα πρέπει να υπάρχει εξοπλισμός που να καθιστά ικανή την έξοδο ομιλίας ή μπράιγ. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε χώρες όπου οι άνθρωποι είναι απίθανο να έχουν πρόσβαση σε τέτοιο εξοπλισμό από το σπίτι τους. Η πληροφορία για τις υπηρεσίες βιβλιοθηκών θα πρέπει είναι διαθέσιμη σε μια ποικιλία μορφών και οι ηλεκτρονικοί κατάλογοι θα πρέπει να είναι πλήρως προσβάσιμοι. Η ιδανική υπηρεσία βιβλιοθήκης είναι αυτή όπου κάθε ένας, ανεξάρτητα από το βαθμό οπτικής αναπηρίας, έχει πρόσβαση σε υλικό και πληροφορία τη στιγμή που τη χρειάζεται, σε μορφή που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί, στις ποσότητες που χρειάζεται και όταν οι ανάγκες του κατανοούνται από το προσωπικό”.¹⁸

¹⁷ International Federation of Library Associations, *The Public Library Service: IFLA/UNESCO Guidelines for Development*, ed. For the Section of Public Libraries by Philip Gill et al. (Munich: Saur, 2001 XVI) 22-23. www.ifla.org/VII/s8/proj/publ97.pdf

¹⁸ Jean Machell, *Library and Information Services for Visually Impaired People: National Guidelines*, (London: Share the Vision/The Library Association, LA Publishing 1996) page#. <http://bpm.nlb-online.org/appendixa2.html>

3.5.4 Διοίκηση Υπηρεσιών της Δημόσιας Βιβλιοθήκης

Οι βιβλιοθήκες των οποίων οι υπηρεσίες χρησιμοποιούνται από το γενικό κοινό και τους εντυπο-ανάπηρους χρήστες, όπως δημόσιες ή ακαδημαϊκές, φέρουν μια σημαντική ευθύνη: να είναι προσβάσιμες σε όλους τους χρήστες και να αναπτύσσουν κατάλληλες πολιτικές και σχέδια ως μέρος των κύριων αξιών τους. Η διοίκηση θα πρέπει να παλεύει για σκοπούς που καθιερώνουν την ισότητα πρόσβασης ως κύρια αρχή της υπηρεσίας.

“Το να διοικεί κανείς μια βιβλιοθήκη για ΑμΠΟ δεν διαφέρει από την καλή διοίκηση γενικά: απλά αναγνωρίζει τη σημασία παροχής υπηρεσιών σε ΑμΠΟ. Ο διευθυντής θα πρέπει να αναπτύσσει σαφή πολιτική ή κώδικα πρακτικής πρόβλεψης για άτομα με αναπηρίες με σκοπούς, επιδιώξεις, στρατηγικά πλάνα, διαδικασίες και διακανονισμούς για την κατανομή των απαραίτητων πόρων. Αυτή η πολιτική θα πρέπει να περιλαμβάνει τους κατάλληλους στόχους, έλεγχο διαδικασιών και ευθύνες και θα πρέπει να υπάρχουν αποτελεσματικές διαδικασίες που να εγγυώνται την ποιότητα υπηρεσιών. Η προώθηση και η συνεργασία είναι επίσης πολύ σημαντικά στοιχεία”.¹⁹

3.5.5. Πρόσβαση στην Παράδοση Υπηρεσίας στις Εκπαιδευτικές Βιβλιοθήκες

Οι ακαδημαϊκές και σχολικές βιβλιοθήκες πρέπει να εξυπηρετούν μαθητές σε όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα, από το δημοτικό σχολείο μέχρι τις μεταπτυχιακές σπουδές και παραπάνω. Οι μαθητές θα χρειαστούν υποστήριξη όσον αφορά το κύριο υλικό του προγράμματος σπουδών, για ευρύτερο διάβασμα για τα μαθήματα και ερευνητικό υλικό. Λόγω της έλλειψης εμπορικής εκδοτικής βιομηχανίας βιβλίων για εντυπο-ανάπηρους, οι μαθητές αυτοί εξαρτώνται κατά πολύ από μια αποτελεσματική υπηρεσία βιβλιοθήκης συνδεδεμένης με άλλες βιβλιοθήκες που παρέχουν τη δυνατότητα διαδανεισμού.

ΗΠΑ: Το “Recording for the Blind & Dyslexic”, ένας μη-κερδοσκοπικός οργανισμός, εξυπηρετεί ανθρώπους που δεν μπορούν να διαβάσουν αποτελεσματικά το συμβατικό έντυπο λόγω μιας οπτικής αναπηρίας, δυσλεξίας, ή μιας φυσικής αναπηρίας, η οποία τους αποτρέπει από το να κρατήσουν ένα βιβλίο. Ο οργανισμός αυτός αποτελεί μεγάλο παροχέα προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού στη Βόρεια Αμερική και σε όλο τον κόσμο.

Συνεπώς κάθε ακαδημαϊκό ινστιτούτο θα πρέπει να έχει μια πολιτική που να διασφαλίζει ότι οι ανάγκες των εντυπο-ανάπηρων μαθητών λαμβάνονται υπόψη και ότι ένα σχέδιο μπαίνει σε πράξη για να διασφαλίζει ότι τα βιβλία παρέχονται στις απαιτούμενες μορφές. Ο στόχος θα πρέπει να είναι η παροχή ανεξάρτητης πρόσβασης σε οποιοδήποτε υλικό χρειάζονται οι μαθητές. Κάθε πόρος μέσα σε μια βιβλιοθήκη πρέπει να στοχεύει προς: “Η διοίκηση ολοκληρωμένων υπηρεσιών για φοιτητές με αναπηρίες διαπερνά όλους τους πόρους που διαχειρίζεται ο διευθυντής της βιβλιοθήκης -προσωπικό, χρήματα, αυτοματοποιημένα συστήματα, συλλογές, τεχνολογίες της πληροφορίας, υπηρεσίες και χώρους”.²⁰

¹⁹ Andrew McDonald, “Library Service Policy and Management”, in Linda Hopkins ed., *Library Services for Visually Impaired People: A Manual of Best Practice*, (London, The Council for Museums, Archives and Libraries, 2000) 6.1.3. <http://bmp.nlb-online.org/chapter6.html>

²⁰ Ibid 6.1.4.

Οι βιβλιοθήκες πρέπει να σιγουρεύονται ότι έχουν καθιερωμένα συστήματα σε εφαρμογή έτσι ώστε τα κείμενα να παρέχονται έγκαιρα στον εντυπο-ανάπηρο μαθητή για να ολοκληρώνει την εργασία του. Οι προσωπικές υπηρεσίες ανάγνωσης για το μαθητή μπορεί, σε μερικές περιπτώσεις, να είναι τα πιο κατάλληλα μέσα έγκαιρης διαθεσιμότητας υλικού. Επίσης, μια υπηρεσία μεταγραφής θα πρέπει να είναι διαθέσιμη σε μια βιβλιοθήκη.

Η ψηφιακή πληροφορία είναι ζωτικής σημασίας για τους μαθητές και γι' αυτό οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες θα πρέπει να διαβεβαιώνουν ότι έχουν επαρκείς σταθμούς εργασίας εξοπλισμένους με τις κατάλληλες υποστηρικτικές τεχνολογίες. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες θα πρέπει επίσης να παρέχουν καθοδήγηση για προσβάσιμες ιστοσελίδες, που μπορεί να χρησιμοποιηθούν για λόγους έρευνας.

Αυξητικά, οι μαθητές συμμετέχουν σε προγράμματα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης εξ αποστάσεως. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες πρέπει να καθιερώσουν προσβάσιμες ταχυδρομικές και ηλεκτρονικές υπηρεσίες για αυτούς τους μαθητές για να διασφαλίζουν ότι οι τελευταίοι δεν βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και ότι τα προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης συναντούν τα πρότυπα προσβασιμότητας για ισότιμη συμμετοχή των ανάπηρων φοιτητών.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε 4.3., “Μαθητές”.

4. Μέρη για τον Πελάτη: Συναντώντας τις Ανάγκες των Χρηστών

4.1 Γενικά

Οι εντυπο-ανάπηροι χρήστες είναι μια πολυποίκιλη ομάδα. Μερικοί είναι ηλικιωμένοι σε σύνταξη, άλλοι είναι μαθητές ή άνθρωποι εργαζόμενοι με διάφορα επαγγέλματα και κάποιοι μπορεί να φέρουν πολλαπλές αναπηρίες.

Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς πρέπει να συναντούν τις ανάγκες αυτής της πολυποίκιλης κοινότητας των εντυπο-ανάπηρων και να παρέχουν υπηρεσίες σε όλα τα είδη ινστιτούτων, όπως σχολεία και σπίτια για τους ηλικιωμένους. Το Μανιφέστο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της UNESCO αναγνωρίζει την ποικιλία αυτή ως μέρος της υπηρεσίας, και γι' αυτό οι βιβλιοθήκες για τυφλούς θα πρέπει να υιοθετούν μια ισότιμη προσέγγιση ενσωμάτωσης: “Οι υπηρεσίες της δημόσιας βιβλιοθήκης παρέχονται βασισμένες στην πρόσβαση για όλους, ανεξαρτήτως ηλικίας, γένους, φύλου, θρησκείας, εθνικότητας, γλώσσας ή κοινωνικού κύρους”.²¹

Στις αναπτυγμένες χώρες, οι ηλικιωμένοι άνθρωποι με χαμηλή όραση αποτελούν τη μεγαλύτερη ομάδα χρηστών ανάμεσα στους τυφλούς. Εν τούτοις, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι ενήλικες και νέοι άνθρωποι είναι συχνά οι πιο απαιτητικοί χρήστες, επειδή παρακολουθούν ινστιτούτα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, δουλεύουν ή θέλουν να προχωρήσουν σε επίπεδο καριέρας. Συχνά απαιτούν βιβλία ή πληροφορίες για να υποστηρίξουν τις μαθησιακές ή επαγγελματικές τους ανάγκες. Στον αναπτυσσόμενο κόσμο, ακόμη περισσότεροι χρήστες εμπίπτουν σε νεότερες ηλικιακές ομάδες, που πιθανότατα χρειάζονται υποστήριξη για την εκπαίδευση ή την εργασία τους.

Καναδάς: Δείκτες παρουσίασης του CNIB έχουν δείξει ότι οι χρήστες βιβλιοθηκών κάτω των 65 είναι απαιτητικοί και δραστήριοι στο δημοτικό, στο σχολείο μέσης εκπαίδευσης, στο πανεπιστήμιο ή κολέγιο, στην εργασία ή ως επαγγελματίες. Αυτοί αντιπροσωπεύουν μόνο το 30% του πληθυσμού των χρηστών αλλά εξαντλούν το 70% των ωρών εξυπηρέτησης και απαιτούν περισσότερο υλικό σε εναλλακτικές μορφές.

4.2 Παιδιά

Τα εντυπο-ανάπηρα παιδιά έχουν τις ίδιες αναγνωστικές ανάγκες με τα υπόλοιπα παιδιά. Απαιτούν πρόσβαση σε μια ποικιλία αναγνωστικών εμπειριών και ευκαιριών για αλφαριθμητισμό.

4.2.1 Αναγνωστικές Ανάγκες των Παιδιών

Τα εντυπο-ανάπηρα παιδιά βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, επειδή δεν έχουν τη δυνατότητα να αναζητούν συλλογές και να επιλέγουν τα βιβλία τους. Γονείς, δάσκαλοι και βιβλιοθηκονόμοι πρέπει να συνεργαστούν για να βοηθήσουν αυτά τα παιδιά να αναπτύξουν μια υγιή στάση και περιέργεια για διάβασμα. Η διοίκηση του “Kerstin Fellenius of the Stockholm Institute of Education” μελετά οκτώ τυφλά

---

²¹ IFLA UNESCO, *UNESCO Public Library Manifesto*, (The Hague: United Nations, 1994).
www.unesco.org/webworld/libraries/manifestos/libraman.html

παιδιά που έχουν προμηθευτεί μπράιγ, πλάκες γραψίματος και γραφίδες σε πολύ νεαρή ηλικία. Το ερευνητικό αυτό πρόγραμμα δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, ωστόσο έχει δείξει μέχρι τώρα ότι αυτά τα παιδιά έχουν τις ίδιες αναγνωστικές επιδεξιότητες με τα βλέποντα παιδιά της ηλικίας τους.

Οι μελέτες χρηστών και η έρευνα έχουν δείξει ότι τα παιδιά που εκτίθενται σε μπράιγ σε νεαρή ηλικία, ακόμη και αν δεν μπορούν να το διαβάσουν, αναπτύσσουν πιο ισχυρές αναγνωστικές επιδεξιότητες²². Οι μελέτες επίσης δείχνουν ότι τα παιδιά που είναι τυφλά θέλουν να επιλέγουν τα δικά τους βιβλία και να χρησιμοποιούν αρκετές μορφές για ανάγνωση.

4.2.3. Σκοπός της Υπηρεσίας της Βιβλιοθήκης

Τα παιδιά μαθαίνουν και διαβάζουν στο σπίτι και στο σχολείο, γι' αυτό και ένα μοντέλο παροχής υπηρεσιών βιβλιοθηκών για παιδιά στα σχολεία θα συναντήσει καλύτερα τις ανάγκες τους.

Τα παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας και οι νέοι χρειάζονται μια ευρεία ποικιλία υλικού και δραστηριοτήτων αλφαριθμητισμού, περιλαμβάνοντας βιβλία μπράιγ, μεγαλογράμματης γραφής, απτικά και ακουστικά. Απλά απτικά και πολυαισθητηριακά υλικά και βιβλία διπλής μορφής (που συνδυάζουν και έντυπο και μπράιγ), βοηθούν τα νέα παιδιά να μοιράζονται βιβλία με ενήλικες και ισότιμους τους και να μαθαίνουν τις σχέσεις μεταξύ του έντυπου, του μπράιγ, της προφορικής ομιλίας και της ιστορίας. Το περιεχόμενο της συλλογής θα πρέπει να περιλαμβάνει μυθιστορήματα και όχι μόνο. Τα μεγαλύτερα παιδιά, καθώς θα ωφελούνται από τα ακουστικά βιβλία, μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν και μεγαλογράμματη γραφή και μπράιγ για προσωπική και εκπαιδευτική ανάγνωση.

Τα παιδιά απαιτούν υπηρεσίες πληροφόρησης σε προσβάσιμες μορφές και έναν κατάλογο που να μπορούν να χρησιμοποιούν για να κάνουν τις δικές τους αναγνωστικές επιλογές.

4.2.4 Ηλεκτρονικοί Πόροι και Υπηρεσίες Βασισμένες στον Ιστό

Τα παιδιά και οι νέοι άνθρωποι είναι αυξητικά ικανοί με τα ηλεκτρονικά μέσα. Η μεταφορά ηλεκτρονικών δεδομένων επιτρέπει στις βιβλιοθήκες να αναπτύσσουν τα πρωτότυπα κατασκευής αντιγράφων ψηφιακών βιβλίων και τα σχολεία να μπορούν να “κατεβάζουν” και να μεταγράφουν κείμενα στην επιθυμητή μορφή σύμφωνα με τις ανάγκες του παιδιού. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να επιλέγουν προσβάσιμες και κατάλληλες ιστοσελίδες ως μέρος των υπηρεσιών τους και να παρέχουν συνδέσμους σε άλλους πόρους, να διεγείρουν τη φαντασία και να επεκτείνουν τις μαθησιακές ευκαιρίες. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε 6.12, “Περιεχόμενο Ιστοσελίδων”.

4.2.5 Προγράμματα Αναγνωστικής Ανάπτυξης

Τα προγράμματα καλλιέργειας της ανάγνωσης ενθαρρύνουν τα παιδιά να αναπτύσσουν από νωρίς το ενδιαφέρον για το διάβασμα και να στηρίζουν δια βίου το ενδιαφέρον τους για το έντυπο υλικό. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους γονείς να υποθάλπουν την ανάπτυξη της ανάγνωσης στο παιδί

---

²² Kerstin Fellenius, *Reading Skills of the Visually Impaired, Experiences from Reading Training of Eight Pupils* (Stockholm: Stockholm Institute for Education Press, 1996) 89.

τους. Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς έχουν ιστορικά λάβει ισχυρή θέση ως σύμβουλοι του μπράιγ αλφαριθμητισμού και έχουν παράσχει υποστηρικτικά προγράμματα που να ενθαρρύνουν τις επιδεξιότητες στη γραφή και ανάγνωση μπράιγ.

Ηνωμένο Βασίλειο: Η Εθνική Βιβλιοθήκη στο “Blind’s Fiction Café” στο www.nlbuk.org παρέχει ένα μενού βιβλίων για παιδιά, κατηγοριοποιημένα σύμφωνα με τις αναγνωστικές προτιμήσεις τους.

Καναδάς: Η CNIB Βιβλιοθήκη για Τυφλούς παράγει ένα διετές ακουστικό περιοδικό για παιδιά, το *Kidsworthy*. Κάθε τεύχος αναφέρεται σε μια θεματική ενότητα ή ζήτημα με κατάλληλες αναγνωστικές λίστες. Το *Kidsworthy* έχει ένα νέο συντάκτη που παίρνει συνεντεύξεις από ένα συγγραφέα για παιδιά ανά τεύχος. Η CNIB Βιβλιοθήκη διοργανώνει επίσης ένα Διαγωνισμό Δημιουργικού Γραψίματος και Ορθότητας Μπράιγ για να ενθαρρύνει τον μπράιγ αλφαριθμητισμό και φιλοξενεί ένα καλοκαιρινό αναγνωστικό πρόγραμμα. Μια online υπηρεσία με το όνομα “Children’s Discovery Portal” παρέχει φόρουμ συζήτησης, προσβάσιμα παιχνίδια και πλούτο πληροφοριών κατάλληλων για την ηλικία (www.cnib.ca/library)

Σουηδία: Η Σουηδική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων και Μπράιγ διαθέτει έναν αλληλεπιδραστικό ιστοτόπο για παιδιά, ο οποίος περιλαμβάνει ποικιλία προσβάσιμων παιχνιδιών στον υπολογιστή. (www.tpb.se/).

Κάτω Χώρες: Στις Κάτω Χώρες, υπάρχει η Γωνιά του Παιδιού στον ιστοτόπο του FNB. Αυτή η ιστοσελίδα διαθέτει αλληλεπιδραστικές ομάδες συζήτησης για διάφορα θέματα, ιστορίες και ποιήματα από παιδιά, συγγραφείς παιδιών ως καλεσμένους, συμβουλές χρήσης για τον υπολογιστή και το Διαδίκτυο, παιχνίδια, παζλ και λογισμικά. Ο FNB επίσης δημοσιεύει τέσσερα ακουστικά περιοδικά για παιδιά ηλικίας 6 ως 12 ετών (www.fnb.nl)

4.3 Μαθητές

Οι εντυπο-ανάπηροι μαθητές στο σχολείο, κολέγιο ή πανεπιστήμιο έχουν την ίδια ανάγκη για σχολικά βιβλία και συμπληρωματικό αναγνωστικό υλικό με αυτούς που διαβάζουν το έντυπο. Ωστόσο αντιμετωπίζουν συνέχεια το εξής πρόβλημα: να μην λαμβάνουν έγκαιρα το υλικό που απαιτείται για τις εργασίες των μαθημάτων τους και τις εξετάσεις. Όσο ένας αυξανόμενος αριθμός τυφλών ανθρώπων επιδιώκει τη διαβίωση εκπαίδευση, οι μαθητές εξαρτώνται και έχουν ανάγκη από μια ολοένα και περισσότερο ευρεία υπηρεσία βιβλιοθήκης που να υποστηρίζει τις μαθησιακές τάσεις τους, περιλαμβάνοντας και την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι μαθητές επίσης χρειάζονται πρόσβαση σε υπολογιστές με υποστηρικτικές τεχνολογίες στις σχολικές και κοινοτικές βιβλιοθήκες ώστε να συμμετέχουν στις ίδιες μαθησιακές διαδικασίες με τους ισότιμους τους. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να παρέχουν στους εντυπο-ανάπηρους μαθητές επιμόρφωση όσον αφορά τη χρήση των διαθέσιμων πόρων για έρευνα.

Τζαμάικα: Το εργαστήριο επιμόρφωσης σε υπολογιστές του Υπουργείου Εργασίας που βρίσκεται στο “Salvation Army School for the Blind” παρέχει προσβάσιμους σταθμούς εργασίας σε μαθητές σχολείων όταν το εργαστήριο δεν χρησιμοποιείται από την κυβέρνηση.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε 3.5.5., “Πρόσβαση στην Παράδοση Υπηρεσίας στις Εκπαιδευτικές Βιβλιοθήκες”.

4.4. Εργαζόμενοι Ενήλικες

Οι εντυπο-ανάπηροι που ασκούν διάφορα επαγγέλματα χρειάζονται βιβλία και πληροφορίες για να υποστηρίξουν τη συνεχή μάθηση στον εργασιακό τους χώρο και να προχωρήσουν την καριέρα τους. Γι’ αυτό είναι σημαντικό οι βιβλιοθήκες για τυφλούς να συνεργάζονται με τους εργοδότες και εκπαιδευτές για να υποστηρίξουν τις επαγγελματικές απαιτήσεις των εργαζόμενων ενηλίκων. Μπορεί επίσης να είναι αναγκαίο να παρέχουν υπηρεσίες μεταγραφής ή ανάγνωσης, όταν πρόκειται για ιδιαίτερα εξειδικευμένο περιεχόμενο.

Καναδάς: Το “CNIB Library’s Information Resource Centre (IRC)” και η “Service de recherche documentaire (SRD)” παρέχουν υπηρεσίες πληροφόρησης σε όλους τους τυφλούς και ΑμΠΟ Καναδούς στα Γαλλικά και Αγγλικά και μεταγράφουν την πληροφορία στη μορφή της επιλογής τους. Οι βιβλιοθηκονόμοι δουλεύουν στενά με άλλες ακαδημαϊκές και δημόσιες βιβλιοθήκες για να υποστηρίξουν τις πληροφοριακές ανάγκες των παιδιών, μαθητών, ενηλίκων σε ηλικία εργασίας και ηλικιωμένων. Παρόμοιες υπηρεσίες είναι επίσης διαθέσιμες σε άλλες χώρες.

4.5 Πολυπολιτισμικές Ομάδες

Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να μπορούν να εξυπηρετούν εντυπο-ανάπηρους από διαφορετικά πολιτιστικά και γλωσσικά υπόβαθρα. Η βιβλιογραφία σε άλλες γλώσσες μπορεί συχνά να αποκτηθεί μέσω διαδανεισμού. Όταν ένα υλικό εναλλακτικής μορφής δεν είναι διαθέσιμο σε μια συγκεκριμένη γλώσσα, η εθνική υπηρεσία θα πρέπει να διευθετεί το ζήτημα παρέχοντας το υλικό μέσω συνεργασίας με άλλο οργανισμό.

Το Διεθνές Ευρετήριο Βιβλιοθηκών για Τυφλούς²³ της IFLA LBS αποτελεί ένα βοηθητικό εργαλείο για να εντοπίσει κανείς μια συνεργατική υπηρεσία για διαδανεισμό. Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς θα πρέπει να συνεργάζονται παρέχοντας ενημερωμένες πληροφορίες επικοινωνίας για την εύρεση των πόρων προς διαδανεισμό. Μερικές βιβλιοθήκες για τυφλούς διατηρούν online καταλόγους δημόσιας πρόσβασης, που επίσης περιλαμβάνουν πολυπολιτισμικούς τίτλους.

Σουηδία: Η Σουηδική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων και Μπράιγ λειτουργεί ως δανειστικό κέντρο για βιβλία σε πολλές γλώσσες. Το 2002 47 γλώσσες αντιπροσωπεύονταν στη συλλογή των ομιλούντων βιβλίων της.

---

²³ M. Nomura M. et al., eds, *International Directory of Libraries for the Blind*, 4th Edition, (The Hague: IFLA Headquarters, April 20, 2000). See <http://www.ifla.org/III/misc/4edition.htm> for more information.

4.6 Ηλικιωμένοι

Σε πολλές χώρες, ο γρηγορότερα αυξανόμενος πληθυσμός χρηστών βιβλιοθηκών για τυφλούς είναι οι ηλικιωμένοι. Οι ηλικιωμένοι μπορεί να θέλουν να διαβάζουν για ψυχαγωγικούς λόγους, για ενδιαφέροντα τους ή χόμπι ή για να μελετήσουν θέματα υγείας ή ταξιδιού. Κάποιοι μπορεί να ενδιαφέρονται να μάθουν μπράιγ. Συνεπώς, οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να αναπτύσσουν προγράμματα υποστήριξης του αλφαριθμητισμού και των αναγνωστικών ενδιαφερόντων αυτής της ομάδας.

Πολλοί ηλικιωμένοι άνθρωποι είναι σε σύνταξη ή ζουν σε οίκους ευγηρίας και χρειάζονται μια υπηρεσία βιβλιοθήκης που να συνεργάζεται με αυτούς τους οργανισμούς. Οι βιβλιοθήκες για τους τυφλούς θα πρέπει λαμβάνουν υπόψη ότι η επόμενη γενιά ηλικιωμένων θα έχει μεγαλώσει στην Εποχή της Πληροφορίας και θα είναι πιο εξοικειωμένη με τις ποικίλες τεχνολογίες της πληροφορίας από ότι η προηγούμενη γενιά των ηλικιωμένων τυφλών χρηστών.

5. Συνεργασία και Δικτύωση

5.1 Γενικά

Παρόλο που οι βιβλιοθήκες για τυφλούς είναι εξειδικευμένες, δεν διαφέρουν ουσιαστικά από τους άλλους τύπους βιβλιοθηκών. Καθώς η πληροφορία και τα τεκμήρια εντοπίζονται σε όλο τον κόσμο, οι “καλές” βιβλιοθήκες πάντοτε λειτουργούσαν και λειτουργούν ως μέρος εθνικών και διεθνών δικτύων. Όλες οι βιβλιοθήκες για τυφλούς θα πρέπει να είναι ενήμερες για τις συλλογές που υπάρχουν σε άλλες βιβλιοθήκες και να δανείζονται όχι τόσο δημοφιλή στοιχεία από αυτές τις πηγές. Οι καλοί επαγγελματίες πρέπει να μένουν ενημερωμένοι για τις απαιτήσεις των πνευματικών δικαιωμάτων και τα πρωτόκολλα δανεισμού υλικού από άλλες βιβλιοθήκες για τυφλούς.

Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς θα πρέπει να υποστηρίζουν τη δουλειά τους διατηρώντας άμεσους συνδέσμους με εξειδικευμένες υπηρεσίες (για παράδειγμα, υπηρεσίες αποκατάστασης) εξυπηρετώντας τους εντυπο-ανάπηρους.

Καναδάς: Το CNIB παρέχει υπηρεσίες βιβλιοθήκης μαζί με βοήθειες για την όραση και διδασκαλία αποκατάστασης των ατόμων με προβλήματα όρασης. Αυτή η εθνική υπηρεσία παρέχει στους τυφλούς Καναδούς πρόσβαση σε συλλογή οργανωμένη από επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους και τεχνικές βοήθειες χρήσης αυτού του περιεχομένου.

5.2 Διανομή Πόρων και Εμπειριών

Η συνεργασία, το μοίρασμα των πόρων και η εμπειρία είναι πλέον εγγενή συστατικά στην ανάπτυξη υπηρεσιών βιβλιοθηκών για εντυπο-ανάπηρα άτομα. Μια συνεργατική προσέγγιση είναι αναγκαία για την ανάπτυξη συλλογών, για το αγκάλιασμα των μελλοντικών τεχνολογιών και τη διανομή πόρων.

Διεθνείς οργανισμοί όπως η IFLA LBS παρέχουν ευκαιρίες για τη δημιουργία κοινών συνδέσμων.

DAISY Κοινοπραξία (Ψηφιακό Προσβάσιμο Πληροφοριακό Σύστημα): Το DAISY αναπτύχθηκε με πρωτοβουλία της Σουηδικής Βιβλιοθήκης Ομιλούντων Βιβλίων και Μπράιγ με σκοπό τη δημιουργία πλοηγήσιμου περιεχομένου για μαθητές που χρησιμοποιούν ψηφιακά ακουστικά αρχεία. Η Κοινοπραξία σήμερα έχει μέλη περισσότερες από 30 βιβλιοθήκες για τυφλούς στην Ευρώπη, Ασία, και Βόρεια Αμερική, με το DAISY λογισμικό να διανέμεται σε περισσότερες από 100 χώρες. Τέτοια συνεργασία είναι ζωτική σημασίας για τη δημιουργία κοινών προτύπων, για την ανταλλαγή εμπειρίας, την επιρροή των πωλητών, τη διαβεβαίωση της διαλειτουργικότητας και την ανταλλαγή περιεχομένου μεταξύ των βιβλιοθηκών για τυφλούς.

5.2.1. Διαδανεισμός

Ο δανεισμός μεταξύ των βιβλιοθηκών αποτελεί μια μακροχρόνια καθιερωμένη πρακτική και μέρος κάθε αποτελεσματικής υπηρεσίας βιβλιοθήκης. Καμία υπηρεσία βιβλιοθήκης δεν μπορεί να έχει μια απόλυτα επαρκή ποικιλία θεμάτων, αριθμό τίτλων και αντιτύπων. Συνεπώς, οι βιβλιοθήκες πρέπει να λειτουργούν ως μέρος ενός ευρύτερου δικτύου που παρέχει πολλά περισσότερα βιβλία και θέματα από ότι μόνο μια κοινότητα θα μπορούσε να αντέξει. Ο διαδανεισμός δεν αντικαθιστά την ανάγκη για ισχυρές τοπικές συλλογές, αλλά επεκτείνει τις διαθέσιμες στους αναγνώστες συλλογές.

Ενώ όλες οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να παρέχουν αποτελεσματικό σύστημα διαδανεισμού, είναι ιδιαίτερα σημαντικό, δεδομένου του κόστους δημιουργίας και παραγωγής υλικού εναλλακτικής μορφής, οι βιβλιοθήκες για τυφλούς με μικρές συλλογές και περιορισμένους πόρους να αναζητούν υλικό μέσω διαδανεισμού. Αυτό θα έπρεπε να αποτελεί το πρώτο βήμα, εκτός και αν η υψηλή ζήτηση απαιτεί ένας συγκεκριμένος τίτλος να παραχθεί και να διατηρηθεί τοπικά.

5.2.3. Μειώνοντας το Κόστος μέσω Συνεργασίας

Πολλές βιβλιοθήκες αγοράζουν ή εντοπίζουν υλικό εναλλακτικής μορφής από άλλες πηγές για να αποφύγουν τα κόστη της πρωτότυπης παραγωγής, η οποία μπορεί να είναι τόσο υψηλή όσο \$12.000 USD για ένα μόνο βιβλίο (τη χρονιά του 2004). Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να συμβουλευονται τους online καταλόγους και άλλες σχετικές πηγές για να δουν αν ένα βιβλίο υπάρχει σε εναλλακτική μορφή κάπου αλλού προτού σκεφτούν να ξεκινήσουν την παραγωγή μόνοι τους. Για παράδειγμα, οι βιβλιοθήκες δεν θα πρέπει να παράγουν κλασικά έργα, που είναι συχνά διαθέσιμα σε ιστοσελίδες και βάσεις δεδομένων, όπως το Project Gutenberg (<http://promo.net/pg/>).

Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να διερευνούν λεπτομερώς τις δυνατότητες συμμετοχής σε συντονισμένη παραγωγή. Για παράδειγμα, κάποιες ποσότητες παραγόμενου υλικού θα μπορούσαν να μοιραστούν μεταξύ διαφορετικών ινστιτούτων.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες οι δυνατότητες συνεργασίας αποτελούν το κλειδί μείωσης κόστους και δημιουργίας ευκαιριών για υπηρεσίες. Η συνεργασία και το μοίρασμα μπορεί να λάβει χώρα σε μια περιοχή, σε έναν αριθμό χωρών, σε μια εθνική ή δημόσια βιβλιοθήκη. Υπάρχουν συχνά παραδείγματα συνεργασίας σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες.

Τζαμάικα: Η “Jamaica Society for the Blind (JSB)” και η “Jamaica Library Service (JLS)” συνεργάζονται για να εξυπηρετήσουν τους τυφλούς στο νησί. Η JSB εκπαιδεύει τυφλούς ανθρώπους και συνεργάζεται με την JLS, η οποία παραδίδει ομιλούντα και μπράιγ βιβλία σε αναγνώστες μέσω των ενοριακών βιβλιοθηκών ή της κινητής βιβλιοθήκης. Σε συνεργασία με το Rotary Club, τα Kingston και St. Andrew παραρτήματα της JLS παρέχουν υποστηρικτικό σταθμό εργασίας για τυφλούς χρήστες.

Φιλανδία και Σουηδία: Η Celia Βιβλιοθήκη στη Φιλανδία και η Σουηδική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων και Μπράιγ συνεργάζονται για να αποφύγουν την διπλοπαραγωγή της Σουηδικής βιβλιογραφίας σε ομιλούντα βιβλία ή μπράιγ.

5.3. Σύνδεση με άλλες Βιβλιοθήκες και Υπηρεσίες

Μια σημαντική αποστολή για μια εθνική υπηρεσία είναι η δημιουργία και διατήρηση δικτύων με δημόσιες, ακαδημαϊκές και σχολικές βιβλιοθήκες. Είναι επίσης απαραίτητο να φιλοξενούν εξωτερικά ινστιτούτα, όπως σπίτια για ηλικιωμένους, κέντρα για ΑμεΑ, σχολεία και οίκους ευγηρίας.

ΗΠΑ: Η Εθνική Υπηρεσία Βιβλιοθήκης για Τυφλούς και Φυσικά Ανάπηρους της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου βασίζεται σε ένα δίκτυο συνεργαζόμενων υπηρεσιών σε ομοσπονδιακό, πολιτειακό και δημοτικό επίπεδο. Το δίκτυο αυτό περιλαμβάνει δημόσιες και τοπικές βιβλιοθήκες για παράδοση και διανομή.

5.3.1 Δουλεύοντας με Φορείς Τύφλωσης

Οι φορείς που παρέχουν ή συνηγορούν για υπηρεσίες στους εντυπο-ανάπηρους συχνά συγκεντρώνουν πληροφορίες για τα δημογραφικά στοιχεία των χρηστών, τις ανάγκες, τάσεις και τη συμπεριφορά τους. Οι φορείς αυτοί ήδη παρέχουν επιμόρφωση στους χρήστες τους ή βοηθούν στον εντοπισμό βλαβών των υποστηρικτικών συσκευών. Από τη στιγμή που πολλοί τυφλοί άνθρωποι χρησιμοποιούν και κάποια υπηρεσία βιβλιοθήκης και τις υπηρεσίες αυτών των φορέων, υπάρχουν ουσιώδεις ευκαιρίες συνεργασίας στην υποστήριξη υποστηρικτικών τεχνολογιών και στην κατανόηση αναγκών των χρηστών. Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς θα πρέπει να αυξήσουν την αποδοτικότητα αυτών των συνεργασιών παρά να διπλοπαράγουν υπηρεσίες που είναι συχνά δαπανηρές.

6. Ανάπτυξη Συλλογής

6.1. Γενικά

Η συλλογή μιας βιβλιοθήκης είναι η καρδιά της υπηρεσίας της και αντανάκλαση της αποστολής της. Η ανάπτυξη της συλλογής απαιτεί να ληφθεί υπόψη η δημογραφική, οικονομική, πολιτιστική και φυλετική ποικιλότητα. Οι άνθρωποι που αδυνατούν να διαβάσουν το έντυπο λόγω μιας αναπηρίας αποτελούν μια ποικιλόμορφη πελατεία με τις ίδιες αναγνωστικές ανάγκες με κάθε άλλη ομάδα. Απαιτούν συλλογές που περιλαμβάνουν δημοφιλές υλικό, πληροφορίες για να υποστηρίξουν τη δια βίου μάθηση ή τις εργασίες μαθημάτων τους, εκπαιδευτικούς πόρους και βιβλία για όλες τις ηλικίες, περιλαμβάνοντας παιδιά και νέους. Ο Jean L. Preer γράφει “οποιαδήποτε συλλογή είναι ένας δυναμικός οργανισμός, που συνεχώς αλλάζει και μεγαλώνει. Ένας καλά επιλεγμένος τίτλος που προστίθεται στη συλλογή αυξάνει τους άλλους τίτλους σε αυτή τη συλλογή. Ένας τίτλος δεν αποτελεί ποτέ απομονωμένη δουλειά: σχετίζεται με τους άλλους”.²⁴

Οι συλλογές για εντυπο-ανάπηρους αναγνώστες θα πρέπει να περιλαμβάνουν πληροφορίες για την υγεία, την όραση και να αντιπροσωπεύουν εθνικά, πολιτιστικά θέματα (αυτά είναι τα βιβλία τα οποία θα είναι πολύ δύσκολο ή αδύνατο να ανακτηθούν από άλλες πηγές, από τη στιγμή που κάθε έθνος είναι συνήθως το πιο έμπειρο και ειδικό στη δική του τοπική βιβλιογραφία).

Στην Εποχή της Πληροφορίας, η έλευση του Διαδικτύου και της ηλεκτρονικής δημοσίευσης αλλάζουν τον τρόπο δημιουργίας, διαχείρισης και προσπέλασης των συλλογών. Δεν χρειάζεται όλο το υλικό ή περιεχόμενο μιας συλλογής να τοποθετείται στα ράφια. Το περιεχόμενο μπορεί να βρίσκεται σε ιστοσελίδες του Διαδικτύου και σε άλλες ψηφιακές βιβλιοθήκες. Οι απαιτήσεις της CNIB Βιβλιοθήκης για μια ψηφιακή βιβλιοθήκη καταλήγουν στις πολλές ευκαιρίες για την αποθήκευση πληροφοριών:

“Ένα από τα πιο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας ψηφιακής βιβλιοθήκης βρίσκεται στη φύση της...πληροφορίας που υπάρχει όχι σε μια μονή φυσική τοποθεσία αλλά σε ποικίλα μέρη (όχι πάντα φανερά στο χρήστη) και προσβάσιμα μέσω ευρέων διαθέσιμων εργαλείων, όπως ο online κατάλογος μιας βιβλιοθήκης καθώς επίσης ποικίλες μηχανές αναζήτησης διαθέσιμων σήμερα στο Διαδίκτυο. Αυτή η δυνατότητα καταλήγει στη δημιουργία εικονικών συλλογών, μέσα από τη συνένωση παρομοίων πόρων κατανεμημένων σε έναν αριθμό αποθετηρίων”.²⁵

6.2 Πολιτική Ανάπτυξης Συλλογής

Μια πολιτική ανάπτυξης συλλογής θα πρέπει να αναπτύσσεται και να διανέμεται σε αναγνώστες, προσωπικό και άλλους εμπλεκόμενους. Η πολιτική θα πρέπει να καθοδηγεί την επιλογή, τη διατήρηση και την αξιολόγηση του περιεχομένου,

²⁴ Jean L. Preer, *Collection Building and the National Library Service for the Blind and Physically Handicapped*, (Washington: National Library Service for the Blind and Physically Handicapped, Library of Congress, September 21, 1994), 8.

²⁵ The CNIB Library for the Blind, *Digital Library Conversion: A Requirements Statement for the CNIB Library for the Blind*, (Toronto: The Canadian National Institute for the Blind, 1999), 6.

ανεξαρτήτως πηγής ή τοποθεσίας και να κάνει τους εμπλεκόμενους να καταλάβουν το σκοπό της συλλογής. Πολλές βιβλιοθήκες δεν διαθέτουν πολιτικές για την ανάπτυξη συλλογών για εντυπο-ανάπηρους. Σύμφωνα με μελέτη στο Ηνωμένο Βασίλειο μόνο το 14.5% των βιβλιοθηκών διέθετε γραπτή πολιτική για την επιλογή υλικού.²⁶

Σουηδία: Το 1981 το Σουηδικό κοινοβούλιο εφάρμοσε ένα νομοσχέδιο ότι το 25% βιβλίων που δημοσιεύονται στη χώρα πρέπει να γίνεται διαθέσιμο σε εντυπο-ανάπηρους χρήστες βιβλιοθηκών στη μορφή ομιλούντων βιβλίων.

6.3. Σχέδιο Ανάπτυξης Συλλογής

Ένα διάγραμμα ανάπτυξης συλλογής θα πρέπει να προσδιορίζει για περισσότερο από μια ελάχιστη περίοδο (για παράδειγμα, τρία χρόνια) τους σκοπούς μιας συλλογής σε ετήσια βάση. Το πλάνο θα πρέπει να καλύπτει τα θέματα, τις μορφές, τις ειδικές συλλογές και περιοχές που πρέπει να αναπτυχθούν, να αφαιρεθούν ή να αντικατασταθούν. Το σχέδιο ανάπτυξης συλλογής θα πρέπει να δηλώνει τον τύπο υπηρεσίας που θα υπόσχεται πως θα παρέχει στους πελάτες κατά την ελάχιστη περίοδο που προαναφέρθηκε. Καθένας μέσα στη βιβλιοθήκη θα πρέπει να είναι ενήμερος για τους στόχους της συλλογής προς διευκόλυνση του σχεδιασμού σε άλλα τμήματα επίσης.

6.4 Κριτήρια Επιλογής

Κάθε βιβλιοθήκη θα πρέπει να καθιερώνει κριτήρια για την επιλογή του υλικού της. Αυτά θα πρέπει να αντανακλούν τις ανάγκες της κοινότητας και να εξισορροπούνται λαμβάνοντας υπόψη μια ευρεία γκάμα θεμάτων, τις ψυχαγωγικές και πληροφοριακές ανάγκες του χρήστη, δημοφιλή βιβλία, κλασικά λογοτεχνικά έργα και επίκαιρο υλικό. Το Μανιφέστο της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της UNESCO αναφέρει ότι οι συλλογές και υπηρεσίες δεν θα πρέπει να υπόκεινται σε ιδεολογικές, πολιτικές ή θρησκευτικές λογοκρισίες ή εμπορικές πιέσεις²⁷.

Ένα πρώτο και ουσιαστικό βήμα είναι να κοιτά κανείς για άλλες πηγές και τους άλλους τίτλους που επιλέγονται για τη συλλογή. Ένας τίτλος ποτέ δεν θα πρέπει να παράγεται χωρίς να ελέγχεται αν έχει παραχθεί στην απαιτούμενη μορφή κάπου αλλού. Η αναπαραγωγή πανομοιότυπων κοστίζει και για τον αναγνώστη και για την υπηρεσία.

Καναδάς και Σουηδία: Η CNIB Βιβλιοθήκη για Τυφλούς και η Σουηδική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων και Μπράιγ έχουν εξοικονομήσει αρκετά εκατομμύρια δολάρια αποκτώντας ήδη παραγόμενα αρχεία ή τα πρωτότυπα κατασκευής αντιγράφων.

---

²⁶ Margaret Kinnell, et al., *Public Library Services for Visually Impaired People: Report to the Library and Information Commission*, (place: Library and Information Statistics Unit, Loughborough University, 2000) page#.

www.mla.gov.uk/information/legacy/lic_pubs/executivessummaries/rr071.html

²⁷ IFLA/UNESCO, *UNESCO Public Library Manifesto*, (The Hague: United Nations, 1994).
www.unesco.org/webworld/libraries/manifesto/libraman.html

Η αναφορά με τα κριτήρια επιλογής θα πρέπει να δηλώνει ότι το υλικό δεν θα πρέπει ποτέ να αντανακλά τις αντιλήψεις της βιβλιοθήκης, του συμβουλίου της, του προσωπικού ή των εθελοντών της. Τα κριτήρια θα πρέπει να υποστηρίζουν την πνευματική ελευθερία, όπως αυτή υιοθετείται από πολλούς επαγγελματικούς οργανισμούς βιβλιοθηκών π.χ. IFLA.

6.4.1 Δημοσιευμένα Έργα και Έργα Διηνεκούς Αξίας

Δεδομένου του κόστους δημιουργίας περιεχομένου σε εναλλακτικές μορφές και της έλλειψης αυτού του υλικού, θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα σε δημοσιευμένα έργα και έργα διαχρονικής και αναγνωρισμένης αξίας.

6.4.2 Συμβουλές

Οι ανάγκες των αναγνωστών θα πρέπει να είναι πρωταρχικές. Τα αιτήματα του αναγνώστη θα πρέπει να συγκεντρώνονται και να αναλύονται καθημερινά όσο γίνεται η επιλογή του υλικού προς παραγωγή και πρόσθεση στη συλλογή. Θα πρέπει να χρησιμοποιούνται πρακτικές επιλογής και τα ανάλογα εργαλεία, όπως συνεννόηση με άλλες βιβλιοθήκες, ειδικούς, συγγραφείς ή εκδότες, διάβασμα περιοδικών, κατάλογοι εκδοτών και κριτικές.

6.5 Εξισορρόπηση και Σκοπός

Τα εμπόδια για προσβάσιμο περιεχόμενο είναι σημαντικά για όσους αδυνατούν να διαβάσουν το έντυπο λόγω αναπηρίας. Στις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες μόνο το 3-5% του έντυπου υλικού είναι διαθέσιμο σε μια προσβάσιμη μορφή²⁸. Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς θα πρέπει να παλεύουν ετησίως να αυξήσουν τον αριθμό νέων τίτλων και βιβλίων που προστίθενται στη συλλογή τους προκειμένου να συναντήσουν τις μεμονωμένες και κοινοτικές ανάγκες.

Τα βιβλία που προστίθενται στη συλλογή θα πρέπει να συναντούν τα πρότυπα που απαιτούνται για το γενικό πληθυσμό. Συνεπώς είναι απαράδεκτο να αναπτύσσουμε συλλογές με συντομευμένο υλικό, αν αυτό δεν ισχύει για το γενικό πληθυσμό.

Οι αναγνωστικές απαιτήσεις των εντυπο-αναπήρων δεν διαφέρουν από αυτές του γενικού πληθυσμού. Απαιτούν βιβλία που είναι γενικώς διαθέσιμα στις δημόσιες βιβλιοθήκες. Ενώ τα κλασικά έργα είναι έτοιμα διαθέσιμα σε ηλεκτρονική μορφή, δεν είναι απαραίτητως επιθυμητά από αναγνώστες που θέλουν υλικό που έχει π.χ. μια δημόσια βιβλιοθήκη. Συνεπώς, οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να περιλαμβάνουν τη μεταγραφή δημοφιλών τίτλων ως μέρος του κόστους απόκτησης και ανάπτυξης προσβάσιμων συλλογών.

Διατάξεις, όπως μπράιγ, ακουστικά βιβλία, περιγραφικά βίντεο, ηλεκτρονικά βιβλία, βιβλία που συνδυάζουν έντυπο και μπράιγ και απτικές μορφές, θα πρέπει να αντανακλούν τις ανάγκες της κοινότητας και τις απαιτήσεις για ανάλογες συλλογές.

Καναδάς: Η Βιβλιοθήκη για Τυφλούς του CNIB προσφέρει πρόσφατα, εμπορικώς δημοσιευμένα και χωρίς περικοπές βιβλία σε cd ή κασέτα, προκειμένου να

προσδώσει βάθος στις συλλογές της. Προσφέροντας προσβάσιμα εμπορικά βιβλία, οι χρήστες έχουν μεγαλύτερη επιλογή όταν οι τίτλοι είναι τόσο πρόσφατοι που οι βιβλιοθήκες για τυφλούς δεν τους έχουν παράγει ακόμη σε εναλλακτικές μορφές.

6.6 Άδειες και Αναγνώριση Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας

Το προσωπικό θα πρέπει να εκπαιδεύεται και να ενημερώνεται για την νομοθεσία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των απαιτήσεων της. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να κατοχυρώνουν τα πνευματικά δικαιώματα πριν την άδεια έκδοσης του εκάστοτε τίτλου σε εναλλακτική μορφή. Η κατάχρηση των πνευματικών δικαιωμάτων από μια βιβλιοθήκη θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα άλλων βιβλιοθηκών να αποκτήσουν μελλοντικές άδειες ή παραχωρήσεις από τους κατόχους των δικαιωμάτων.

6.7 Άδειες

Επιπρόσθετα με τη νομοθεσία πνευματικής ιδιοκτησίας, η καθιέρωση ειδικών συμφωνιών με παροχές περιεχομένου και δημιουργούς μπορεί να παρέχει πλεονεκτήματα και να αυξήσει την πρόσβαση σε περιεχόμενο, ειδικά στα πλαίσια ηλεκτρονικών συλλογών και βάσεων δεδομένων. Το προσωπικό με εμπειρία και ικανότητα στις διαπραγματεύσεις ειδικών κανονισμών θα πρέπει να εξετάζει τέτοιες ευκαιρίες για πρόσβαση με άδεια στο περιεχόμενο. Πολλά παραδείγματα παρόμοιων συμφωνιών παραχώρησης άδειας συναντώνται σε δημόσιες και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες.

6.8 Δωρεές

Δωρεές υλικού από ιδιώτες, βιβλιοθήκες ή άλλες πηγές είναι σημαντικές για την επέκταση μιας συλλογής και τη διεύρυνση του περιεχομένου της, ειδικά όταν τόσο λίγο υλικό είναι διαθέσιμο στους εντυπο-ανάπηρους χρήστες. Ωστόσο, μια βιβλιοθήκη έχει το δικαίωμα να αρνηθεί ό,τι θεωρεί πως δεν έχει αξία για τους αναγνώστες της. Προτού δεχθεί τη δωρεά, θα πρέπει να διασαφηνίζει τους όρους δωρεάς. Μια βιβλιοθήκη θα πρέπει πάντα να διατηρεί το δικαίωμα να εφαρμόζει τη δική της πολιτική ανάπτυξης συλλογής κατά την αξιολόγηση, απόσυρση, αφαίρεση ή πρόσθεση υλικού.

6.9 Υλικό Πολιτιστικής ή Εθνικής Σημασίας

Θα πρέπει να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για τη διατήρηση περιεχομένου εθνικής ή πολιτιστικής σημασίας σε εναλλακτικές μορφές.

6.10 Οργανώνοντας και Καταλογογραφώντας Συλλογές

Η συλλογή μιας βιβλιοθήκης, περιλαμβάνοντας και τις ιστοσελίδες και απομακρυσμένες συλλογές, θα πρέπει να οργανώνεται και να ταξινομείται σύμφωνα με γνωστικά τμήματα, κατηγορίες, θέματα και μορφές. Αυτός ο κατάλογος θα πρέπει να είναι διαθέσιμος στο Διαδίκτυο για όσους αδυνατούν να επισκεφτούν τη βιβλιοθήκη έτσι ώστε να ψάχνουν και να επιλέγουν τα βιβλία ανεξάρτητα.

6.10.1 Βιβλιογραφικά Πρότυπα

Οι συλλογές θα πρέπει να οργανώνονται και να καταλογογραφούνται σύμφωνα με αποδεκτά διεθνή ή εθνικά βιβλιογραφικά πρότυπα, όπως το MARC. Αυτά τα πρότυπα όχι μόνο επιτρέπουν την ενσωμάτωσή τους σε άλλους καταλόγους αλλά και την ανταλλαγή εγγραφών μεταξύ των συστημάτων.

6.10.2 Εθνικοί ή Τοπικοί Ενιαίοι Κατάλογοι

Μια βιβλιοθήκη για τυφλούς θα πρέπει να περιλαμβάνει τις βιβλιογραφικές της εγγραφές σε έναν εθνικό ή τοπικό ενιαίο κατάλογο, όπου αυτές θα είναι διαθέσιμες. Η δημοσίευση αυτών των πληροφοριών επιτρέπει την παρουσίαση των περιεχομένων μιας συλλογής στο ευρύ κοινό ενώ παρέχει άνετη πρόσβαση, όπου και αν βρίσκονται οι αναγνώστες.

ΗΠΑ: Η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου έχει δημιουργήσει έναν ενιαίο κατάλογο για τους τίτλους εναλλακτικής μορφής. Πολλές μεγάλες βιβλιοθήκες για τυφλούς παρέχουν τις εγγραφές τους σε αυτόν τον κατάλογο για να διευκολύνουν το διαδανεισμό και την πληροφόρηση για το περιεχόμενο αυτό. Η IFLA έχει υιοθετήσει αυτόν τον κατάλογο και ενθαρρύνει τα μέλη της να προσθέσουν τους τίτλους τους ώστε να δημιουργήσουν μια μοναδική πηγή για όλες τις βιβλιοθήκες για τυφλούς. Ο κατάλογος είναι διαθέσιμος σε CD-ROM.

6.10.3 Πρόσβαση σε On-line Κατάλογο

Η online πρόσβαση αποτελεί υποπροϊόν των αυτοματοποιημένων συστημάτων καταλογογράφησης. Πολλοί εντυπο-ανάπηροι χρήστες στον αναπτυγμένο κόσμο είναι υπολογιστικά εγγράμματοι και συνηθισμένοι να λαμβάνουν υπηρεσίες βιβλιοθηκών στο σπίτι ή στην εργασία τους. Οι online κατάλογοι επιτρέπουν στους χρήστες να ψάχνουν ανεξάρτητα χρησιμοποιώντας υποστηρικτικές τεχνολογίες. Αυτό αυξάνει το επίπεδο υπηρεσίας και παρέχει μεγαλύτερη ικανοποίηση λόγω του άμεσου συνδέσμου μεταξύ του χρήστη και της συλλογής.

6.11 Διασύνδεση με Άλλες Συλλογές

Η ανάπτυξη συλλογών προϋποθέτει τη συνεργασία με άλλες βιβλιοθήκες. Η ανάγκη για ποικιλία θεμάτων και ειδικών συλλογών (για παράδειγμα για την τύφλωση ή τη μπράιγ μουσική) και οι πολυγλωσσικές- πολυπολιτισμικές απαιτήσεις κάνουν τις άλλες συλλογές ανεκτίμητες.

6.12 Περιεχόμενο Ιστοσελίδων

Το Διαδίκτυο προσφέρει ποικιλία θεμάτων σε προσβάσιμη μορφή. Ωστόσο, το ηλεκτρονικό περιεχόμενο των ιστοσελίδων δεν είναι μόνο τρωτό στις αλλαγές και τη ψεύτικη καταχώρηση στοιχείων αλλά και σε πλήρη ανακρίβεια. Το ηλεκτρονικό περιεχόμενο που θα αποτελέσει τμήμα μιας απομακρυσμένης συλλογής θα πρέπει να εξετάζεται προσεχτικά προτού υιοθετηθεί για τον αναγνώστη. Οι βιβλιοθήκες που “κτίζουν” συλλογές στο Διαδίκτυο χρειάζονται έναν εκπαιδευμένο επαγγελματία που να μπορεί να προσπελαίνει και να πιστοποιεί την αυθεντικότητα των πόρων του Ιστού αποτελεσματικά. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να ελέγχουν τους συνδέσμούς τους

σε πόρους του Ιστού σε τακτική βάση, όπως ακριβώς κάθε φυσικός τίτλος θα πρέπει να ελέγχεται τακτικά.

6.13 Πρότυπα Μέτρησης

Όλα τα πρότυπα για τις συλλογές βιβλίων δεν είναι απαραίτητα κατάλληλα για τις βιβλιοθήκες για τυφλούς. Για παράδειγμα, οι βιβλιοθήκες ως μια γενική οδηγία χρησιμοποιούν 1.5 με 2.5 αντίτυπα κατά κεφαλή για να καθορίσουν το μέγεθος μιας συλλογής βιβλίων για μια δεδομένη κοινότητα, όπως προτείνεται στο “Η Υπηρεσία της Δημόσιας Βιβλιοθήκης: IFLA/UNESCO Κατευθυντήριες Οδηγίες για Ανάπτυξη”.²⁹ Στις βιβλιοθήκες ωστόσο για τυφλούς υπάρχουν τυπικά λιγότεροι τίτλοι και περισσότερα αντίτυπα. Συνεπώς, η χρήση αυτού του προτύπου μπορεί να παρέχει ένα υπερβολικό δείκτη συνεκτικότητας της συλλογής, ιδιαίτερα λαμβάνοντας υπόψη ότι οι χρήστες των βιβλιοθηκών για τυφλούς διαβάζουν, κατά προσέγγιση, περισσότερους από τους διπλούς τίτλους το χρόνο σε σύγκριση με το γενικό κοινό. Ακόμη και στις δημόσιες βιβλιοθήκες, οι μικρότερες κοινότητες δεν ωφελούνται από τη χρήση αυτού του προτύπου ώστε να έχουν πολλές επιλογές και ποικιλία.

Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς πρέπει να θέτουν μέτρα-πρότυπα κατάλληλα για την κοινότητα τους. Ένας παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι ο ρυθμός αύξησης των τυφλών στις αναπτυσσόμενες και αναπτυγμένες χώρες-όσο περισσότερο αυξάνεται ο πληθυσμός, τόσο μεγαλύτερη είναι η ανάγκη του για μεγαλύτερες συλλογές βιβλιοθήκης. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, το 2000 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εκτίμησε ότι υπάρχουν περίπου 180.000.000 ΑμΠΟ στον κόσμο και η πλειοψηφία αυτών των ανθρώπων ζει σε αναπτυσσόμενες χώρες³⁰.

6.14 Διατήρηση και Συντήρηση Συλλογής

Κάθε βιβλιοθήκη θα πρέπει να έχει ένα σχέδιο όσο αφορά τη διατήρηση, αποθήκευση και επιλογή των συλλογών της που να ενημερώνεται συχνά. Τα μπράιγ βιβλία πρέπει να τοποθετούνται κατάλληλα στο ράφι για να αποφεύγεται η καταστροφή των τυπωμένων κουκκίδων ή/και η καταστροφή της βιβλιοδεσίας. Τα ακουστικά βιβλία σε κασέτα μπορούν να σπάσουν ή να αποσυντεθούν και συνήθως έχουν μέσο όρο ζωής 5 χρόνων στο ράφι. Τα ράφια που φιλοξενούν έντυπο μπράιγ ή ακουστικό υλικό θα πρέπει να είναι προσαρτημένα στο πάτωμα για ασφάλεια.

Το ηλεκτρονικό περιβάλλον προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία στη διατήρηση των συλλογών. Για παράδειγμα τα μπράιγ αντίτυπα μπορούν να παραχθούν, όταν χρειάζεται, από τα ηλεκτρονικά πρωτότυπα κατασκευής αντιτύπων παρά να αποθηκεύονται στο ράφι.

Το υλικό που αφαιρείται από τη συλλογή θα πρέπει να διατίθεται με τρόπο που να προστατεύει την παράνομη παραγωγή πανομοιότυπων, πώληση ή παραβίαση συμφωνιών πνευματικών δικαιωμάτων.

²⁹ International Federation of Library Associations, *The Public Library Service: IFLA/UNESCO Guidelines for Development*, ed. For the Section of Public Libraries by Philip Gill et al. (Munich: Saur, 2001 XVI) 70. www.ifla.org/VII/s8/proj/publ97.pdf

³⁰ “Blindness: Vision 2020-The Global Initiative for the Elimination of Avoidable Blindness”, World Health Organization, 1 July 2002 www.who.int/mediacentre/factsheets/fs213/en/

6.14.1 Αποθήκευση και Διατήρηση

Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να αναπτύξουν ένα σχέδιο διατήρησης και αποθήκευσης, βασισμένο σε ακριβείς και ενημερωμένες πληροφορίες. Το σχέδιο θα πρέπει να περιλαμβάνει οδηγίες για κατάλληλη αποθήκευση. Η έρευνα είναι απαραίτητη για να βρεθούν τα κατάλληλα μέσα αποθήκευσης (κασέτες, CD-ROMS ή χαρτί) για περισσότερη διάρκεια. Στο πλάνο αυτό θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι η συλλογή θα πρέπει να αντικαθίσταται σε περίπτωση φυσικής ή άλλης καταστροφής. Επίσης, θα πρέπει να επιβεβαιώνεται ότι όσο η τεχνολογία αλλάζει, θα πρέπει να υπάρχει και το κατάλληλο λογισμικό και υλικό.

6.14.2 Τακτοποίηση Ραφιών

Το προσωπικό θα πρέπει να ελέγχει τακτικά τη συλλογή και να αποσύρει βιβλία που δεν ανταποκρίνονται πια στις ανάγκες της συλλογής. Μερικές βιβλιοθήκες κάνουν αυτό το ξεκαθάρισμα ετησίως ενώ άλλες κάθε τρία χρόνια. Είναι αναγκαίο οι πρακτικές αυτές να αφορούν:

- Τίτλους και αντίτυπα που δεν έχουν πια ζήτηση
- Ξεπερασμένους πληροφοριακούς τίτλους
- Διαθεσιμότητα ραφιών και αποθηκευτικού χώρου
- Ενημέρωση του καταλογογραφημένου υλικού έτσι ώστε το προσωπικό και οι χρήστες να μην συναντούν εγγραφές για υλικό που έχει απομακρυνθεί

6.14.4 Ψηφιακά αποθετήρια και Συστήματα Αρχαιοθέτησης

Καθώς οι βιβλιοθήκες για τυφλούς αναπτύσσουν ψηφιακό περιεχόμενο, θα χρειαστούν να καθιερώσουν πολιτικές, στρατηγικές και συστήματα που θα υποστηρίζουν τα ηλεκτρονικά αποθετήρια και αρχεία. Οι πολιτικές αυτές θα πρέπει να αναπτυχθούν σε σχέση με τις στρατηγικές παραγωγής και διανομής της βιβλιοθήκης και να λαμβάνουν υπόψη τις απαιτήσεις πρόσβασης και αποθήκευσης πολυμεσικού υλικού.

7. Πρόσβαση σε Υπηρεσίες και Συλλογές

7.1 Γενικά

Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς πρέπει να αναπτύσσουν ισχυρές πολιτικές και διαδικασίες ώστε οι χρήστες να αποκτούν πληροφοριακό και αναγνωστικό υλικό στις μορφές της επιλογής τους και με τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους παράδοσης. Αυτές οι πολιτικές θα πρέπει να καθορίζουν πότε και πώς θα επιστρέφεται το δανεισμένο υλικό στη βιβλιοθήκη.

Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να ενημερώνονται για την ποικιλία λύσεων λογισμικού και υλικού που χρησιμοποιούν οι εντυπο-ανάπηροι καθώς αναπτύσσουν και επεκτείνουν τις ψηφιακές συλλογές τους. Παραδείγματα τέτοιων λύσεων περιλαμβάνουν λογισμικό ανάγνωσης οθόνης, λογισμικό μεγέθυνσης οθόνης, πινακίδες μπράιγ και μπράιγ note takers (μικροί, φορητοί μικροϋπολογιστές). Το προσωπικό θα πρέπει να είναι ικανό να βοηθά τους χρήστες στην επίλυση τεχνικών προβλημάτων.

Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη ευρέως διαθέσιμες μεθόδους πρόσβασης. Το τηλέφωνο και ο υπολογιστής είναι δυο καλά παραδείγματα.

7.2 Εξοπλισμός Αναπαραγωγής Ήχου και Πρόσβασης στην Υπηρεσία

Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς θα πρέπει να παρέχουν απλές αλλά αποτελεσματικές τεχνολογίες προσαρμοσμένες στις ανάγκες των χρηστών για να διασφαλίζουν πρόσβαση στις συλλογές τους. Οι playback συσκευές και τα προγράμματα λογισμικού θα πρέπει να παρέχονται χωρίς χρέωση και να περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο της βιβλιοθήκης και του λειτουργικού προϋπολογισμού της. Οι πολιτικές και διαδικασίες θα πρέπει να αναπτύσσονται τονίζοντας τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ο εξοπλισμός αυτός θα παρέχεται, θα συντηρείται και θα αντικαθίσταται. Παρόλο που γίνονται συγκρίσεις στις δημόσιες βιβλιοθήκες (οι οποίες δεν παρέχουν δωρεάν εξοπλισμό, για παράδειγμα CD players για να βλέπουν οι χρήστες βίντεο της βιβλιοθήκης), το μεγαλύτερο μέρος χρηστών των δημοσίων βιβλιοθηκών δεν είναι εντυπο-ανάπηροι και δεν απαιτούν συσκευές ειδικής πρόσβασης για να διαβάσουν. Ωστόσο, σήμερα ολοένα και περισσότερες δημόσιες βιβλιοθήκες παρέχουν υπολογιστικούς σταθμούς εργασίας και συσκευές πρόσβασης στις εγκαταστάσεις τους. Μερικές δημόσιες βιβλιοθήκες παρέχουν εξοπλισμό για δανεισμό.

Εναλλακτικά, μια βιβλιοθήκη μπορεί να ψάξει για κάποιο πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από την κυβέρνηση που να καλύψει το προστιθέμενο κόστος των αναγνωστικών τεχνολογιών για έναν εντυπο-ανάπηρο χρήστη.

7.3 Εκπαίδευση και Ενημέρωση Αναγνώστη

Οι βιβλιοθήκες πρέπει να αναπτύσσουν μια στρατηγική για τους αναγνώστες και την παροχή επιμόρφωσης σε αυτούς. Η επιμόρφωση των χρηστών για νέες υπηρεσίες και τεχνολογίες είναι ουσιαστική. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να τους ενημερώνουν για νέες υπηρεσίες ή αλλαγές σε ήδη υπάρχουσες. Πολλές βιβλιοθήκες για τυφλούς το κάνουν αυτό μέσω ενημερωτικών δελτίων εναλλακτικής μορφής ή ενοτήτων ειδικής

εκπαίδευσης. Το Διαδίκτυο μπορεί επίσης να αποτελέσει αποτελεσματικό μηχανισμό για τη “μύηση” χρηστών σε μια νέα υπηρεσία και την καθοδήγηση τους μέσω αυτού.

Ζάμπια: Ένα εκπαιδευτικό κέντρο υπολογιστών και τεχνολογίας που άνοιξε στη Ζάμπια μετά τη βιβλιοθήκη διοργάνωσε ένα πολύ επιτυχημένο εργαστήριο για βασικές δεξιότητες τυφλών ανθρώπων στον υπολογιστή. Η πρωτοβουλία αυτή, που φέρει το όνομα “Touch for Progress”, εκπαιδεύει τυφλούς στη χρήση υπολογιστών και συμπληρώνει άλλες υπηρεσίες που προσφέρονται από τη βιβλιοθήκη.

Σουηδία: Το “Open Media Open Learning” πρόγραμμα παρέχει εκπαίδευση για την υποστηρικτική τεχνολογία και το Διαδίκτυο για χρήστες με αναπηρία στο έντυπο. Ένας παράγοντας-κλειδί επιτυχίας σε αυτό το ερευνητικό πρόγραμμα ήταν η στελέχωση με εκπαιδευτές με αναπηρίες. Οι χρήστες ανταποκρίθηκαν καλά στην εκπαίδευση.

7.4 Συνθήκες Χρήσης

Όλο το υλικό που διανέμεται θα πρέπει να υποδεικνύει τις συνθήκες χρήσης του. Για παράδειγμα, μερικά ομιλούντα βιβλία μπορεί να φέρουν την ένδειξη ότι μόνο εντυπο-ανάπηρα άτομα μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν.

7.4.1 Ηλεκτρονικό Περιεχόμενο και Ψηφιακά Δικαιώματα

Οι συνθήκες χρήσης ηλεκτρονικού περιεχομένου και του κατόχου των ψηφιακών δικαιωμάτων του θα πρέπει να ξεκαθαρίζονται σε όσους προσπελούν μια ψηφιακή υπηρεσία. Όσο περισσότερες βιβλιοθήκες αποκτούν ειδικές άδειες που επιτρέπουν τη χρήση ηλεκτρονικών αρχείων και περιεχομένου, τόσο ουσιαστικό είναι οι χρήστες να γνωρίζουν αυτές τις ειδικές άδειες και οποιεσδήποτε συνέπειες σε περίπτωση καταστρατήγησης τους.

7.4.2 Διασφαλίζοντας την Προστασία των Ηλεκτρονικών Κεφαλαίων

Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να διερευνούν τα επίπεδα προστασίας με passwords ή άλλες λύσεις λογισμικού διαχείρισης δικαιωμάτων ώστε να διασφαλίζουν τα δικαιώματα των κατόχων. Το ηλεκτρονικό περιεχόμενο είναι ιδιαίτερα τρωτό λόγω της ευκολίας αντιγραφής και διανομής του. Στις διαπραγματεύσεις για συμφωνίες και συνθήκες πρόσβασης με τους κατόχους πνευματικών δικαιωμάτων, είναι σημαντικό να συμπεριλαμβάνονται όροι που να προστατεύουν τη βιβλιοθήκη και τους κατόχους πνευματικών δικαιωμάτων από ακούσιες καταχρήσεις. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να ζητούν τα ευρύτερα δυνατά δικαιώματα πιθανής διανομής ώστε να μοιράζονται πόρους με άλλες βιβλιοθήκες που χρησιμοποιούν κοινή γλώσσα ενώ την ίδια στιγμή προστατεύουν τους κατόχους δικαιωμάτων. Αυτό θα απαιτήσει όλοι οι συμμετέχοντες στο δίκτυο να συμφωνούν στα ίδια πρότυπα για τέτοιες ανταλλαγές.

7.5 Υπηρεσίες Αναγνωστών

Πολλές βιβλιοθήκες διαθέτουν εκπαιδευμένο προσωπικό και εξοικειωμένο με τις συλλογές και πηγές περιεχομένου. Οι μοναδικές απαιτήσεις για μια βιβλιοθήκη για τυφλούς σημαίνει ότι το προσωπικό πρέπει να έχει πρόσβαση στο προφίλ των χρηστών της με σκοπό να παρέχει την καλύτερη δυνατή χρήση της συλλογής. Το

προσωπικό θα πρέπει να υποστηρίζει τις αναγνωστικές ανάγκες των χρηστών που χρειάζονται βοήθεια στην επιλογή υλικού. Θα πρέπει επίσης να υπογράφει συμφωνίες εμπιστευτικότητας και να διασφαλίζει την ιδιωτικότητα των πληροφοριών του χρήστη. Μερικές χώρες έχουν αναπτύξει οδηγίες ηθικής για επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους.

7.6 Μέθοδοι Διανομής

Υπάρχουν πολλές δυνατότητες για την παράδοση βιβλίων και πληροφοριών σε ανθρώπους τυφλούς ή άτομα με προβλήματα όρασης. Οι καλές βιβλιοθήκες θα πρέπει να παραμένουν ενημερωμένες για αυτές τις δυνατότητες, που αλλάζουν πολύ γρήγορα.

7.6.1 Ελεύθερα Ταχυδρομικά Τέλη

Τα ελεύθερα ταχυδρομικά τέλη (Cecogramme) για τους τυφλούς είναι διαθέσιμα περισσότερο από έναν αιώνα και αποτελούν προνόμιο που υποστηρίζεται από την Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να επιβεβαιώνουν ότι αποτελούν ιστιτούτο που εξυπηρετεί τυφλούς ώστε να ωφελούνται από αυτή τη συμφωνία. Θα πρέπει ωστόσο να μην καταχρώνται αυτό το προνόμιο. Τα ελεύθερα ταχυδρομικά τέλη αποτελούν μια ουσιαστική αναγκαιότητα για τις βιβλιοθήκες για τυφλούς.

7.6.2 Κινητές Βιβλιοθήκες

Σε πολλές χώρες, οι συμφωνίες μπορούν να γίνονται με άλλες υπηρεσίες βιβλιοθηκών ή άλλους φορείς ώστε να προσεγγίζουν χρήστες σε απομακρυσμένες περιοχές ή απλά να μοιράζονται μερικά από τα κόστη διανομής. Οι κινητές βιβλιοθήκες μπορούν να συμπεριλαμβάνουν τα πάντα, από οχήματα μέχρι βάρκες, ημίονους και καμήλες. Είναι πιθανό να χρησιμοποιούν μια κινητή βιβλιοθήκη ως ένα μέσο εκπαίδευσης ανθρώπων σε απομακρυσμένες περιοχές για τη χρήση υπολογιστών και υποστηρικτικών τεχνολογιών³¹.

7.6.3 Διαδίκτυο και Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο

Με την εποχή της πληροφορίας και την ανάδυση των υπολογιστών, των τηλεπικοινωνιακών τεχνολογιών, του Διαδικτύου, των συστημάτων που βασίζονται στον Ιστό και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προσφέρονται δυνατότητες διανομής περιεχομένου φθηνά και αποτελεσματικά σε ευρείες περιοχές του κόσμου. Ωστόσο, αυτές οι δυνατότητες εξαρτώνται από υπηρεσίες, όπως τηλέφωνα και ηλεκτρικά συστήματα και γι' αυτό μπορεί να μην είναι εφικτό ή αξιόπιστο σε κάθε περίπτωση.

7.6.4 Τηλέφωνο

Το τηλέφωνο προσφέρει μια καλή ευκαιρία για τους χρήστες να συνδέονται με μια βιβλιοθήκη για να επιλέγουν βιβλία και να αποκτούν υπηρεσίες. Σε μερικές χώρες, το τηλέφωνο χρησιμοποιείται για τη διανομή εφημερίδων και την παροχή πρόσβασης

---

³¹ Robert Pestell, *Mobile Library Guidelines*, Professional Report #28, (The Hague: IFLA, Mobile Libraries Roundtable, 1991) page#.

στον κατάλογο ώστε να κάνουν κρατήσεις υλικού. Το τηλέφωνο μπορεί να είναι μια ευρέως διαθέσιμη μορφή τεχνολογίας με την οποία οι περισσότεροι εντυπο-ανάπηροι είναι ήδη εξοικειωμένοι, παρέχοντας μια πιθανή εναλλακτική για πρόσβαση στον υπολογιστή.

Ισραήλ: Το Κέντρο για Τυφλούς στο Ισραήλ χρησιμοποιεί το τηλέφωνο για να επιτρέπει στους χρήστες να επιλέγουν τα βιβλία τους και να πλοηγούνται μέσα στον κατάλογο.

7.6.5 Δίκτυα, Βιβλιοθήκες και Άλλες Υπηρεσίες

Ο σκοπός μιας βιβλιοθήκης για τυφλούς θα πρέπει να είναι η παράδοση υπηρεσίας σε μέρη όπου είναι πιο πιθανό να συγκεντρώνονται οι χρήστες. Σε μερικές χώρες, η παράδοση υλικού ρυθμίζεται μέσω των δημοσίων βιβλιοθηκών ως μέρος ενός δικτύου διανομής ή ειδικών υπηρεσιών. Το ράδιο επίσης προσφέρει ένα μέσο διανομής ακουστικών βιβλίων και πληροφοριών. Σε τοπικό επίπεδο, η διανομή μπράιγ και ομιλούντων βιβλίων σε γηροκομεία μπορεί να ρυθμίζεται μέσω μιας δημόσιας βιβλιοθήκης ή κάποιου οργανισμού που τα επισκέπτεται (τα γηροκομεία) τακτικά. Οι οργανισμοί για τους τυφλούς αποτελούν άλλο ένα μέρος όπου οι άνθρωποι μπορούν να επιλέγουν ή να επιστρέφουν βιβλία βιβλιοθήκης.

7.7 Καθυστερημένο Υλικό

Η υπηρεσία μιας βιβλιοθήκης επηρεάζεται όταν σημαντικά τμήματα των συλλογών της δεν είναι διαθέσιμα προς χρήση επειδή οι χρήστες κρατούν τίτλους πέρα από τις επιτρεπτές ημερομηνίες. Αν και οι περισσότεροι χρήστες είναι συνεπείς στην επιστροφή υλικού, τα βιβλία που εκκρεμούν περιορίζουν τη διαθεσιμότητα για τους άλλους. Είναι σημαντικό οι χρήστες να ενημερώνονται για υλικά καθυστερημένα και να αισθάνονται ότι με τη συνεργασία τους επαυξάνουν την υπηρεσία για τους άλλους αναγνώστες. Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς μπορεί να χρειάζεται να παρατείνουν την περίοδο δανεισμού αν η πλειοψηφία της συλλογής διανέμεται μέσω του ταχυδρομείου.

8. Παραγωγή Εναλλακτικών Μορφών

8.1 Γενικά

Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς είναι οι μεγαλύτεροι παραγωγοί βιβλίων, τεκμηρίων και λοιπού περιεχομένου σε μορφές ευανάγνωστες από τους εντυπο-ανάπηρους. Κατά παράδοση, ο ήχος και το μπράιγ είναι οι κυρίαρχες μορφές για τα βιβλία και τα περιοδικά. Σήμερα οι ψηφιακές τεχνολογίες και τα λογισμικά προγράμματα μετάφρασης επιτρέπουν πολλαπλές προσβάσιμες μορφές (περιλαμβάνοντας μπράιγ, ήχο, ηλεκτρονικό κείμενο, και μεγαλογράμματη γραφή) που μπορούν να παραχθούν από μια μονή πηγή-αρχείο χρησιμοποιώντας μια γλώσσα επισήμανσης, όπως η XML.

8.2 Παραγωγή Ήχου

Αιώνες προτού εμφανιστεί οποιοδήποτε σύστημα απτικής ανάγνωσης για τυφλούς ανθρώπους, η πληροφορία διαβαζόταν δυνατά. Με την πάροδο του χρόνου, τα ηχογραφημένα βιβλία και πληροφορίες έγιναν δημοφιλή επειδή οι τυφλοί μπορούσαν να τα απολαύσουν ανεξάρτητα και να τα μοιραστούν ή να τα δανείσουν σε άλλους. Για πολλά χρόνια, η ακουστική παραγωγή βιβλίων ήταν ο μοναδικός τρόπος πρόσβασης στην πληροφορία για πολλούς τυφλούς που ούτε την ευκαιρία είχαν να μάθουν μπράιγ ούτε, σε μερικές περιπτώσεις, την ικανότητα. Οι ακουστικές ηχογραφήσεις αποτελούν ακόμη το δημοφιλέστερο μέσο που οι περισσότεροι τυφλοί ή με προβλήματα όρασης άνθρωποι χρησιμοποιούν για ανάγνωση. Αυτές οι ηχογραφήσεις είναι γνωστές παγκοσμίως ως “ομιλούντα βιβλία”. Τα ομιλούντα βιβλία έχουν υπάρξει σε πολλές διαφορετικές μορφές μέσα από την ιστορία, περιλαμβάνοντας κασέτες και δίσκους βινυλίου.

8.2.2 Αναλογική Ηχογράφηση

Με την πάροδο του χρόνου, τα ομιλούντα βιβλία καταγράφονταν σε βινύλιο και κασέτα, παρόλα αυτά όμως η κασέτα αποτέλεσε τη δημοφιλέστερη επιλογή, ειδικά όταν οι κόμπακτ κασέτες εμφανίστηκαν το 1970. Η φορητότητα και η ευρωστία αυτών των κασετών μαζί με τις εύκολες τεχνικές ηχογράφησης έκαναν αυτή τη διάταξη ευρέως χρησιμοποιούμενη. Τα πρωτότυπα κατασκευής αντιγράφων για αυτές τις κασέτες συνήθως ηχογράφονταν με έναν από τους δυο παρακάτω τρόπους:

- Two-track (δυο κανάλια-πλευρές εγγραφής/ κανονική ταχύτητα): Αυτή η μορφή, η οποία χρησιμοποιήθηκε από τη μουσική βιομηχανία, μπορεί να παίζει σε οποιοδήποτε κανονικό μαγνητόφωνο ταινίας. Το μήκος της τελικής ηχογράφησης αντανακλά το αρχικό μήκος της κενής κασέτας (60 λεπτά, 90 λεπτά, κ.ο.κ.)
- Four-track (τέσσερα κανάλια/ μισή ταχύτητα): Η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου στις ΗΠΑ εισήγαγε αυτή τη διάταξη. Η four-track ηχογράφηση χρησιμοποιεί ειδικό εξοπλισμό που λειτουργεί στη μισή από την κανονική ταχύτητα των κανονικών ηχογραφήσεων. Η κανονική διάρκεια της κασέτας πολλαπλασιάζεται επί τέσσερα, μειώνοντας το χώρο που απαιτείται για αποθήκευση και πακετάρισμα ενός βιβλίου στην κασέτα. Αυτή η τεχνολογία απαιτεί ειδικό εξοπλισμό για την παραγωγή και το παίξιμο. Τα ζητήματα των πνευματικών δικαιωμάτων επηρέασαν τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου στην

απόφαση της να υιοθετήσει αυτή την ειδική διάταξη, επειδή αυτή προστατεύει το περιεχόμενο από παράνομη αντιγραφή και διανομή.

8.2.3 Μετασχηματισμός σε Ψηφιακές Συλλογές

Ο αναλογικός κόσμος αλλάζει ραγδαία. Οπτικοί φορείς όπως το CD-ROM και το ακουστικό CD διαδίδονται πολύ γρήγορα. Η μεγαλύτερη αντοχή, η εξαιρετική ηχητική ποιότητα, η υψηλή φορητότητα, η χαμηλή τιμή και η δυνατότητα υψηλής αποθήκευσης είναι λίγα από τα κύρια προνόμια αυτών των μέσων. Η μετάβαση της μουσικής βιομηχανίας από το αναλογικό στο ψηφιακό έχει επιφέρει αλλαγή στη διαθεσιμότητα της αναλογικής τεχνολογίας. Οι οργανισμοί και βιβλιοθήκες που εξυπηρετούν τους εντυπο-ανάπηρους προετοιμάζονται για τη μετάβαση αυτή στην ψηφιακή τεχνολογία.

Προβλέποντας τη φθορά της αναλογικής μορφής, ένας αριθμός βιβλιοθηκών για τυφλούς και άλλοι εμπλεκόμενοι οργανισμοί σχημάτισαν την DAISY Κοινοπραξία για να αναπτύξουν ένα διεθνές πρότυπο και λογισμικό παραγωγής ψηφιακά ομιλούντων βιβλίων. Στις ΗΠΑ, ο NISO υιοθέτησε τα DAISY πρότυπα. Ο NISO είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός, διαπιστευμένος από το Αμερικάνικο Εθνικό Ινστιτούτο Προτύπων (ANSI), ο οποίος αναπτύσσει και διατηρεί πρότυπα για την πληροφορία όσον αφορά στη δημοσίευση, τεχνολογία, μέσα και τομείς βιβλιοθηκών. Σύμφωνα με τον NISO:

“Η πληροφορία είναι το κλειδί συστατικό για επιτυχία στην εργασία και στη γνώση και τα πρότυπα αποτελούν το θεμέλιο για όλα τα πληροφοριακά συστήματα. Τα τεχνικά πρότυπα παρέχουν την υποδομή που κάνει τα πληροφοριακά συστήματα και τις βάσεις δεδομένων λιγότερο ακριβά για ανάπτυξη, ευκολότερα στη χρήση και παγκόσμια σε αξία”.³²

Η μετάβαση στην ψηφιακή τεχνολογία ξεκίνησε το 1996, περισσότερο από 15 χρόνια μετά τη γέννηση των cds. Ένα ψηφιακό ομιλούν βιβλίο σε DAISY μορφή προσφέρει δυνατότητες φυλλομέτρησης στους εντυπο-ανάπηρους χρήστες παρόμοιες με αυτές για όσους διασκεδάζουν όταν διαβάζουν ένα έντυπο βιβλίο. Η “πλοήγηση” είναι ο όρος που χρησιμοποιείται πιο συχνά σε σχέση με τα DAISY βιβλία, εννοώντας ότι οι χρήστες μπορούν εύκολα να εντοπίσουν κεφάλαια και σελίδες, να θέσουν σελιδοδείκτες και να χρησιμοποιήσουν και ευρετήριο. Τα DAISY βιβλία συνήθως έχουν αφήγηση με ανθρώπινη φωνή. Αυτά τα βιβλία μπορούν επίσης να περιέχουν το πλήρες κείμενο του ηχογραφημένου βιβλίου, καθώς επίσης εικόνες ή άλλο πολυμεσικό περιεχόμενο, έτσι ώστε τα πάντα να μπορούν να συγχρονιστούν και να τα απολαύσει μια ευρύτερη γκάμα εντυπο-ανάπηρων χρηστών.

Τα DAISY βιβλία χρησιμοποιούν MP3 τεχνικές συμπίεσης έτσι ώστε να χρειάζεται μόνο ένα cd για να αποθηκευτεί σχεδόν κάθε βιβλίο. Τα DAISY βιβλία παίζουν σε ειδικές συσκευές αναπαραγωγής ήχου ή υπολογιστές με DAISY λογισμικό. Τα βιβλία σε DAISY μορφή μπορεί να είναι δομημένα ή αδόμητα (επιτρέποντας λιγότερα ή μεγαλύτερα επίπεδα πλοήγησης). Η απόφαση για το βαθμό της δομής γίνεται μετά

---

³² “About NISO,” National Information Standards Organization, 15 November 2001, 1 July 2004
www.niso.org/about/

από εξισορρόπηση των πόρων και των αναγκών των χρηστών και λαμβάνεται από τη βιβλιοθήκη που τα παράγει.

8.2.4 Επίδραση του Ψηφιακού Ήχου στις Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών για Εντυπο-ανάπηρους Χρήστες

Τα ψηφιακά ακουστικά βιβλία μπορούν να αποθηκευτούν με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, για παράδειγμα σε διακομιστές ή CD-ROM. Από τα πρωτότυπα ηλεκτρονικά και ακουστικά αρχεία, είναι πιθανό να παραχθούν διαφορετικές μορφές, για παράδειγμα μπράιγ και ηλεκτρονικό κείμενο. Αυτό επιτρέπει στις βιβλιοθήκες μεγαλύτερη ευελιξία στην παραγωγή, αποθήκευση και διανομή των συλλογών τους.

8.2.5. Ο Μετασχηματισμός της Ανάγνωσης

Η μετάβαση στα ψηφιακά ομιλούντα βιβλία θα θέσει υψηλότερες αναγνωστικές προσδοκίες όσον αφορά στην πλοήγηση βιβλίων. Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς θα πρέπει να καθιερώσουν εσωτερικά πρότυπα που να ορίζουν τα επίπεδα δομής που θα χρησιμοποιηθούν για να κάνουν τα βιβλία και τα τεκμήρια πλοηγήσιμα. Επομένως, οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να αναπτύξουν τυποποιημένα σχέδια παραγωγής και για υλικό που μετατρέπεται από αναλογικό σε ψηφιακό και για μελλοντικές ψηφιακές συλλογές.

Αυτά τα πρότυπα εγγυώνται ότι οι μελλοντικές συλλογές θα συναντούν τις προσδοκίες του αναγνώστη και θα επιτρέπουν σε εντυπο-ανάπηρους μαθητές, ηλικιωμένους, παιδιά ή επαγγελματίες να προσπελαίνουν την πληροφορία άνετα και αποτελεσματικά.

8.3 Παραγωγή Μπράιγ

8.3.1 Γενικά

Σύμφωνα με τις IFLA Κατευθυντήριες Οδηγίες για Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών προς Μπράιγ Χρήστες, “το Μπράιγ είναι το αντίστοιχο του έντυπου αναγνωστικό μέσο για τους τυφλούς”.³³

Το Μπράιγ είναι το μοναδικό διεθνώς αναγνωρισμένο σύστημα ανάγνωσης και γραφής για τυφλούς και μερικώς βλέποντες ανθρώπους που έχει εγκριθεί από την UNESCO. Η ικανότητα να διαβάζει και να γράφει κανείς ανεξάρτητα έχει τα ίδια οικονομικο-κοινωνικά οφέλη για τους τυφλούς ανθρώπους που έχει ο αλφαριθμητισμός για όλους τους ανθρώπους στην κοινωνία. Οι μελέτες έχουν δείξει ότι όσοι μπορούν να διαβάσουν μπράιγ είναι πιο πιθανό να φοιτούν στο πανεπιστήμιο και να έχουν μεγαλύτερους ρυθμούς απασχόλησης από αυτούς που δεν μπορούν.

Το σύστημα αυτό ιδρύθηκε το 1825 από τον Λουίς Μπράιγ (1809-1852), ο οποίος έζησε στη Γαλλία και τυφλώθηκε ως παιδί. Το μπράιγ είναι ένα σύστημα ανάγλυφων

---

³³ IFLA Section of Libraries for the Blind, *Guidelines for Library Service to Braille Users*, (place: IFLA, August 1998). See Appendix B for these guidelines.

ή υπερυψωμένων κουκίδων, με έξι κουκίδες ανά σύμβολο σε 63 διαφορετικούς συνδυασμούς με ένα κενό κελί (κενό χαρακτήρα) να δηλώνει το κενό διάστημα:

The Braille Alphabet (English)												
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
⠁	⠃	⠉	⠑	⠅	⠋	⠗	⠓	⠎	⠚	⠞	⠜	⠞
n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z
⠝	⠽	⠿	⠟	⠥	⠠	⠤	⠩	⠬	⠪	⠠	⠵	⠵

Σε πολλές γλώσσες υπάρχουν δυο τύποι μπράιγ- το ολοκληρωμένο, ασυναίρετο μπράιγ (όπου κάθε γράμμα έχει ένα κελί μπράιγ για να το αντιπροσωπεύει) και το συντομευμένο (που συμπιέζει περισσότερους χαρακτήρες σε μια σελίδα). Μερικές γλώσσες δεν χρησιμοποιούν τον δεύτερο τύπο μπράιγ. Οι μπράιγ χαρακτήρες που αντιπροσωπεύουν τους Λατινικούς (χαρακτήρες) ήταν μέρος ενός αρχικού σετ μπράιγ χαρακτήρων που δημιουργήθηκαν από τον Λουίς Μπράιγ. Σήμερα, υπάρχουν ακόμη κοινά σημεία σε ποικίλες γλώσσες που χρησιμοποιούν το Λατινικό αλφάβητο. Τα γράμματα με τόνους και άλλα διακριτικά σημεία, καθώς επίσης και σημεία στίξης, αντιπροσωπεύονται διαφορετικά σε ποικίλες γλώσσες.

Υπάρχουν αρκετές μπράιγ αρχές-οργανισμοί σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Μπράιγ (που τεκμηριώνει τις καλύτερες πρακτικές για μπράιγ αλφαριθμητισμό) και η Επιτροπή Αλφαριθμητισμού της Παγκόσμιας Ένωσης Τυφλών αποτελούν πηγές για μπράιγ και μουσικό μπράιγ και μπορεί να επικοινωνήσει κανείς μαζί τους για περισσότερες πληροφορίες και για να ενημερωθεί για τις τελευταίες εξελίξεις.

Το 1998, οι IFLA LBS Κατευθυντήριες Οδηγίες για Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών σε Μπράιγ χρήστες εγκρίθηκαν από την IFLA και υιοθετήθηκαν από την UNESCO. Βλέπε Παράρτημα 2 για το κείμενο αυτών των οδηγιών.

8.3.2 Παραγωγή Μπράιγ

Πριν την έλευση των υπολογιστών, η παραγωγή του μπράιγ γινόταν χειρωνακτικά με γραφίδες ή μπράιγ γραφομηχανές, διαδικασίες επίπονες με αποτέλεσμα η παραγωγή ενός έντυπου βιβλίου σε μπράιγ να διαρκεί πολλά χρόνια.

Το 1970 έκαναν την εμφάνιση τους οι υπολογιστές και οι μηχανές ηλεκτρονικής εκτύπωσης κάνοντας πιο γρήγορη την παραγωγή ενός μπράιγ βιβλίου και τη δημιουργία πολλαπλών αντιτύπων του.

Σήμερα τα περισσότερα μπράιγ δημοσιεύματα δημιουργούνται χρησιμοποιώντας λογισμικό μετάφρασης. Το ηλεκτρονικό κείμενο αυτόματα μεταφράζεται σε κώδικα μπράιγ, τυπώνεται στο χαρτί και δένεται όπως απαιτείται. Το ηλεκτρονικό κείμενο δημιουργείται σαρώνοντας ένα έντυπο βιβλίο ή μετατρέποντας ψηφιακά αρχεία κειμένου απευθείας χρησιμοποιώντας ένα πρόγραμμα μετάφρασης μπράιγ.

8.3.3 Χαρτί Μπράιγ

Οι παραγωγοί μπράιγ τυπικά δίνουν ιδιαίτερη σημασία στον τύπο του μπράιγ χαρτιού που θα ταιριάζει στις ανάγκες τους. Το χαρτί είναι ακριβό σε μερικές χώρες και δεν αποκτάται εύκολα. Μερικοί εκτυπωτές δεν μπορούν να δουλέψουν με συγκεκριμένους τύπους χαρτιού και κάποιοι τύποι χαρτιού δεν δένονται καλά. Άλλοι μπορεί να μην έχουν μακρά ζωή στο ράφι. Για την παραγωγή έντυπου μπράιγ χρησιμοποιείται μια ευρεία ποικιλία υλικού, όπως φτιαγμένο στρατσόχαρτο, θερμοφόρμα ή ανακυκλωμένο χαρτί. Σε χώρες όπου το χαρτί είναι ακριβό και δύσκολο προς απόκτηση, το ανακυκλωμένο χαρτί είναι μια εναλλακτική που μπορεί να διερευνηθεί.

Νιγηρία: Το “Nigerwives Κέντρο Παραγωγής Μπράιγ Βιβλίου” δημιουργεί σχολικά βιβλία και άλλο υλικό με χαρτιά αχρήστων, που αρχικά είχαν χρησιμοποιηθεί ως εξώφυλλα ετησίων αναφορών μεγάλων εταιρειών. Το “Nigerwives” χρησιμοποιεί Everest Index εκτυπωτές για εκτύπωση μπράιγ σε αυτά τα ανακυκλωμένα υλικά. Το 1996 ο οργανισμός αυτός παρέλαβε το Ulverscroft Munford Ερευνητικό Βραβείο για την ξεχωριστή του δουλειά στη μεταγραφή σχολικών βιβλίων για τυφλά παιδιά.

8.3.4 Αρχαιοθετώντας Μπράιγ Αρχεία

Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς πρέπει να εντοπίζουν τις επιλογές αρχειοθέτησης των ψηφιακά παραγόμενων μπράιγ βιβλίων, έτσι ώστε να μπορούν να παράγουν ή να αντικαθιστούν μελλοντικά αντίτυπα. Αν η τελική εκδοχή του αρχείου σώζεται, τότε η μπράιγ διάταξη διατηρείται, επιτρέποντας την μετέπειτα παραγωγή επιπλέον αντιτύπων. Ωστόσο, αν ζητηθεί μπράιγ και σε συντομευμένη και σε ολοκληρωμένη μορφή, είναι απαραίτητο να αποθηκεύεται επιπλέον η ηλεκτρονική έκδοση κειμένου του τεκμηρίου. Αν η παραγωγή βασίζεται σε XML, η αποθήκευση μιας εκδοχής του αρχείου θα καθιστά ικανή την παραγωγή πολλαπλών μορφών, όπως η ζήτηση απαιτεί.

8.3.5 Εκπαίδευση και Πιστοποίηση των Braillists

Για την παραγωγή σωστού μπράιγ, οι βιβλιοθήκες πρέπει να διαθέτουν ανθρώπους ειδικούς στο μπράιγ (οι λεγόμενοι braillists) που να είναι εκπαιδευμένοι και πιστοποιημένοι. Ένας εκπαιδευμένος braillist πρέπει να ξέρει τους κανόνες του μπράιγ ανάλογα με τη χώρα και γλώσσα και να είναι ενημερωμένος για τις κατάλληλες μπράιγ αρχές-φορείς. Πολλές βιβλιοθήκες για τυφλούς παρέχουν μαθήματα εκπαίδευσης. Στις ΗΠΑ και στον Καναδά μπορεί κανείς να λάβει τέτοια εκπαίδευση και να γίνει διαπιστευμένος braillist μέσω μαθημάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Βλέπε www.brl.org/formats για περισσότερες πληροφορίες.

8.3.6 Μπράιγ άνευ χαρτιού και Ηλεκτρονικό Κείμενο

Με τον ερχομό της ψηφιακής επανάστασης, εμφανίστηκαν και οι ανανεώσιμες πινακίδες μπράιγ ή πληκτρολόγια. Αυτά μπορεί να είναι φορητές συσκευές ή ένα πληκτρολόγιο προσαρτημένο σε έναν υπολογιστή, για παράδειγμα σε ένα σταθμό

εργασίας βιβλιοθήκης. Αυτό έχει αυξήσει κατά πολύ την πρόσβαση στην πληροφορία από χρήστες υπολογιστών με προβλήματα όρασης και προσφέρει μια εναλλακτική στο έντυπο μπράιγ.

8.4 Εικόνες και Γραφικά

8.4.1 Γενικά

Τα έντυπα βιβλία, ειδικά τα σχολικά, το υλικό προς μελέτη και οι οδηγοί για χρήστες τείνουν να στηρίζονται ολοένα και περισσότερο σε εικόνες, εικονογραφήσεις, διαγράμματα και γραφικά. Αυτές οι εικονογραφήσεις θεωρούνται ως ένα σημαντικό μέρος της μαθησιακής και αναγνωστικής διαδικασίας. Το κείμενο στα βιβλία των παιδιών ενισχύεται συχνά ή διευκρινίζεται από τις εικονογραφήσεις. Τα διαγράμματα και τα γραφικά προσθέτουν πληροφορίες σε πολλά σχολικά βιβλία. Ένα σχηματικό διάγραμμα π.χ. ενός πλυντηρίου, προσφέρει γρήγορη κατανόηση. Γι' αυτό είναι σημαντικό να μεταφέρουμε τις εικόνες και τα γραφικά σε μια προσβάσιμη μορφή για τους εντυπο-ανάπηρους αναγνώστες. Μια τέτοια μορφή είναι τα απτικά γραφικά.

Ωστόσο, η μετατροπή οπτικών εικόνων σε απτικά γραφικά εμπλέκει την προσαρμογή λεπτομερειών της εικόνας, επειδή κάποιες δεν μπορούν εύκολα να διαβαστούν με απτικό τρόπο. Οι τυφλοί άνθρωποι χρειάζεται να εκπαιδευτούν για να διαβάζουν και να ερμηνεύουν τα απτικά γραφικά.³⁴

Υπάρχουν αρκετές τεχνικές για την κατασκευή απτικών γραφικών. Στις περισσότερες βιβλιοθήκες για τυφλούς, χρησιμοποιούνται μια ή περισσότερες από τις παρακάτω μεθόδους:

- Swellpaper (χαρτί με μικροκάψουλες)
- Θερμοφόρμα
- Ανάγλυφο (παραγόμενο σε μπράιγ εκτυπωτή)
- Εικόνες με υφάσματα

Οι εικονογραφήσεις και τα γραφικά μπορούν επίσης να αποδοθούν σε μια ακουστική εκδοχή.

Ηνωμένο Βασίλειο: Το Εθνικό Κέντρο Απτικών Διαγραμμάτων στο Πανεπιστήμιο του Hertfordshire παράγει απτικό υλικό, παρέχει εκπαίδευση και διεξάγει έρευνα για τα απτικά γραφικά. Βλέπε www.nctd.org.uk

Κάτω Χώρες: Το 2002 ο FNB παρήγαγε 48.000 νέα απτικά σχεδιαγράμματα για να συνοδέψουν μπράιγ σχολικά βιβλία και αναπαρήγαγε 80.000 απτικά από τις δικές τους υπάρχουσες βάσεις δεδομένων.

8.4.2 Περιγραφή

Η περιγραφή είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος αντικατάστασης της γραφικής πληροφορίας στα μπράιγ και ομιλούντα βιβλία. Όταν περιγράφουμε γραφικά, πρέπει

---

³⁴ "What Are Tactile Graphics?" National Centre for Tactile diagrams, 1 July 2004
www.nctd.org.uk/WhatareTGs.asp

να υπάρχει μια τυποποιημένη διαδικασία που να περιορίζει την περιγραφή στις βασικές πληροφορίες.

Κάτω Χώρες: Οι Βιβλιοθήκες για τους Τυφλούς στην Ολλανδία παρέχουν κατευθυντήριες οδηγίες για την περιγραφή ήχου, περιλαμβάνοντας γενικές οδηγίες για τα διαγράμματα, τα γραφικά και τις τεχνολογίες της πληροφορίας. Οι οδηγίες αυτές είναι διαθέσιμες στον ιστοτόπο του FNB στο <http://projects.fnb.nl/tedub>.

8.4.3 Χαρτί με μικροκάψουλες (Swellopaper)

Το χαρτί αυτό αποτελεί μια φθηνή μέθοδο παραγωγής απτικών εικόνων. Το πρωτότυπο κατασκευής αντιγράφων παράγεται σε swellopaper είτε με το χέρι είτε χρησιμοποιώντας ένα υπολογιστικό πρόγραμμα όπως το Corel Draw, Illustrator ή το CAD-CAM. Το swellopaper είναι επικαλυμμένο χαρτί που αντιδρά στην υπέρυθρη ζέστη. Ένα τέτοιο χαρτί αποτελείται από 2 στρώματα: ένα στρώμα που είναι το απλό χαρτί και ένα με μικροκάψουλες-φουσαλίδες. Όταν θερμαίνεται το στρώμα με τις φουσκώματα, σηκώνεται λίγα χιλιοστά του μέτρου. Τα μέρη με το σκοτεινό μελάνι προσελκύουν περισσότερη ζέστη από ότι τα φωτεινότερα και ανυψώνονται δημιουργώντας την απτική εικόνα.

Σουηδία: Η Σουηδική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων και Μπράιγ έχει δημοσιεύσει ένα εγχειρίδιο στα Αγγλικά για το σχεδιασμό και την παραγωγή γραφικών σε swellopaper, ονομαζόμενο “Οδηγός για την Παραγωγή Απτικών Γραφικών σε Swellopaper”, που μπορεί να παραγγείλει κανείς από το info@tpb.se.

8.4.4 Γραφικά σε Θερμοφόρμα

Υπάρχουν αρκετές μέθοδοι παραγωγής γραφικών σε θερμοφόρμα. Η θερμοφόρμα είναι από τις πιο κοινές μεθόδους και απαιτεί έναν αντιγραφέα θερμοφόρμας. Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιείται για την κατασκευή δισδιάστατων εικόνων, όπως χάρτες, και απαιτεί τη δημιουργία καλουπιού. Στη συνέχεια, το καλούπι καλύπτεται σε ένα φύλλο πλαστικό και ζεσταίνεται για να αιχμαλωτίσει την εικόνα μέσα στο πλαστικό όταν αυτό κρυώνει. Η θερμοφόρμα απαιτεί ειδικό εξοπλισμό για την προστασία του προσωπικού από αέρια.

8.4.5 Ανάγλυφα Γραφικά

Τα ανάγλυφα γραφικά είναι επίσης γνωστά ως μπράιγ γραφικά. Πρόκειται για εικόνες φτιαγμένες από κουκίδες και συνήθως παράγονται με τη χρήση ενός μπράιγ εκτυπωτή. Υπάρχουν επίσης εκτυπωτές ειδικά σχεδιασμένοι για την παραγωγή γραφικών ώστε να παρέχουν καλύτερα αποτελέσματα. Μερικοί προμηθευτές μπράιγ λογισμικού πωλούν ειδικές εικόνες που μπορούν να εισαχθούν σε λογισμικό μετάφρασης μπράιγ.

8.4.6 Εικόνες με Κολάζ

Οι εικόνες στα παιδικά βιβλία μπορούν να γίνουν από φυσικά υλικά όπως υφάσματα, ξύλο, γυαλόχαρτο και δέρμα. Το φυσικό υλικό βοηθά τα παιδιά να διακρίνουν τις διαφορετικές υφές σε μια εικόνα. Η βάση για τις κολάζ εικόνες μπορεί να γίνει είτε χειροποίητα είτε όχι. Η εικόνα μπορεί να φτιαχτεί σε χαρτόνι και μπορούν επίσης να προστεθούν σελίδες με μπράιγ και μεγαλογράμματη γραφή. Οι εικόνες με κολάζ

δίνουν επίσης τη δυνατότητα σε γονείς ή σε νηπιαγωγεία να συμμετέχουν στην κατασκευή βιβλίων για μικρά παιδιά.

Φιλανδία: Μερικοί μαθητές σε διάφορα κολέγια χειροτεχνίας και τέχνης στη Φιλανδία φτιάχνουν μοναδικά εικονογραφημένα άλμπουμ για τυφλά παιδιά και χρήστες της Celia Βιβλιοθήκης στο Ελσίνκι. Το 2002 η Celia Βιβλιοθήκη διέθετε μια συλλογή σχεδόν 300 βιβλίων εικόνων με υφάσματα. Περισσότερες πληροφορίες για την παραγωγή βιβλίων εικόνων με υφάσματα μπορούν να αποκτηθούν από το www.celialib.fi/letsmake.html.

Σουηδία: Από τα μέσα του 1990 η Σουηδική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων και Μπράιγ παράγει βιβλία εικόνων για παιδιά σε ποικίλα υλικά. Τα πρωτότυπα κατασκευής αντιγράφων των εικόνων σχεδιάζονται κάνοντας χρήση λογισμικού όπως το Corel Draw ή το Illustrator. Το υλικό τότε επιλέγεται και επικολλείται σε ένα έντυπο βιβλίο με μεταξοτυπία με το κείμενο σε μπράιγ και μεγαλογράμματη γραφή.

Ευρώπη: Το Tactus, ένα Ευρωπαϊκό ερευνητικό πρόγραμμα, δημιουργεί παιδικά βιβλία με εικόνες φτιαγμένες από ποικίλα υλικά. Κάθε τίτλος δημοσιεύεται σε αρκετές Ευρωπαϊκές γλώσσες. Παρακαλώ βλέπε www.tactus.org

---

8.5 Μεγαλογράμματη Γραφή

8.5.1 Ανάγκες και Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας

Εκτιμάται πως περισσότερο από το 60% των χρηστών βιβλιοθηκών για τυφλούς ή υπηρεσιών αποκατάστασης τυφλών έχει μερική όραση και μπορεί να διαβάζει μεγαλογράμματη γραφή³⁵. Με τη γήρανση του πληθυσμού σε πολλές χώρες, η ζήτηση για υπηρεσίες για άτομα χαμηλής όρασης αναμένεται να αυξηθεί απότομα. Πολλοί άνθρωποι επαυξάνουν την υπολείπουσα όραση τους χρησιμοποιώντας μεγεθυντικές συσκευές ή τροποποιημένο έντυπο και πολύ συχνά αναζητούν υπηρεσίες αποκατάστασης που θα τους βοηθήσουν να επιλέξουν τις καλύτερες βοήθειες όρασης. Αυτοί οι χρήστες χρησιμοποιούν επίσης τις συλλογές μεγαλογράμματης γραφής της δημόσιας βιβλιοθήκης τους.

Αντίθετα με την παραγωγή ομιλούντων βιβλίων και μπράιγ, για την μεγαλογράμματη γραφή δεν ισχύουν οι εξαιρέσεις του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Για αυτό είναι σημαντικό οι βιβλιοθήκες για τυφλούς να επιτυγχάνουν συμφωνίες με τους κατόχους πνευματικών δικαιωμάτων που να επιτρέπουν την παραγωγή μεγαλογράμματης γραφής. Ωστόσο, δεν χρειάζεται όλο το υλικό μεγαλογράμματης γραφής να παράγεται εσωτερικά σε μια βιβλιοθήκη ή υπηρεσία. Συχνά τα βιβλία μπορούν να αποκτηθούν μέσω διαδανεισμού ή συνεργατικών συμφωνιών με δημόσιες βιβλιοθήκες. Βλέπε 5.3.1., “Δουλεύοντας με Φορείς Τύφλωσης”.

---

³⁵ Source?

8.5.2 Μεγένθυνση

Ο ευκολότερος τρόπος μεγένθυσης του έντυπου είναι χρησιμοποιώντας ένα κανονικό φωτοτυπικό μηχάνημα. Ωστόσο με αυτή τη μέθοδο δεν είναι εύκολη η αντιγραφή μεγάλων ποσοτήτων κειμένου, όπως ολόκληρα βιβλία.

Σε πολλές χώρες, τα σχολεία και οι βιβλιοθήκες έχουν κάνει συλλογικές συμφωνίες με τους κατόχους δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας όσο αφορά τις φωτοτυπίες που χρησιμοποιούνται για μεγένθυση.

8.5.3 Ηλεκτρονικό Κείμενο

Ένας τρόπος παραγωγής μεγενθυμένου κειμένου είναι η χρήση ηλεκτρονικών αρχείων και στη συνέχεια η εκτύπωση τους με τα επιθυμητά τυπογραφικά στοιχεία. Στις περισσότερες περιπτώσεις, χρησιμοποιούνται οι 14-16 στιγμές, κάτι που επιτυγχάνεται εύκολα με έναν επεξεργαστή κειμένου. Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει να διευκρινίζεται όταν πρόκειται για προστατευόμενο κείμενο.

8.5.4 Έντυπο κατόπιν Ζήτησεως

Η δημοσίευση κατόπιν ζήτησης αποτελεί την καλύτερη μέθοδο ακριβούς ταιριάσματος των τυπογραφικών στοιχείων με τις ανάγκες του αναγνώστη. Το έντυπο κατόπιν ζήτησης μπορεί εύκολα να τροποποιηθεί, προσφέροντας έτσι στον αναγνώστη τον ακριβή χαρακτήρα εκτύπωσης που προτιμά.

Βέλγιο: Στο εργαστήριο της Helen Keller παράγονται σχολικά βιβλία μεγαλογράμματης γραφής κατόπιν ζήτησεως για τα παιδιά του σχολείου με τα τυπογραφικά στοιχεία που κρίνονται σωστά για το παιδί.

8.5.5 Μέγεθος Γραμματοσειράς και Τυπογραφικά Στοιχεία

Οι προτιμήσεις που αφορούν το μέγεθος γραμματοσειράς, το χρώμα του κειμένου και το φόντο του ποικίλουν ανάλογα με την όραση κάποιου. Σε πολλές χώρες, τα κέντρα παραγωγής μεγαλογράμματης γραφής προτείνουν Arial ή Verdana ως γραμματοσειρά. Το μέγεθος των γραμμάτων δεν θα πρέπει να είναι μεγαλύτερο από 16 στιγμές. Οι άνθρωποι που πρέπει να διαβάζουν κείμενα μεγαλύτερα των 16 στιγμών ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν αναγνωστικές βοήθειες που μεγενθύνουν περαιτέρω το κείμενο για να ταιριάζουν στις μεμονωμένες απαιτήσεις τους. Αυτές οι βοήθειες μπορούν να περιλαμβάνουν ειδικό εξοπλισμό όπως CCTV (κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης) ή προγράμματα λογισμικού που μεγενθύνουν το έντυπο.

Αρκετά ερευνητικά προγράμματα ανά τον κόσμο έχουν απευθύνει ή επί του παρόντος διερευνούν πρότυπα για μεγαλογράμματη γραφή και κατάλληλες γραμματοσειρές για χρήστες με χαμηλή όραση.

ΗΠΑ: Ο Lighthouse International έχει δημοσιεύσει συστάσεις για την ανάγνωση και ευαναγνωσία κειμένων βασισμένες σε έρευνα. Ο οργανισμός αυτός έχει επίσης δημοσιεύσει κατεθυντήριες οδηγίες για το χρώμα, την αντίθεση, τα τυπογραφικά

στοιχεία και το μέγεθος γραμματοσειράς. Βλέπε www.lighthouse.org/research_main.htm.

Ευρώπη: Το ερευνητικό πρόγραμμα “Tiresias” έχει κάνει συστάσεις για μεγαλογράμματη γραφή και έχει αναπτύξει μια ειδική γραμματοσειρά, ευκολότερη προς ανάγνωση από άτομα με χαμηλή όραση. Η γραμματοσειρά αυτή έχει υιοθετηθεί για όλες τις Ευρωπαϊκές γλώσσες και μπορεί να αποκτηθεί από το www.tiresias.org/fonts/index.htm

---

8.5.6 Εμπορικοί Εκδότες

Στον Αγγλόφωνο κόσμο υπάρχουν πολλοί εκδότες μεγαλογράμματης γραφής που παράγουν αξιοσημείωτους αριθμούς τίτλων ετησίως. Ωστόσο, αυτά τα βιβλία είναι κυρίως μυθιστορήματα και δεν παρέχουν την ποικιλία και το βάθος υλικού που απαιτείται για μια συλλογή βιβλιοθήκης και που θα συναντά τις αναγνωστικές ανάγκες μιας ποικίλης κοινότητας εντυπο-αναπήρων. Συνεπώς, οι βιβλιοθήκες για τυφλούς θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την παραγωγή περιεχομένου μεγαλογράμματης μορφής για να συναντήσουν αυτές τις ανάγκες.

9. Διοίκηση και Μάρκετινγκ

9.1 Εφαρμόζοντας τις Σωστές Δεξιότητες

9.1.1 Γενικά

Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς απαιτούν μια ευρεία ποικιλία δεξιοτήτων για επιτυχία και ανάπτυξη σχέσεων. Οι οργανισμοί αυτοί απαιτούν έμπειρους και καλά εκπαιδευμένους μάνατζερς και προσωπικό ικανό να διοικεί και να δρα σε ένα ραγδαία εναλλασσόμενο περιβάλλον τεχνολογίας και αναγκών σε υπηρεσίες. Απαιτείται καλή γνώση του επαγγέλματος της βιβλιοθηκονομίας και των αναγκών των χρηστών. Συνεπώς, το προσωπικό θα πρέπει να περιλαμβάνει προσωπικό υποστήριξης, επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους, παραεπαγγελματίες ή τεχνικούς (σε χώρες όπου αυτό εφαρμόζεται) και προσωπικό εξειδικευμένο, για παράδειγμα βιβλιοθηκονόμο για παιδιά και μουσική.

9.1.2 Ο Ρόλος των Επαγγελματιών Βιβλιοθηκονόμων

Οι βιβλιοθηκονόμοι εκπαιδεύονται για να κατανοούν τη συλλογή, την οργάνωση και την παράδοση βιβλίων και άλλου περιεχομένου. Διαχειρίζονται μια ευρεία ποικιλία συστημάτων και εργαλείων. Η εμπειρία τους επιτρέπει να είναι εξοικειωμένοι με πολλές πηγές περιεχομένου, να αναγνωρίζουν και να πιστοποιούν την αυθεντικότητα έγκριτων πληροφοριών, να κατανοούν δίκτυα και τη λειτουργία τους και να διαπραγματεύονται συμφωνίες και άδειες δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Οι μοντέρνοι βιβλιοθηκονόμοι κατέχουν αξιοσημείωτη γνώση των τεχνολογιών της πληροφορίας και των συστημάτων. Αυτή η εμπειρία συνήθως αποκτιέται μέσω επαγγελματικής εκπαίδευσης στη βιβλιοθηκονομία ή μέσω ανάλογης εμπειρίας. Πολλοί βιβλιοθηκονόμοι διαχειρίζονται πολύπλοκα συστήματα και πολυτμηματικές υπηρεσίες με μεγάλους προϋπολογισμούς. Η αξία αυτής της εμπειρίας και εκπαίδευσης δεν θα πρέπει να υποτιμάται κατά το σχεδιασμό των ανθρώπινων πόρων των βιβλιοθηκών για τυφλούς.

Οι βιβλιοθηκονόμοι με επαγγελματική εκπαίδευση ή εμπειρία χρόνων, θα πρέπει να παρουσιάζουν μερικά από τα παρακάτω προσόντα σε επίπεδο μάνατζμεντ:

- Να διαθέτουν διοικητικές ικανότητες
- Να αναπτύσσουν αποτελεσματικές σχέσεις με κυβερνητικούς φορείς και φορείς χρηματοδότησης
- Να γνωρίζουν τη νομοθεσία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τις αναπηρίες
- Να σχεδιάζουν, να αναπτύσσουν και να εφαρμόζουν πολιτικές
- Να “κτίζουν” και να διατηρούν δίκτυα με άλλους οργανισμούς
- Να διαπραγματεύονται οικονομικά και προϋπολογιστικά ζητήματα
- Να διαχειρίζονται πόρους βιβλιοθηκών και σχετικούς με το προσωπικό
- Να σχεδιάζουν και να αναπτύσσουν συστήματα βιβλιοθηκών
- Να διαχειρίζονται υποστηρικτικές τεχνολογίες και διεπιφάνειες χρηστών
- Να διαχειρίζονται την αλλαγή σε ένα δυναμικό περιβάλλον

- Να διευκολύνουν το μάρκετινγκ και την προώθηση

9.1.3 Άλλα Προσόντα

Άλλα απαιτούμενα προσόντα περιλαμβάνουν ικανότητα στη διαχείριση:

- Πληροφοριακών συστημάτων
- Τεχνικών βοηθειών
- Αφηγητών για παραγωγή ήχου
- Braillists και tactilists (ανθρώπων που γνωρίζουν να παράγουν μπράιγ και απτικό υλικό)
- Ανάπτυξης Ιστού και ηλεκτρονικής δημοσίευσης

9.2 Επιμόρφωση

9.2.1 Γενικά

Η επιμόρφωση θα πρέπει να είναι από τους πρώτιστους στόχους κατά την ανάπτυξη του προσωπικού. Ο πιο αξιόλογος πόρος σε μια βιβλιοθήκη είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο της. Σε αυτούς τους πόρους εμπίπτουν οι δεξιότητες, η γνώση, η πείρα και η ιστορία ενός οργανισμού. Συνεπώς, εκτός από ειδικά μαθήματα και επιμόρφωση στη διοίκηση και τις τεχνικές δεξιότητες, η εσωτερική επιμόρφωση και συμμετοχή σε εθνικά και διεθνή συνέδρια είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη του προσωπικού. Επειδή οι βιβλιοθήκες για τυφλούς είναι συνήθως εθνικοί οργανισμοί, δεν μπορούν να γίνουν συγκρίσεις παρά μόνο όταν αναφερόμαστε σε διεθνείς δραστηριότητες.

9.2.2 Επιμόρφωση και Ανάπτυξη Προσωπικού

Τουλάχιστον το 1% του συνολικού λειτουργικού προϋπολογισμού θα πρέπει να δεσμεύεται για την ανάπτυξη του προσωπικού.

9.2.3 Ο Ρόλος των Σχολών Βιβλιοθηκονομίας στην Επαγγελματική Ανάπτυξη

Οι σχολές βιβλιοθηκονομίας και οι επαγγελματικές ενώσεις θα πρέπει να επιμορφώνουν μελλοντικούς πτυχιούχους για τις υπηρεσίες βιβλιοθηκών σε εντυπο-ανάπηρους και να παρέχουν συνεχή εκπαίδευση σε φοιτητές που δουλεύουν σε τέτοιες βιβλιοθήκες. Είναι εξίσου σημαντικό οι φοιτητές και οι επαγγελματίες να ενημερώνονται για τα εμπόδια που αποκλείουν τα ΑμεΑ από τις υπηρεσίες. Αντί να υιοθετούν το ιατρικό μοντέλο (“Τι φταίει με αυτούς τους ανθρώπους;”), το προσωπικό της βιβλιοθήκης πρέπει να εκπαιδεύεται για να υιοθετήσει το κοινωνικό μοντέλο (“Πως απομακρύνουμε τα εμπόδια που αποθαρρύνουν αυτούς τους ανθρώπους από τη χρήση των υπηρεσιών μας;”).

Κοινωνική ενσωμάτωση σημαίνει ότι οι παροχείς υπηρεσιών βιβλιοθηκών πρέπει να εντοπίζουν τα φυσικά, αισθητηριακά, πολιτιστικά και ψυχολογικά εμπόδια που αποθαρρύνουν ή αποτρέπουν τους εντυπο-ανάπηρους από τη χρήση των υπηρεσιών τους και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την εξάλειψη ή μείωση τους. Αυτή η κατανόηση θα πρέπει να διέπει όλα τα επίπεδα, ιδιαίτερα τη διοίκηση.

Οι σχολές βιβλιοθηκονομίας θα πρέπει να απευθύνουν ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι εντυπο-ανάπηροι αναγνώστες ως μέρος του προγράμματος σπουδών τους, όπως προτάθηκε σε εργαστήριο της IFLA του 1993:

“Κατά την εκπαίδευση βιβλιοθηκονόμων, οι σχολές βιβλιοθηκονομίας πρέπει να δίνουν στους μαθητές επαρκείς γνώσεις για να μπορούν να παρέχουν επαγγελματικές υπηρεσίες στους δανειστές που εξυπηρετούνται από το σύστημα της βιβλιοθήκης τους. Αν το σύστημα βιβλιοθήκης έχει σκοπό να εξυπηρετεί όλους τους χρήστες συμπεριλαμβανομένων και των χρηστών με αναπηρίες, οι φοιτητές θα πρέπει να μάθουν τον τρόπο. Και υπάρχει μόνο ένας τρόπος να τους δώσουμε το υπόβαθρο και αυτό μπορεί να γίνει ενσωματώνοντας τη γνώση αυτών των ειδικευμένων υπηρεσιών στο κανονικό πρόγραμμα σπουδών. Δεν αρκεί να προσφέρουμε ειδικά μαθήματα για τους λίγους ενδιαφερόμενους μαθητές. Με αυτόν τον τρόπο οι βιβλιοθήκες ποτέ δεν θα ενσωματώσουν όλους τους χρήστες και ούτε θα τους παρέχουν υπηρεσίες με ισότιμους όρους. Όλοι οι βιβλιοθηκονόμοι πρέπει να έχουν βασικές γνώσεις των ειδικών αναγκών όλων των ομάδων χρηστών”.³⁶

9.2.4 Επιμόρφωση Ευαισθητοποίησης για τις Αναπηρίες

Πολλές βιβλιοθήκες για τυφλούς προσλαμβάνουν και βλέποντες και άτομα με προβλήματα όρασης στο προσωπικό τους. Κάθε βιβλιοθήκη θα πρέπει να διακρίνεται από ευαισθησία απέναντι στην τύφλωση. Το βλέπον προσωπικό και οι εθελοντές πρέπει να μάθουν να δουλεύουν με σεβασμό προς το τυφλό προσωπικό και χρήστες βιβλιοθηκών. Η ενημέρωση αυτή θα πρέπει να αρχίζει από το επίπεδο του μάνατζμεντ και να γίνεται μέρος των αξιών του οργανισμού, καθώς ενισχύεται από τις παρακάτω δραστηριότητες:

- Επιμόρφωση ευαισθητοποίησης
- Προφανή διοικητική υποστήριξη
- Οργανωτικές αξίες που ενσωματώνουν όλο το προσωπικό
- Κατάλληλη κατανομή πόρων για υποστηρικτικές και άλλες συσκευές που κάνουν τη δουλειά εφικτή για το τυφλό προσωπικό

Οι αξίες της βιβλιοθήκης ή του οργανισμού θα πρέπει να αντανakλούν μια διαφωτιστική άποψη για την αναπηρία, δίνοντας έμφαση στο ότι οι στάσεις-νοοτροπίες είναι συχνά πολύ πιο μεγάλο εμπόδιο από ότι τα φυσικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ

Καναδάς: Όταν το νέο προσωπικό καθοδηγείται στη CNIB Βιβλιοθήκη, πρέπει να υπογράψει συμφωνίες εμπιστευτικότητας, ηθικής-δεοντολογίας, και αξιών. Μέρος της διαδικασίας της προσαρμογής περιλαμβάνει ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση. Πληροφορίες επί αυτού του θέματος μπορούν να βρεθούν στο www.cnib.ca/eng/publications/pamphlets/when_you_meet.htm.

---

³⁶ Winnie Vitzansky, “Libraries For ALL: But Do Library Schools Educate the Librarians For All?” *Interaction Between Library Schools and Specialized Library Services* [workshop], IFLA General Conference and Council Meeting, (Barcelona: IFLA, 1993)

9.3 Ηθική, Αξίες και Ενημέρωση

Είναι ζωτικής σημασίας οι βιβλιοθήκες να αναπτύσσουν ηθικά πρότυπα και αξίες για την αντιμετώπιση των χρηστών και να ενημερώνουν το προσωπικό για αυτά τα πρότυπα. Το προσωπικό θα πρέπει να είναι ευαίσθητο στις ανάγκες των πελατών, σε θέματα μυστικότητας και στις νομοθετικές υποχρεώσεις των βιβλιοθηκών στις οποίες δουλεύουν. Το προσωπικό της βιβλιοθήκης θα πρέπει επίσης να είναι ενήμερο ότι οι εντυπο-ανάπηροι έχουν κατά πολύ μειωμένη πρόσβαση στην πληροφορία συγκριτικά με τον βλέποντα πληθυσμό. Στις βιομηχανοποιημένες χώρες, η πλειοψηφία των ατόμων με προβλήματα όρασης είναι ηλικιωμένα και απαιτούν επιπρόσθετη υποστήριξη για την τύφλωσή τους.

“Η αύξηση ενημέρωσης του προσωπικού στις βιβλιοθήκες είναι ουσιαστική για την άμεση βελτίωση των υπηρεσιών και την κατανόηση της σημασίας των βιβλιοθηκών στη διαδικασία της αλλαγής. Σε ένα πιο βασικό επίπεδο, η αύξηση ενημέρωσης του προσωπικού στις βιβλιοθήκες είναι απαραίτητη επίσης ώστε να μην καταπατά κανείς τη νομοθεσία κατά της διάκρισης και ό,τι μπορεί να προκύψει από αυτό”.³⁷

9.4 Εκπαίδευση και Επιμόρφωση των Εθελοντών

9.4.1 Γενικά

Σε πολλές χώρες, οι υπηρεσίες βιβλιοθηκών για τυφλούς ανθρώπους χρησιμοποιούν εθελοντές ως μέρος των ανθρώπινων πόρων τους. Η αναλογία του προσωπικού προς τους εθελοντές ποικίλλει ανάλογα τις καταστάσεις στις οποίες υπάρχουν δέκα άτομα προσωπικό προς ένα εθελοντή σε σύγκριση με άλλες όπου υπάρχουν επτά εθελοντές προς κάθε μέλος προσωπικού.

Η χρήση εθελοντών μπορεί να είναι μια θετική και αρνητική για μια κοινότητα. Από μια πλευρά, η χρήση τους υποστηρίζει τις κοινοτικές αξίες, όπου θεωρείται καλό να δωρίζει κανείς το χρόνο του για να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των άλλων.

9.4.2 Εκπαίδευση

Οι εθελοντές θα πρέπει να επιλέγονται και να εκπαιδεύονται βάσει των προσόντων τους, να ενημερώνονται για το σκοπό της δουλειάς, και να αφιερώνουν το χρόνο που τους ζητείται από τη βιβλιοθήκη. Όλες οι εργασίες που τους ανατίθενται θα πρέπει να συνοδεύονται από περιγραφή τους. Η βιβλιοθήκη θα πρέπει να γνωρίζει καλά κάθε εθελοντή, ειδικά αν αυτός ή αυτή πρόκειται να δουλέψει με κάποιο χρήστη. Αυτή η διαδικασία δεν διαφέρει από αυτή της πρόσληψης έμμισθου προσωπικού. Μερικοί οργανισμοί μάλιστα απαιτούν έλεγχο ποινικού μητρώου των εθελοντών.

---

³⁷ Susanne Bruhn, “The Road to Equity and Excellence: An Australian Experience in Establishing Staff Training in Library Services for People with Disabilities”, *Joint Workshop between Section of Education and Training, Section of Libraries Serving Disadvantaged People and Section of Libraries for the Blind*, (place: IFLA, August 26, 1993).

9.4.3 Ανάθεση Εργασίας

Ο χρήστης πρέπει πάντα να αποτελεί το κέντρο των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης. Για παράδειγμα, στους εθελοντές πρέπει να ανατίθεται δουλειά εκεί που εντοπίζεται η μεγαλύτερη ανάγκη, η οποία δεν πρέπει απαραίτητα να είναι της προτίμησής τους. Η δουλειά που θα τους ανατίθεται, π.χ. μεταγραφή μπράιγ ή αφήγηση ομιλούντος βιβλίου, πρέπει να ολοκληρώνεται στην ώρα της.

9.4.4 Εκπαίδευση και Ανταμοιβή Εθελοντών

Είναι σημαντικό να αναπτύσσονται εκπαιδευτικά προγράμματα για εθελοντές είτε για την παράδοση υπηρεσιών είτε για την παραγωγή περιεχομένου. Συχνά οι εθελοντές μπορούν να μοιράζονται με το έμμισθο προσωπικό πράγματα που γνωρίζουν και οι δυο αλλά συνήθως απαιτείται να εκπαιδευτούν για να είναι πιο αποτελεσματικοί. Η εκπαίδευση μπορεί να προγραμματιστεί αρκετές φορές το χρόνο και να περιλαμβάνει όχι μόνο τις απαιτούμενες συγκεκριμένες τεχνικές αλλά επίσης συμμετοχή σε συνέδρια, τα οποία διευρύνουν το πεδίο δράσης τους και την αντίληψη της δουλειάς που κάνουν. Θα πρέπει επίσης να υπάρχει ένα πρόγραμμα αναγνώρισης και ανταμοιβής των εθελοντών και το οποίο να είναι “ευαίσθητο” στο τι θεωρείται σωστό από αυτούς. Για παράδειγμα, οι εθελοντές που δωρίζουν το χρόνο τους μπορεί να θεωρήσουν κάποια χαρίσματα τους υπερβολικά.

9.5 Υγεία, Ασφάλεια και Συνθήκες Εργασίας

Η υγεία και η ασφάλεια του προσωπικού και των εθελοντών πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα καθώς επίσης και οι καλές συνθήκες εργασίας αποτελούν σημαντικό παράγοντα για ένα εποικοδομητικό και υγιές εργασιακό περιβάλλον. Τα παρακάτω θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- Οι κίνδυνοι υγείας και ασφάλειας θα πρέπει να εντοπίζονται καθημερινά και να διορθώνονται.
- Εργονομικά έπιπλα και καλές εργασιακές συνθήκες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι το προσωπικό είναι παραγωγικό και δεν τραυματίζεται λόγω ανεπαρκών κτιριακών εγκαταστάσεων
- Τα συστήματα και οι σταθμοί εργασίας θα πρέπει να συντηρούνται και να επιδιορθώνονται μέσα σε εύλογα χρονικά πλαίσια για να διατηρούν την δραστηριότητα και το ηθικό του προσωπικού.
- Συστήματα και σταθμοί εργασίας με οποιαδήποτε απαραίτητα προϊόντα υποστηρικτικής τεχνολογίας θα πρέπει να βρίσκονται στη σωστή θέση για το νεοαφιχθέν τυφλό ή με προβλήματα όρασης προσωπικό. Αυτά τα συστήματα θα πρέπει να συντηρούνται σύμφωνα με τα ίδια, καθιερωμένα πρότυπα που παρέχονται και στο υπόλοιπο προσωπικό μέσα στον οργανισμό.

9.6 Λειτουργίες και Σχεδιασμός

9.6.1 Γενικά

Οι διευθυντές των βιβλιοθηκών για τυφλούς πρέπει να έχουν την ικανότητα να ερμηνεύουν τις ανάγκες των χρηστών τους, να τις μεταφέρουν σε ένα αξιόπιστο

σχέδιο υπηρεσίας και στη συνέχεια να πράττουν σύμφωνα με αυτό. Μια καλή διοίκηση διευρύνει τις δυνατότητες των εντυπο-αναπήρων και των οργανισμών που τους εξυπηρετούν. Μια τέτοια διοίκηση θα πρέπει να προασπίζεται τη σημασία των υπηρεσιών βιβλιοθηκών για τους εντυπο-ανάπηρους χρήστες.

Οι διευθυντές πρέπει επίσης να δίνουν έμφαση στη σημασία της διασύνδεσης ενός οργανισμού με άλλες βιβλιοθήκες και φορείς ώστε να εμπλουτίζει το περιεχόμενο του και να διευκολύνει την ανάπτυξη και εξέλιξη της υπηρεσίας του. Σε εθνικό επίπεδο, ένας οργανισμός πρέπει να εμπλέκει πολιτικά πρόσωπα και άλλους ιθύνοντες περιλαμβάνοντας και τους εντυπο-ανάπηρους καταναλωτές. Σε διεθνές επίπεδο, μια βιβλιοθήκη για τυφλούς θα πρέπει να βρίσκεται σε επαφή με οργανισμούς τυφλών όπως η Παγκόσμια Ένωση Τυφλών, τα μέλη της και άλλα παγκόσμια όργανα, όπως η UNESCO.

9.6.2 Ανάπτυξη και Σχεδιασμός Πολιτικής

Η ανάπτυξη και ο σχεδιασμός πολιτικής είναι θεμελιώδεις για έναν οργανισμό, τους πελάτες του, τους ιδρυτές τους, τους ενδιαφερομένους και τα διοικητικά όργανα. Οι πολιτικές και τα σχέδια θα πρέπει να αναπτύσσονται και να τεκμηριώνονται ώστε να δείχνουν ξεκάθαρα την πρόθεση και τον σκοπό της υπηρεσίας. Αυτά θα πρέπει να καθίστανται αμέσως διαθέσιμα σε προσωπικό, χρήστες, εθελοντές, δωρητές και άλλους εμπλεκόμενους.

Οι πολιτικές αποτελούν σημαντικές παρουσιάσεις των δυνατοτήτων και περιορισμών της υπηρεσίας που θέτουν παραμέτρους για το προσωπικό και προσπαθούν να διαχειριστούν τις προσδοκίες των χρηστών.

9.6.3 Στρατηγικός και Λειτουργικός Σχεδιασμός

Ο σχεδιασμός θα πρέπει να λαμβάνει χώρα με εκείνους που αξιολογούν τα αποτελέσματα μιας υπηρεσίας και να περιλαμβάνει βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους και μέτρα απόδοσης.

Τα στρατηγικά σχέδια θα πρέπει να:

- Συνοδεύονται από μια αξιολόγηση των αναγκών, ενημέρωση για τρέχουσες εξελίξεις και τις αρμοδιότητες της παρούσης υπηρεσίας
- Είναι ξεκάθαρα όσον αφορά τους στόχους και τους αντικειμενικούς σκοπούς του σχεδίου και τα χρονικά περιθώρια επίτευξης τους
- Είναι συγκεκριμένα όσον αφορά τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη των στόχων, περιλαμβάνοντας προϋπολογιστικές, οικονομικές, κεφαλαιουχικές και ανθρώπινου δυναμικού προεκτάσεις
- Είναι ευπροσάρμοστες, επιτρέποντας την επαναξιολόγηση των αναγκών και των προτεραιοτήτων κατά τη διάρκεια ζωής του σχεδίου
- Αναθεωρούνται τακτικά και να ενημερώνονται σε συμφωνημένα χρονικά πλαίσια
- Να χρησιμοποιούνται για να καθορίζουν τα αποτελέσματα απόδοσης σύμφωνα με συγκεκριμένα μέτρα. Αυτά τα αποτελέσματα θα πρέπει να σχηματίζουν τη βάση πάνω στην οποία ένα διοικητικό συμβούλιο ή όργανο θα αξιολογήσει τη διοίκηση και το προσωπικό.

Ένα λειτουργικό σχέδιο εκφράζει στους στόχους του στρατηγικού πλάνου, εντοπίζοντας διαθέσιμους πόρους και εφικτά χρονικά όρια. Με άλλα λόγια, για να επιτυγχάνονται οι στόχοι, χρειάζονται διαδικασίες και μέσω αυτού του μηχανισμού, ο στρατηγικός σχεδιασμός προσαρμόζεται σε ένα δεδομένο χρόνο.

9.6.4 Οικονομικός Σχεδιασμός και Υπευθυνότητα

Ένα οικονομικό διάγραμμα θα πρέπει να συνοδεύει το στρατηγικό και λειτουργικό πλάνο, το οποίο θα υποστηρίζει τους σκοπούς και επιδιώξεις και των δυο. Οι προγνωστικές ασκήσεις είναι απαραίτητες με την πάροδο του χρόνου για τη μεθόδευση των αποτελεσμάτων και την πρόβλεψη εξόδων και πιθανών ελλειμμάτων. Η ανάλυση του κόστους και των πλάνων για την ανανέωση ή συντήρηση προσκτήσεων, εξοπλισμού και κτιριακών εγκαταστάσεων-υπηρεσιών θα πρέπει να είναι ένα συνεχές μέρος του οικονομικού σχεδιασμού. Μιας και η παραγωγή αναγνωστικού υλικού εναλλακτικής μορφής είναι πολύ ακριβή, θα πρέπει σε καθημερινή βάση να είναι γνωστά τα κόστη αρκετών λειτουργιών και δραστηριοτήτων και να χρησιμοποιούνται για να παρακολουθούν τις τάσεις κόστους.

9.6.5 Ευθύνες για τον Προϋπολογισμό

Είναι αναγκαίο το προσωπικό να γνωρίζει τις οικονομικές και προϋπολογιστικές ευθύνες του και να είναι υπόλογο για την ευδωση των στόχων του προϋπολογισμού και για όλα τα έξοδα για τα οποία φέρει ευθύνη. Οι εγκρίσεις εξόδων και τα κατάλληλα συστήματα για αγορές θα πρέπει να είναι σε εφαρμογή και να λαμβάνουν την έγκριση είτε του σώματος ελέγχου ή της διοίκησης.

9.6.6 Διαχείριση Σχέσεων

Ένας από τους ρόλους κλειδιά των διευθυντών των βιβλιοθηκών για τυφλούς είναι η ανάπτυξη σχέσεων με φορείς χρηματοδότησης, κυβερνητικά σώματα, δωρητές, ιδρύματα ή ειδικούς οργανισμούς, όπως οι “Φίλοι της Βιβλιοθήκη”. Για την ανάπτυξη και διατήρηση δικτύων, συνεργατικών σχέσεων και συμμαχιών με τοπικούς, εθνικούς ή διεθνείς φορείς, ο διευθυντής είναι υπεύθυνος για την επαύξηση των υπηρεσιών και την καλλιέργεια της θετικής φήμης της βιβλιοθήκης.

9.6.7 Διοίκηση Πόρων

Οι βιβλιοθήκες για τυφλούς αποκτούν και παράγουν περιεχόμενο, το οποίο μπορεί να αντιπροσωπεύει μέχρι και το 50% των λειτουργικών τους προϋπολογισμών. Τα κόστη ανθρώπινων πόρων και προσωπικού μπορούν επίσης να αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 50% των λειτουργικών εξόδων μιας βιβλιοθήκης. Συνεπώς, είναι σημαντικό οι διευθυντές να διαχειρίζονται αυτούς τους πόρους αποτελεσματικά. Η ανάλωση των πόρων της βιβλιοθήκης θα πρέπει να συμμορφώνεται με το λειτουργικό πλάνο και να συμβάλει στη συνολική αποτελεσματικότητα του οργανισμού.

Μερικοί κριτικοί παράγοντες ισχύουν για οποιοδήποτε σύστημα:

- Οι διαδικασίες για την εκπαίδευση του προσωπικού και των εθελοντών θα πρέπει να είναι σαφείς και να υποστηρίζονται από συνέντευξη και μια

αξιόπιστη, δίκαια και διάφανη διαδικασία επιλογής; Οι αιτούντες θα πρέπει να είναι ενήμεροι για οποιοδήποτε ισοψηφία ή θετικά σχέδια δράσης.

- Ο ρόλος κάθε υπαλλήλου θα πρέπει να διευκρινίζεται σαφώς και να σκιαγραφείται
- Η εσωτερική επικοινωνία θα πρέπει να είναι αποτελεσματική και να διασφαλίζει ότι κάθε μέλος του προσωπικού είναι καλά προετοιμασμένο όσον αφορά τα εργαλεία και την πληροφορία που χρειάζεται για την δουλειά του. Το προσωπικό θα πρέπει να είναι ενήμερο για οποιεσδήποτε νέες εξελίξεις και πολιτικές, διαδικασίες και νομοθετικές απαιτήσεις που αφορούν τη δουλειά του και τη λειτουργία της

9.7 Συστήματα Βιβλιοθηκών, Τεχνολογίες και η Διαχείριση της Αλλαγής

9.7.1 Γενικά

Λίγες βιβλιοθήκες χρησιμοποιούν την ποικιλία των τεχνολογιών και τη γκάμα συστημάτων που διαθέτουν οι βιβλιοθήκες για τυφλούς για την πρόσκτηση, παραγωγή και διανομή προσβάσιμου περιεχομένου. Παρόλο που αυτό μπορεί να ποικίλει ανάλογα με το μέγεθος της βιβλιοθήκης, η έννοια του ολοκληρωμένου συστήματος ψηφιακής βιβλιοθήκης έχει εισαχθεί στο λεξικό των βιβλιοθηκών για τυφλούς. Οι βιβλιοθήκες σήμερα απαιτούν αμέτρητα συστήματα- δανεισμού, καταλογογράφησης, προσκτήσεων, online καταλόγων και πρότυπων συστημάτων διαχείρισης υπηρεσιών βιβλιοθηκών- όλα προσαρμοσμένα στις ειδικές ανάγκες των χρηστών. Όταν αυτά μπορέσουν να ενσωματωθούν σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα, τότε ο οργανισμός μπορεί να αποδώσει πολύ πιο αποτελεσματικά.

Επιπρόσθετα, εφαρμογές γραφείου όπως επεξεργασία κειμένου και προγράμματα λογιστικών φύλλων, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και άλλα επικοινωνιακά εργαλεία αποτελούν μέρος της υποδομής των συστημάτων. Σε αυτά προστίθενται συστήματα ηλεκτρονικής παραγωγής, γλώσσες επισήμανσης, ειδικό λογισμικό για την ηχογράφηση και τη διαχείριση υλικού σε ψηφιακό ήχο, υποστηρικτικές τεχνολογίες (συσκευές ανανεώσιμων πινακίδων, συνθέτες φωνής, λογισμικό μετάφρασης) και συστήματα ανίχνευσης παραγωγής. Μια νέα γενιά συστημάτων ηλεκτρονικής παράδοσης, αρχειοθέτησης και αποθετηρίων αναπτύσσονται επίσης για τους πολυμεσικούς πόρους. Νέες εξελίξεις στις διεπιφάνειες χρηστών που καλύπτουν ένα αριθμό διαφορετικών μεθόδων πρόσβασης για τους ανάπηρους χρήστες διαφαίνονται επίσης στον ορίζοντα.

9.7.2 Ενημέρωση για τις Τεχνολογικές Εξελίξεις

Οι διευθυντές πρέπει να γνωρίζουν τις τεχνολογικές εξελίξεις και να αξιολογούν, να επιλέγουν, να αποκτούν και να αναπτύσσουν κατάλληλα, δυνητικά, νέα συστήματα. Οποιοδήποτε νέο σύστημα επιλέγεται, θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να ενσωματώνεται εύκολα στη λοιπή υποδομή και τα μέλη του προσωπικού να εκπαιδεύονται πλήρως στη χρήση του. Πέρα από όλα αυτά, οποιαδήποτε συστήματα επιλέγονται δεν θα πρέπει να θέτουν το τυφλό ή με προβλήματα όρασης προσωπικό σε μειονεκτική θέση ή να μειώνουν την απόδοση του στην εργασία.

Η τεχνολογική σύγκλιση υπόσχεται επίσης προϊόντα υποστηρικτικής τεχνολογίας που ακόμη αναμένονται. Για παράδειγμα, υπάρχουν σήμερα κινητά τηλέφωνα που με προσωπικούς ψηφιακούς βοηθούς (PDAs) και λογισμικό ανάγνωσης οθόνης- ένα προϊόν που εμφανίστηκε μόλις πέντε χρόνια πριν. Βλέπε 9.7 “Συστήματα Βιβλιοθηκών, Τεχνολογίες και η Διαχείριση της Αλλαγής”.

9.7.3 Διαχείριση της Αλλαγής

Οι διευθυντές πρέπει να είναι ενήμεροι για την επίδραση της αλλαγής σε έναν οργανισμό και στο προσωπικό του, τους χρήστες και τους λοιπούς πόρους του. Η αλλαγή των δημογραφικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών και η ραγδαία ανάπτυξη τεχνολογιών αναγκαία θα επηρεάσει τις βιβλιοθήκες και τον τρόπο που οι υπηρεσίες οργανώνονται και διοικούνται. Η αλλαγή αυτή θα είναι προοδευούσα και συνεχής. Η διοίκηση της βιβλιοθήκης πρέπει να αναπτύσσει τα μέσα εκείνα για να προλαβαίνει τις αλλαγές και να μεθοδεύει την επίδραση της σε χρήστες και προσωπικό. Στις βιβλιοθήκες για τυφλούς, όπου η πλειοψηφία των χρηστών είναι ηλικιωμένοι αλλά στηρίζονται στις τεχνολογίες για να διαβάσουν, η ικανότητα αντιμετώπισης της αλλαγής με θετικό τρόπο είναι πολύ σημαντική. Οι βιβλιοθήκες πρέπει να εγγυώνται ότι οι χρήστες νιώθουν άνετα με τα νέα συστήματα και τις τεχνολογίες πρόσβασης.

9.7.4 Μελλοντικές Εξελίξεις

Οι διευθυντές είναι υποχρεωμένοι να προλαβαίνουν τις μελλοντικές εξελίξεις και να διασφαλίζουν ότι τα συστήματα και υπηρεσίες τους είναι προετοιμασμένες να απευθύνουν τις νέες αλλαγές και να διατηρούν την αποτελεσματικότητά τους. Οι τάσεις θα πρέπει να κατανοούνται και να μεταδίδονται στους ενδιαφερόμενους και το προσωπικό μέσα στον οργανισμό και να απευθύνονται στα μελλοντικά σχέδια.

9.8 Ανάλυση, Αξιολόγηση και Μέτρηση

9.8.1 Ανάλυση Αναγκών και Παρακολούθηση

Ένας ρόλος-κλειδί της διοίκησης είναι να προβαίνει σε ανάλυση των αναγκών του χρήστη τακτικά για να επιβεβαιώνει ότι η υπηρεσία συμβαδίζει με τις ανάγκες του. Οι διευθυντές πρέπει να αναπτύσσουν τεχνικές εκτίμησης των αναγκών και του προφίλ των χρηστών και να καθορίζουν και την κατάλληλη συχνότητα χρήσης αυτών των τεχνικών.

Ηνωμένο Βασίλειο: Το “Share the Vision” διεξήγαγε μια έρευνα χρηστών, παλαιότερων χρηστών και ανθρώπων που δεν χρησιμοποιούσαν καθόλου τις υπηρεσίες βιβλιοθηκών για άτομα με προβλήματα όρασης³⁸. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε www.lboro.ac.uk/departments/dils/lisu/public.html#stv2, το

---

³⁸ J.E. Davies et al, *Out of Sight But Not Out of Mind: Visually Impaired People’s Perspectives of Library and Information Services*, (place: Library and Information Statistics Unit, Loughborough University, 2002) page#.

οποίο περιέχει το πλήρες κείμενο της έρευνας και χρήσιμη καθοδήγηση για τη διεξαγωγή γενικής έρευνας με αντιπροσωπευτικό δείγμα ατόμων με προβλήματα όρασης (συγκεκριμένα στο Παράρτημα 3, Μια Σημείωση στην Ερευνητική Διαδικασία).

9.8.2 Παρακολουθώντας την Αποτελεσματικότητα

Μαζί με την αξιολόγηση αναγκών, η αποτελεσματικότητα της υπηρεσίας της βιβλιοθήκης θα πρέπει να ελέγχεται σε μια συνεχή βάση για να εντοπίζονται οι περιοχές που χρήζουν βελτίωσης. Οι καταμετρήσεις αποτελούν αποτελεσματικά εργαλεία για να αξιολογήσει κανείς την ανταπόκριση του χρήστη, αλλά και οι ανέκδοτες πληροφορίες από τους χρήστες είναι επίσης σημαντικές διότι μπορεί να αναδείξουν νέα ή αυξανόμενα προβλήματα και την ανάγκη για πιο λεπτομερή εξέταση της υπηρεσίας. Τα στατιστικά για τη χρήση μιας συλλογής ή άλλων δραστηριοτήτων μπορούν να αποκαλύψουν διαφαινόμενες τάσεις και θα πρέπει να συλλέγονται αυστηρά και να χρησιμοποιούνται με συνέπεια για να διατηρούν την αξιοπιστία τους.

9.8.3 Δείκτες Παρουσίασης

Κανένας οργανισμός δεν μπορεί να διοικηθεί επιτυχώς αν τα αποτελέσματα του δεν είναι μετρήσιμα. Η συγκέντρωση δεδομένων για πόρους, προσωπικό και δραστηριότητες είναι μια ουσιαστική δραστηριότητα. Τα στατιστικά παρέχουν δεδομένα για μεθόδευση και αποτελούν ένα μέσο μέτρησης απόδοσης της υπηρεσίας και καθοδήγησης για τη λήψη αποφάσεων. Επιπρόσθετα, παρέχουν πληροφορίες που επιτρέπουν συγκριτικές αναλύσεις με παρόμοιους οργανισμούς.

Μερικά στατιστικά είναι ιδιαίτερα πολύτιμα για την υποστήριξη σκοπών και επιδιώξεων, για την επίτευξη μεγαλύτερης χρηματοδότησης και για τον εντοπισμό τάσεων των χρηστών. Για παράδειγμα:

- Τίτλοι και αντίτυπα ή βιβλία και περιοδικά που προστίθενται στη συλλογή ετησίως
- Τίτλοι που δανείζονται ετησίως
- Επισκέψεις σε ιστοσελίδες
- Τίτλοι που στέλνονται ή λαμβάνονται για διαδανεισμό
- Συνολικός αριθμός χρηστών
- Προσωπικό και εθελοντές ως μια αναλογία του πληθυσμού ή του επιδιωκόμενο κοινού

9.9 Μάρκετινγκ και Προώθηση

9.9.1 Γενικά

Οι εντυπο-ανάπηροι χρήστες είναι συνήθως οι πιο φτωχοί σε πολλές χώρες και συνήθως απομονωμένοι από άλλους με παρόμοιες αναπηρίες. Λόγω του ότι οι περισσότεροι τυφλοί είναι ηλικιωμένοι, στηρίζονται στις βιβλιοθήκες για τυφλούς αναμένοντας να δράσουν εκ μέρους τους και να τους υπερασπιστούν. Επιπλέον,

χρειάζονται ειδικές τεχνικές για να πλησιάσει κανείς αυτή την ομάδα χρηστών και να την ενημερώσει για τις ευκαιρίες των υπηρεσιών βιβλιοθηκών. Όλο το προσωπικό θα πρέπει να γνωρίζει το ρόλο και την ευθύνη του στην προώθηση και την προάσπιση των αναγκών αυτών των χρηστών. Οι πρωτοβουλίες μάρκετινγκ και προάσπισης πρέπει επίσης να απασχολούν μια ευρεία ομάδα εμπλεκομένων, περιλαμβάνοντας φορείς και το γενικό κοινό που θα μπορούσε να υποστηρίξει τη δουλειά της βιβλιοθήκης.

Πολλοί δυνητικοί χρήστες δεν γνωρίζουν τα δικαιώματά τους ή τη δυνατότητα τους να χρησιμοποιούν υλικό προσβάσιμης μορφής μέσω βιβλιοθηκών για τυφλούς και παρόμοιους φορείς. Γι' αυτό σε κάθε χώρα η εθνική υπηρεσία και η κοινότητα της βιβλιοθήκης πρέπει να προωθή τις υπηρεσίες της σε:

- Δυνητικούς χρήστες
- Υπάρχοντες χρήστες
- Ενώσεις για εντυπο-ανάπηρους
- Υπηρεσίες για τυφλούς
- Εκπαιδευτές
- Στην εμπορική αγορά (π.χ. εκδότες βιβλίων)
- Σε ανθρώπους που λαμβάνουν αποφάσεις και κυβερνητικούς αξιωματούχους

9.9.2 Πολιτική Μάρκετινγκ και Προώθησης

Κάθε βιβλιοθήκη θα πρέπει να διαθέτει ένα γραπτό σχέδιο επικοινωνίας, μάρκετινγκ και προώθησης που να καθοδηγεί τη δημοσιοποίηση των υπηρεσιών της. Το σχέδιο θα πρέπει να περιλαμβάνει μεθόδους αξιολόγησης προγραμμάτων προώθησης. Σημεία τα οποία πρέπει να λάβει κανείς υπόψη όταν αναπτύσσει ένα σχέδιο επικοινωνίας/ μάρκετινγκ είναι τα εξής:

- Στρατηγικές για την προσέγγιση κοινού στις κατάλληλες μορφές
- Τρόπους προσέγγισης πολιτικών, εκπαιδευτών, βιβλιοθηκονόμων, κοινοτικών αρχηγών, σχεδιαστών τεχνολογίας και αρχηγών
- Μάρκετινγκ μέσω άλλων υπηρεσιών και εταιρών
- Προώθηση του οργανισμού στα ΜΜΕ
- Εμπλοκή των χρηστών ως προασπιστές των αναγκών τους
- Επιτυχείς ρόλοι-μοντέλα
- Να απευθύνει ζητήματα χρηστών
- Μέτρα για την αξιολόγηση της επιτυχίας των επικοινωνιακών στρατηγικών
- Εργαλεία για τακτική επικοινωνία με τους χρήστες, για παράδειγμα μπράιγ, ηλεκτρονικό κείμενο και ακουστικά ενημερωτικά δελτία που προωθούν την υπηρεσία της βιβλιοθήκης

9.9.3 Δουλεύοντας με τα Μέσα

Το προσωπικό θα πρέπει να εκπαιδευτεί για να προωθεί κατάλληλα τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης του. Είναι μια καλή ιδέα να υπάρχει τουλάχιστον ένα άτομο το οποίο να είναι υπεύθυνο για τις σχέσεις με τα μέσα, έτσι ώστε να διασφαλίζεται συντονισμένη και συνεχής στρατηγική μέσω αυτού του ατόμου. Τα άτομα αυτά θα πρέπει να μπορούν να γράφουν υλικό απευθυνόμενο για τα μέσα, όπως δελτία τύπου. Θα πρέπει να είναι εξοικειωμένα, να μιλούν με τα μέσα και να δίνουν συνεντεύξεις στο ράδιο, στον τύπο και στην τηλεόραση. Θα πρέπει να μπορούν να προωθούν τις

υπηρεσίες τους μέσω υπολογιστή και τηλεπικοινωνιακών δικτύων περιλαμβάνοντας τη δημιουργία ιστοσελίδων των βιβλιοθηκών. Τέλος, θα πρέπει να μπορούν να εντοπίζουν και να εκπαιδεύουν χρήστες και άλλους ομιλητές να μιλούν στα μέσα.

Κατά την προώθηση των υπηρεσιών σε εντυπο-ανάπηρους, είναι σημαντική η συνεργασία με οργανισμούς καταναλωτών. Αυτοί οι οργανισμοί συνήθως διαθέτουν διάφορα μέσα επικοινωνίας με τα μέλη τους (για παράδειγμα, ενημερωτικά δελτία και ιστοσελίδες), που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως κανάλια πληροφορίας για τη βιβλιοθήκη σας.

9.9.4 Συμμετοχή στην Κοινωνική Ζωή

Μια από τις πιο αποτελεσματικές στρατηγικές προώθησης είναι η συμμετοχή καλά πληροφορημένου προσωπικού και επιτροπής ή μελών του συμβουλίου σε κοινωνικές δραστηριότητες. Τέτοια παραδείγματα περιλαμβάνουν συμμετοχή σε

- Φιλανθρωπικούς οργανισμούς
- Αρμόδιους επαγγελματικούς οργανισμούς
- Οργανισμούς για τυφλούς
- Ομάδες καταναλωτών
- Ενώσεις και ομάδες υπεράσπισης

9.9.5 Αξιολόγηση

Ο οργανισμός σας θα πρέπει να αξιολογεί τακτικά τα προγράμματα του μάρκετινγκ και προώθησης και να διαβεβαιώνει ότι τα αποτελέσματα κάθε αξιολόγησης λαμβάνονται υπόψη όταν σχεδιάζονται μελλοντικά προγράμματα.

10. Διασφάλιση Ποιότητας

Η διοίκηση της βιβλιοθήκης θα πρέπει να καθιερώσει ένα μοντέλο για τη διασφάλιση υψηλής ποιότητας υπηρεσιών για εντυπο-ανάπηρους χρήστες, που να είναι σύμφωνο με τον τρόπο προσέγγισης της ποιότητας της βιβλιοθήκης γενικά. Είναι ζωτικής σημασίας να συμβουλευέστε τους χρήστες και να τους εμπλέκετε στη διαδικασία. Οι λειτουργικές κατευθυντήριες οδηγίες είναι σημαντικές έτσι ώστε όλα τα μέλη του προσωπικού στη βιβλιοθήκη να ξέρουν τι αναμένεται και να μπορούν να αυξήσουν στο μέγιστο τις διαθέσιμες υπηρεσίες. Ενώ είναι σημαντικό να έχουν μηχανισμούς σε εφαρμογή για να λαμβάνουν ανατροφοδότηση από τους χρήστες, είναι ακόμη πιο σημαντικό να ακούν αυτά τα ζητήματα που προκύπτουν και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να ανταποκριθούν. Η προσβασιμότητα της υπηρεσίας θα πρέπει να είναι το κύριο χαρακτηριστικό των βιβλιοθηκών πάνω στο οποίο κρίνεται η παρουσία τους - δεν θα πρέπει να θεωρείται ως κάτι επιπλέον, προαιρετικό.

Το μοντέλο διασφάλισης ποιότητας θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- Σημεία σύνδεσης και επικοινωνία
- Επίπεδα υπηρεσίας ή πρότυπα
- Δείκτες απόδοσης
- Παρακολούθηση
- Υπευθυνότητα
- Ανατροφοδότηση από τους πελάτες
- Φόρουμ συζητήσεων χρηστών
- Ερωτηματολόγια
- Αποτίμηση παρουσίας
- Απάντηση στα παράπονα σε πρόπευσα μορφή
- Σημεία αναφοράς μετρήσεων

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη: Οποιαδήποτε βιβλιοθήκη υποστηρίζει φοιτητές σε οποιοδήποτε επίπεδο σπουδών

Ακουστικά βιβλία: Ένα βιβλίο με αφήγηση σε ακουστική μορφή, όπως σε ένα CD ή κασέτα. Ένα ακουστικό βιβλίο μπορεί να είναι εμπορικό ή μη εμπορικό και επίτομο ή όχι. Τα μη εμπορικά, επίτομα βιβλία που δημιουργούνται ειδικά για τους εντυπο-ανάπηρους χρήστες συνήθως αποκαλούνται ομιλούντα βιβλία.

Αναλογική ηχογράφηση: Μια μέθοδος ηχογράφησης που χρησιμοποιεί αναλογική (μη ψηφιακή) τεχνολογία. Η αναλογική ηχογράφηση χρησιμοποιεί σήματα που έχουν να κάνουν με φυσικά κριτήρια, όπως τα μαγνητικά μόρια σε μια κασέτα ή οι εγκοπές σε ένα δίσκο βινυλίου

Ανανεώσιμες πινακίδες μπράιγ/ πληκτρολόγια: Μια συσκευή που χρησιμοποιείται για την ανάγνωση ηλεκτρονικού μπράιγ. Το πληκτρολόγιο δείχνει μπράιγ κελιά μέσω μικρών, ανυψωμένων ακίδων που εναλλάσσονται ώστε να αντιπροσωπεύουν αυτό που τυπώνεται ή διαβάζεται. Ένα ανανεώσιμο πληκτρολόγιο μπράιγ μπορεί να προσαρτηθεί σε έναν υπολογιστή (για να δείχνει οποιοδήποτε κείμενο διαβάζεται ή γράφεται) ή ενσωματωμένο σε μια μπράιγ notetaking συσκευή. Επίσης γνωστά ως **soft Braille πινακίδες ή πληκτρολόγια.**

Ανάπτυξη συλλογής (πολιτική και σχέδιο): Μια πολιτική ανάπτυξης συλλογής είναι μια αναφορά που καθοδηγεί την επιλογή, διατήρηση και αξιολόγηση του περιεχομένου για την ανάπτυξη μιας συλλογής. Ένα σχέδιο ανάπτυξης συλλογής καθορίζει πιο συγκεκριμένα πως θα θέσει σε δράση την πολιτική της σε ετήσια βάση, εντοπίζοντας τους στόχους και τα βήματα για την επίτευξη τους. Ένα σχέδιο ανάπτυξης συλλογής μπορεί να καλύπτει προσκτήσεις, απόσυρση υλικού, ανάπτυξη θεματικών περιοχών και παράδοση υπηρεσίας για παράδειγμα.

Απτικός (απτικά γραφικά): Μια τρισδιάστατη εικόνα που έχει δημιουργηθεί χρησιμοποιώντας υλικά διαφορετικών μεγεθών και υφής και στη συνέχεια αντιγράφεται χρησιμοποιώντας τη διαδικασία της θερμομόρφας. Τα απτικά μπορούν να αντιπροσωπεύουν χάρτες, διαγράμματα ή εικονογραφήσεις και συχνά δένονται σε μπράιγ βιβλία ή συνοδεύουν μπράιγ ηχογραφήσεις. Επειδή το “tactile”, χρησιμοποιούμενο ως επίθετο, έχει ένα κοινώς κατανοητό ορισμό (αυτόν της αίσθησης της αφής), θα πρέπει να δίνεται προσοχή στη σημασία του “tactile” ως ουσιαστικό καθώς αναφέρεται ξεκάθαρα σε αυτές τις τρισδιάστατες εικόνες συνοδευόμενο από υποστηρικτικές λέξεις και φράσεις.

Αφηγητής: Ένα άτομο που διαβάζει βιβλία ή τεκμήρια δυνατά έτσι ώστε να μπορούν να ηχογραφηθούν και να γίνουν διαθέσιμα σε ακουστική μορφή

Βιβλιογραφικά πρότυπα: Πρότυπα για την οργάνωση και καταλογογράφηση βιβλίων και άλλων πόρων της βιβλιοθήκης. Αυτά τα πρότυπα επιτρέπουν στις βιβλιοθήκες να οργανώνουν συλλογές και να ανταλλάσσουν εγγραφές μεταξύ συστημάτων. Ένα παράδειγμα βιβλιογραφικού προτύπου είναι το MARC.

Βοήθειες όρασης: Οποιαδήποτε συσκευή βοηθά κάποιον με πρόβλημα όρασης να επαυξήσει την υπολείπουσα όραση του, για παράδειγμα, τα CCTVs και οι μεγεθυντές.

Δείκτες παρουσίασης/ απόδοσης: Μέτρα για το πόσο καλά ένας οργανισμός συναντά τους στόχους του. Για παράδειγμα, το ποσό των νεοεπιλεχθέντων βιβλίων που μεταγράφονται επιτυχώς σε εναλλακτικές μορφές και καθίστανται διαθέσιμα σε χρήστες μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Διαδανεισμός (ILL): Μια συνεργατική συμφωνία μεταξύ βιβλιοθηκών, όπου οι χρήστες μπορούν να δανειστούν τίτλους από άλλες βιβλιοθήκες του συστήματος

Διασφάλιση ποιότητας: Η διαδικασία διασφάλισης ότι οι υπηρεσίες που παρέχονται από τη βιβλιοθήκη συναντούν τις ανάγκες των χρηστών της και τα πρότυπα του επαγγέλματος. Η διασφάλιση ποιότητας κρίνεται βάσει στατιστικών και άλλων δεικτών απόδοσης, όπως ποιοτική ανατροφοδότηση από χρήστες, προσωπικό και εθελοντές.

Διαχείριση ψηφιακών δικαιωμάτων: Η διαδικασία διασφάλισης ότι τα δικαιώματα ενός κατόχου πνευματικών δικαιωμάτων προστατεύονται όταν το εν λόγω περιεχόμενο βρίσκεται σε ψηφιακή μορφή. Το ηλεκτρονικό περιεχόμενο είναι ιδιαίτερα τρωτό στην καταπάτηση των πνευματικών δικαιωμάτων λόγω της ευκολίας αντιγραφής και διανομής. Η διαχείριση ψηφιακών δικαιωμάτων μπορεί να εμπλέκει τη χρήση συνθήματος (password), απόκρυψης ή άλλες λύσεις λογισμικού που να διαβεβαιώνουν ότι τα δικαιώματα του κατόχου προστατεύονται.

Δικαίωμα Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Copyright): Το νομικό δικαίωμα που αποδίδεται σε έναν συγγραφέα, συνθέτη, συγγραφέα θεατρικών έργων, εκδότη ή διανομέα για αποκλειστική δημοσίευση, παραγωγή, πώληση ή διανομή μιας λογοτεχνικής, μουσικής, δραματικής ή καλλιτεχνικής δουλειάς.

Εικόνες με κολάζ: Εικόνες, συνήθως σε παιδικά, εικονογραφημένα βιβλία, που φτιάχνονται από φυσικά υλικά όπως υφάσματα, ξύλο, γυαλόχαρτο και δέρμα για να παρέχουν μια απτική αίσθηση των αντικειμένων που αναπαριστούν.

Εκτύπωση μπράιγ (embossing): Η παραγωγή μπράιγ αντιγράφων σε χαρτί. Οι ανυψωμένες κουκίδες παράγονται στο χαρτί χειρωνακτικά με πλάκα γραφής και γραφίδα ή με τη χρήση μπράιγ γραφομηχανής ή εκτυπωτή υπολογιστή.

Έλεγχος συλλογής: Μια διαδικασία τακτικής αναθεώρησης της συλλογής της βιβλιοθήκης και απόσυρσης βιβλίων που δεν συναντούν πια τις ανάγκες της συλλογής επειδή πάλιωσαν ή δεν έχουν πια ζήτηση

Εναλλακτική/ προσβάσιμη μορφή: Η μορφή εκείνη που μεταφέρει τις οπτικές πληροφορίες σε ένα άτομο με έντυπη αναπηρία. Μερικά παραδείγματα είναι το μπράιγ, ο ήχος, η μεγαλογράμματη γραφή, τα περιγραφικά βίντεο και το ηλεκτρονικό κείμενο.

Ενιαίος κατάλογος: Ένας κατάλογος για ένα ολοκληρωμένο σύστημα βιβλιοθήκης ή μιας ομάδας συνεργαζόμενων βιβλιοθηκών

Έντυπο-ανάπηροι: Ένας όρος που αναφέρεται σε οποιονδήποτε έχει δυσκολία να διαβάζει το έντυπο. Αυτό μπορεί να συμβαίνει λόγω μιας φυσικής αναπηρίας που τον καθιστά ανάκανο να κρατήσει ένα βιβλίο, λόγω μιας αντιληπτικής ή μαθησιακής δυσκολίας όπως δυσλεξία, λόγω τύφλωσης ή οπτικής αναπηρίας.

Έντυπο κατόπιν ζήτησεως: Η ικανότητα δημιουργίας ενός βιβλίου όταν και αν το χρειάζεται ένας αναγνώστης

Εξοπλισμός συσκευής αναπαραγωγής ήχου: Μια συσκευή που παίζει ένα ακουστικό βιβλίο, π.χ. ένα CD player, μια μηχανή παιχνιδιού για κασέτες ή για ψηφιακά ομιλούντα βιβλία ή ένα πακέτο λογισμικού

Ηλεκτρονικά βιβλία: Βιβλία σε ψηφιακή μορφή, όπως ηλεκτρονικό κείμενο ή ηλεκτρονικό μπράιγ

Ηλεκτρονικό μπράιγ (e-braille): Το μπράιγ στη ψηφιακή του μορφή. Το ηλεκτρονικό μπράιγ εμφανίζεται στην οθόνη του υπολογιστή ως μπράιγ κουκίδες και μπορεί επίσης να διαβαστεί με τη χρήση ανανεώσιμου μπράιγ πληκτρολογίου ή μιας συσκευής μπράιγ notetaking.

Ηλεκτρονικό περιεχόμενο (e-text): Έντυπο σε ψηφιακή μορφή, όπως ASCII. Το ηλεκτρονικό κείμενο μπορεί να διαβαστεί από έντυπο-ανάπηρους χρησιμοποιώντας μεθόδους, όπως λογισμικό ανάγνωσης ή λογισμικό μεγέθυνσης οθόνης.

Κινητές βιβλιοθήκες: Μια υπηρεσία της βιβλιοθήκης όπου τα βιβλία ταξιδεύουν σε χρήστες, ειδικά σε όσους βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές ή σε χρήστες που ούτως ή άλλως θα δυσκολεύονταν να την επισκεφτούν. Οι κινητές βιβλιοθήκες μπορούν να χρησιμοποιήσουν κάθε μέσο, από οχήματα μέχρι βάρκες, ημίονους και καμήλες.

Κλειστό Κύκλωμα Τηλεόρασης (CCTV-closed-circuit television): Ένα σύστημα που χρησιμοποιεί μια βιντεοκάμερα για να προβάλει μια μεγενθυμένη εικόνα σε μια οθόνη βίντεο, τηλεόρασης ή υπολογιστή. Τα CCTVs μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν από ανθρώπους με χαμηλή ή μερική όραση για να μεγενθύνουν το έντυπο κείμενο, π.χ. τις σελίδες ενός βιβλίου ή τεκμηρίου.

Κριτήρια επιλογής: Το σετ των προτύπων που χρησιμοποιείται από μια βιβλιοθήκη για να αποφασίσει αν θα συμπεριλάβει ή όχι υλικό στη συλλογή. Τα κριτήρια μπορεί να βασίζονται σε θέματα που πρόκειται να απευθυνθούν, απαιτούμενες διατάξεις, στις γλώσσες που θα πρέπει να αντανακλά η συλλογή, στις ηλικιακές ομάδες χρηστών και ούτω καθεξής.

Λογισμικό ανάγνωσης οθόνης: Ένα πρόγραμμα που περιγράφει, χρησιμοποιώντας συνθετικό λόγο, τα περιεχόμενα μιας οθόνης υπολογιστή προς όφελος κάποιου έντυπο-ανάπηρου. Μια δημοφιλής εφαρμογή είναι η JAWS για τα Windows. Το λογισμικό ανάγνωσης οθόνης μπορεί να ρυθμιστεί ώστε να διαβάσει μια οθόνη με όποιο τρόπο επιθυμεί ο χρήστης.

Λογισμικό μεγέθυνσης: Βλέπε λογισμικό μεγέθυνσης οθόνης

Λογισμικό μεγέθυνσης οθόνης: Ένα πρόγραμμα που μεγενθύνει αυτό που εμφανίζεται σε μια οθόνη υπολογιστή προς όφελος ενός αναγνώστη με χαμηλή όραση. Ο αναγνώστης μπορεί να αλλάξει το βαθμό μεγέθυνσης και να θέσει άλλες προτιμήσεις σύμφωνα με τις ανάγκες του/ της.

Λογισμικό μετάφρασης μπράιγ, πρόγραμμα μετάφρασης μπράιγ: Ένα υπολογιστικό πρόγραμμα που μετατρέπει το ηλεκτρονικό κείμενο σε ηλεκτρονικό μπράιγ και αντιστρόφως. Ένα τέτοιο δημοφιλές πρόγραμμα είναι το Duxbury Braille Translator (DBT). (www.duxburysystems.com)

MARC (Machine-Readable Cataloging): Μια διεθνής, προτυποποιημένη διάταξη για βιβλιογραφικά δεδομένα υπολογιστή που αναπτύχθηκε από τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου για να απλοποιήσει την ανταλλαγή εγγραφών.

Μεγαλογράμματα γραφή: Κείμενο τυπωμένο σε μεγαλύτερο μέγεθος από το κανονικό έντυπο για τους βλέποντες, έτσι ώστε να μπορεί να διαβαστεί από κάποιον με χαμηλή όραση. Στις περισσότερες περιπτώσεις χρησιμοποιείται το κείμενο με 14-16 στιγμές. Οι αναγνώστες με χαμηλή όραση μπορεί να χρησιμοποιούν επιπρόσθετες βοήθειες όρασης για να μεγενθύνουν το κείμενο όσο χρειάζεται.

Μεταγραφή: Η διαδικασία μεταφοράς οποιασδήποτε γραπτής δουλειάς σε μια εναλλακτική μορφή

Μηχανή ομιλούντος βιβλίου, μηχανή παιχνιδιού ομιλούντος βιβλίου: Μια φορητή μηχανή για το παίξιμο ενός ομιλούντος βιβλίου

Μηχανή ψηφιακού ομιλούντος βιβλίου, μηχανή παιχνιδιού ψηφιακού ομιλούντος βιβλίου: Μια μηχανή ομιλούντος βιβλίου που χρησιμοποιεί ψηφιακή (δυαδική) τεχνολογία και έχει πολλά πλεονεκτήματα για τον έντυπο-ανάπηρο χρήστη, λόγω του γεγονότος ότι η ανθρώπινη αφήγηση είναι συγχρονισμένη με το ψηφιακό κείμενο. Τα ψηφιακά ομιλούντα βιβλία είναι εύκολα πλοηγήσιμα και επιτρέπουν χαρακτηριστικά, όπως σελιδοδείκτες και τοποθέτηση δεικτών.

Μπράιγ: [ουσιαστικό] ένα απτικό σύστημα ανάγνωσης και γραφής που χρησιμοποιείται αντί του έντυπου αλφαβήτου από άτομα τυφλά ή με προβλήματα όρασης. Στο μπράιγ, ομάδες ή “κελιά” των έξι ανυψωμένων κουκίδων αντιπροσωπεύουν γράμματα, αριθμούς, σημεία στίξη, γραμματικές εκθλίψεις και κοινώς χρησιμοποιούμενες λέξεις. Μπράιγ (ως ρήμα) σημαίνει να μεταγράφει κανείς γραπτό υλικό σε μπράιγ

Μπράιγ αλφαβητισμός: Η ικανότητα να διαβάζει και να γράφει κανείς μπράιγ. Για ανθρώπους που δεν μπορούν να διαβάσουν το συμβατικό έντυπο λόγω τύφλωσης, το μπράιγ είναι ο μοναδικός τρόπος να αποκτήσουν δεξιότητες αλφαβητισμού, όπως ορθογραφία, γραμματική και στίξη.

Μπράιγ διορθωτής: Ένα άτομο που συγκρίνει ένα μπράιγ κείμενο με το έντυπο ισοδύναμο του για να ελέγχει πιθανά λάθη που μπορεί να έχουν προκύψει κατά τη μετάφραση

Μπράιγ εκτυπωτής: Μια μηχανή συνδεδεμένη σε έναν υπολογιστή που παράγει έντυπο μπράιγ. Με άλλα λόγια, ένας εκτυπωτής για μπράιγ

Μπράιγ μεταγραφέας (brailist): Ένα άτομο που μεταφράζει το έντυπο σε μπράιγ είτε χρησιμοποιώντας μια χειρωνακτική συσκευή, όπως η Perkins Braille (μια γραφομηχανή για μπράιγ) ή λογισμικό μετάφρασης μπράιγ.

Μπράιγ notetaking συσκευή: Μια φορητή, ηλεκτρονική συσκευή με 6 πλήκτρα που χρησιμοποιούνται για την εισαγωγή και αποθήκευση μπράιγ κειμένου. Οι μέθοδοι εξαγωγής μπορεί να περιλαμβάνουν downloads σε υπολογιστές ή ενσωματωμένους συνθέτες φωνής και ανανεώσιμες πινακίδες μπράιγ.

Ομιλούν βιβλίο: Ένα ακουστικό βιβλίο χωρίς συντμήσεις και περικοπές, ειδικά σχεδιασμένο να το χρησιμοποιούν οι έντυπο-ανάπηροι

Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση (UPU): Ένας διεθνής οργανισμός που παρέχει ένα φόρουμ συνεργασίας μεταξύ των ταχυδρομικών υπηρεσιών για 189 μέλη χώρες. Το UPU εκπληρώνει ένα συμβουλευτικό, μεσάζοντα και συνδετικό ρόλο και παρέχει τεχνική βοήθεια όπου χρειάζεται. Θέτει τους κανόνες για διεθνείς ταχυδρομικές ανταλλαγές και κάνει συστάσεις βελτίωσης της ποιότητας υπηρεσίας για τους πελάτες. Το UPU παρέχει δωρεάν ταχυδρομικά τέλη (Cecogramme) για υλικό σε περιορισμένες μορφές για άτομα τυφλά ή με προβλήματα όρασης.

Παραεπαγγελματίες: Εκπαιδευμένο προσωπικό βιβλιοθήκης ή τεχνικοί που υποστηρίζουν τους επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους παρουσιάζοντας τεχνική δουλειά υψηλού επιπέδου, όπως καταλογογράφηση και παρακολούθηση περιοδικών

Περιγραφή: Η διαδικασία αφήγησης οπτικών πληροφοριών για να τις κάνει κανείς προσβάσιμες σε κάποιον έντυπο-ανάπηρο. Για παράδειγμα, κατά τη δημιουργία μιας εναλλακτικής μορφής ενός σχολικού βιβλίου, τα γραφικά, οι χάρτες ή οι εικονογραφήσεις μπορεί να περιγραφούν σε μια ακουστική μορφή για να παρέχουν στον φοιτητή όλες τις απαραίτητες πληροφορίες.

Περιγραφικά (ή περιγραφόμενα) βίντεο: Οι ηχογραφήσει σε βίντεο (συνήθως ταινίες ή προγράμματα τηλεόρασης) που περιέχουν προστιθέμενη αφήγηση περιγράφοντας το υπόβαθρο και τις δράσεις μεταξύ της αλληλουχίας διαλόγων.

Προάσπιση: Δημόσια και συχνά οργανωμένη υποστήριξη μιας ιδέας, ανάπτυξης ή υλοποίησης κάποιου πράγματος, για παράδειγμα για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες ή κάποια συγκεκριμένη νομοθεσία

Προσαρμόσιμη/ προσβάσιμη τεχνολογία: Τεχνολογικός εξοπλισμός ή συστήματα που αυξάνουν, διατηρούν ή βελτιώνουν τις λειτουργικές δυνατότητες ενός ατόμου με αναπηρία. Είναι επίσης δεκτοί οι όροι: τεχνολογία πρόσβασης, συσκευές πρόσβασης, προσαρμοστικές συσκευές. Παραδείγματα προσαρμοστικής τεχνολογίας περιλαμβάνουν ανανεώσιμες πινακίδες μπράιγ, λογισμικό ανάγνωσης οθόνης και λογισμικό μεγέθυνσης οθόνης.

Προσβάσιμη ιστοσελίδα: Μια ιστοσελίδα που λειτουργεί σωστά με εξοπλισμό υποστηρικτικής τεχνολογίας, ώστε να είναι χρηστική από έντυπο-ανάπηρους

Προσωπικός Ψηφιακό Βοηθός (PDA-Personal Digital Assistant): Προσωπικός ψηφιακός βοηθός. Ένας ελαφρύς, φορητός υπολογιστής που χρησιμοποιείται ως προσωπικός οργανωτής.

Πρότυπα μέτρησης: Ποιοτικά πρότυπα που λειτουργούν ως κατευθυντήριες οδηγίες για την ανάπτυξη μιας συλλογής βιβλιοθήκης. Για παράδειγμα, ένα πρότυπο προτείνει πως θα πρέπει να υπάρχει 1.5 με 2.5 βιβλία κατά κεφαλή για να ορίσουν το μέγεθος μιας συλλογής για μια δεδομένη κοινότητα. Τα πρότυπα μέτρησης μπορεί να χρειαστεί να προσαρμοστούν στις μοναδικές ανάγκες και περιστάσεις των βιβλιοθηκών για τυφλούς.

Συμφωνία αποθετηρίου: Μια γραπτή δήλωση από μια δημόσια βιβλιοθήκη που να συμφωνεί πως θα λειτουργήσει ως αποθετήριο διατήρησης υλικού εθνικής ή πολιτιστικής σημασίας

Τεχνολογίες της Πληροφορίας: Υπολογιστικά συστήματα και εφαρμογές λογισμικού

Υπηρεσίες αναγνωστών: Υπηρεσίες που παρέχονται από εκπαιδευμένο προσωπικό που ειδικεύεται ώστε να συναντά τις αναγνωστικές ανάγκες των χρηστών. Το προσωπικό για τις υπηρεσίες αναγνωστών είναι γνώστες της συλλογής και απαντούν ερωτήσεις για τους πόρους μιας βιβλιοθήκης και υπηρεσίες καθώς επίσης προτείνουν συγκεκριμένους τίτλους και συγγραφείς, συχνά βασισμένοι στις παλαιότερες αναγνωστικές προτιμήσεις του χρήστη.

Χαμηλή όραση: Η δυσκολία να ξεχωρίζει κανείς ένα πρόσωπο στο δρόμο ή να διαβάσει ένα μενού σε ένα εστιατόριο. Η χαμηλή όραση δεν μπορεί να διορθωθεί με κανονικά γυαλιά, φακούς επαφής, φαρμακευτική αγωγή ή εγχείριση. Αποτελεί άλλον έναν όρο για την οπτική αναπηρία

Χαρτί με μικροκάψουλες (swellpaper): Επικαλυμμένο χαρτί αποτελούμενο από δυο στρώματα, ένα στρώμα με απλό χαρτί και ένα στρώμα με φυσαλίδες που αντιδρά στην υπέρυθρη ζέστη. Τα πρωτότυπα κατασκευής αντιγράφων σχεδίων παράγονται σε χαρτί είτε με το χέρι είτε με τη χρήση προγράμματος, όπως το Corel Draw, Illustrator ή το CAD-CAM. Όταν θερμαίνεται, τα σημεία με το σκούρο μελάνι προσελκύουν περισσότερη ζέστη από ότι τα φωτεινότερα περιβάλλοντα μέρη και το στρώμα με τις φυσαλίδες ανυψώνεται κατά λίγες ίντσες, δημιουργώντας μια απτική εικόνα.

Χωρίς περικοπές βιβλίο: Ένα βιβλίο στην πλήρη μορφή του, εν αντιθέσει με ένα βιβλίο με περικοπές, το οποίο είναι συντομευμένο

Ψηφιακά αποθετήρια/ αρχεία/ συλλογές: Οποιαδήποτε πληροφορία αποθηκεύεται σε ψηφιακή ή ηλεκτρονική μορφή. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει βιβλία, περιοδικά ή εφημερίδες (σε ηλεκτρονικό μπράιγ ή μορφές κειμένου), ήχο ή βίντεο ή εμπορικές βάσεις δεδομένων, όπως εγκυκλοπαίδειες

Ψηφιακό Προσβάσιμο Πληροφοριακό Σύστημα (DAISY): Ένα σετ προτύπων και λογισμικού που αναπτύσσεται από τη διεθνή DAISY Κοινοπραξία για την ηχογράφηση ψηφιακών, με ανθρώπινη φωνή ομιλούντων βιβλίων σχεδιασμένων συγκεκριμένα για εντυπο-ανάπηρους. (Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε www.daisy.org). Τα DAISY βιβλία μπορούν να διαβαστούν σε μηχανή παιχνιδιού ψηφιακού ομιλούντος βιβλίου ή χρησιμοποιώντας πακέτα λογισμικού

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Διακήρυξη της IFLA για το Θεμελιώδες Δικαίωμα Πρόσβασης και Έκφρασης της Πληροφορίας

Σε συνάντηση στη Γλασκώβη με αφορμή την 75^η επέτειο ίδρυσης της η IFLA δηλώνει ότι:

Η IFLA διακηρύσσει το θεμελιώδες δικαίωμα των ανθρώπων για πρόσβαση και για έκφραση της πληροφορίας χωρίς περιορισμό.

Η IFLA με την παγκόσμια υποστήριξη των μελών της υπερασπίζεται και προωθεί την πνευματική ελευθερία, όπως εκφράζεται στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Αυτή η πνευματική ελευθερία περικλείει τον πλούτο της ανθρώπινης γνώσης, γνώμης, δημιουργικής σκέψης και πνευματικής δραστηριότητας.

Η IFLA ισχυρίζεται ότι η αφιέρωση στην πνευματική ελευθερία είναι μια κύρια ευθύνη του επαγγέλματος της βιβλιοθηκονομίας και της πληροφόρησης παγκοσμίως, εκφραζόμενη μέσα από κώδικες ηθικής και επιδεικνυόμενη μέσα από την πρακτική.

Η IFLA επιβεβαιώνει ότι:

- Οι βιβλιοθήκες και οι υπηρεσίες πληροφόρησης παρέχουν πρόσβαση στην πληροφορία, ιδέες και δημιουργήματα της φαντασίας σε οποιοδήποτε μέσο και ανεξαρτήτως ορίων. Οι βιβλιοθήκες λειτουργούν ως πύλες στην γνώση, τη σκέψη και τον πολιτισμό, προσφέροντας ουσιαστική υποστήριξη για ανεξάρτητη λήψη αποφάσεων, πολιτιστική ανάπτυξη, έρευνα και δια βίου μάθηση από ιδιώτες και ομάδες ανθρώπων
- Οι βιβλιοθήκες και υπηρεσίες πληροφόρησης συμβάλουν στην ανάπτυξη και διατήρηση της πνευματικής ελευθερίας και βοηθούν στη διαφύλαξη των δημοκρατικών αξιών και των παγκοσμίων αστικών δικαιωμάτων. Συνεπώς, είναι αφιερωμένες στην παροχή πρόσβασης στους πελάτες τους σε σχετικούς πόρους και υπηρεσίες χωρίς περιορισμό και κόντρα σε οποιαδήποτε μορφή λογοκρισίας
- Οι βιβλιοθήκες και υπηρεσίες πληροφόρησης θα αποκτούν, θα διατηρούν και θα καθιστούν διαθέσιμη την ευρύτερη ποικιλία υλικού, αντανακλώντας τον πλουραλισμό και την ποικιλομορφία της κοινωνίας. Η επιλογή και διαθεσιμότητα του υλικού της βιβλιοθήκης και των υπηρεσιών θα πρέπει να διέπονται από επαγγελματικούς παράγοντες και όχι από πολιτικές, ηθικές και θρησκευτικές απόψεις.
- Οι βιβλιοθήκες και υπηρεσίες πληροφόρησης θα καθιστούν το υλικό, τις εγκαταστάσεις και τις υπηρεσίες εξίσου διαθέσιμες σε όλους τους χρήστες. Δεν θα υπάρχει διάκριση για κανένα λόγο περιλαμβάνοντας το έθνος, την εθνική προέλευση, το γένος ή τη σεξουαλική προτίμηση, ηλικία, αναπηρία, θρησκεία ή πολιτικές πεποιθήσεις.
- Οι βιβλιοθήκες και υπηρεσίες πληροφόρησης θα προστατεύουν το δικαίωμα κάθε χρήστη για ιδιωτικότητα και εμπιστευτικότητα με σεβασμό στις πληροφορίες και τους πόρους.

Η IFLA συνεπώς καλεί τις βιβλιοθήκες και υπηρεσίες πληροφόρησης και το προσωπικό τους να υποστηρίζουν και να προωθούν τις αρχές της πνευματικής ελευθερίας και να παρέχουν απεριόριστη πρόσβαση στην πληροφορία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Κατευθυντήριες Οδηγίες για Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών σε Μπράιγ Χρήστες

Υπόβαθρο

Το Νοέμβριο του 1994 το Διακυβερνητικό Συμβούλιο του Γενικού Πληροφοριακού Προγράμματος της UNESCO ενέκρινε το νέο αναθεωρημένο κείμενο του Μανιφέστο για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες της UNESCO. Το Μανιφέστο αναπτύχθηκε σε συνεργασία με το Τμήμα της IFLA “Δημόσιες Βιβλιοθήκες” και υποστηρίζει δυο αξιολογούμενες δηλώσεις:

“Η Δημόσια Βιβλιοθήκη, η τοπική πύλη στη γνώση, παρέχει μια βασική προϋπόθεση για δια βίου μάθηση, ανεξάρτητης λήψης αποφάσεων και πολιτιστικής ανάπτυξης των μεμονωμένων και κοινωνικών ομάδων.

Αυτό το Μανιφέστο υποστηρίζει τις πεποιθήσεις της UNESCO για τη δημόσια βιβλιοθήκη ως μια ζωντανή δύναμη για εκπαίδευση, πολιτισμό και πληροφορία, και ως ουσιαστικό μέσο για την καλλιέργεια της ειρήνης και πνευματικής ευημερίας μέσω του πνεύματος των ανδρών και γυναικών.

Οι υπηρεσίες της δημόσιας βιβλιοθήκης παρέχονται βάσει της ισότητας πρόσβασης για όλους...συγκεκριμένες υπηρεσίες και υλικό πρέπει να παρέχονται για τους χρήστες που δεν μπορούν, για οποιονδήποτε λόγο, να χρησιμοποιήσουν τις κανονικές υπηρεσίες και το συμβατικό υλικό, για παράδειγμα οι γλωσσικές μειονότητες, άτομα με αναπηρίες ή άτομα σε νοσοκομείο ή φυλακή”.

Ανάμεσα στους ρόλους της δημόσιας βιβλιοθήκης που εντοπίζονται στο Μανιφέστο είναι η ανάπτυξη των επιδεξιότητων πληροφοριακού και υπολογιστικού αλφαριθμητισμού, η υποστήριξη και η έναρξη δραστηριοτήτων και προγραμμάτων αλφαριθμητισμού. Το Μανιφέστο πιέζει αυτούς που παίρνουν τις αποφάσεις σε τοπικά και εθνικά επίπεδα και την κοινότητα της βιβλιοθήκης “σε σύνολο και σε όλο τον κόσμο” να εφαρμόσουν τις αρχές του. Η UNESCO έχει υιοθετήσει το μπράιγ ως το μοναδικό απτικό τεκμήριο παράλληλο με αυτό του έντυπου.

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες φέρουν ουσιαστική ευθύνη απέναντι στους μπράιγ χρήστες και η παροχή πρόσβασης σε μπράιγ βιβλία και υπηρεσίες είναι ένα αναπόσπαστο μέρος του σκοπού και της αποστολής τους, όπως υποστηρίζεται από την IFLA και την UNESCO.

Η κοινωνία δέχεται τον ισχυρό συσχετισμό μεταξύ του αλφαριθμητισμού, της εκπαίδευσης και της μεμονωμένης οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας καθώς επίσης και της ακμής μιας κοινότητας, των γειτόνων της και ενός έθνους. Έρευνες τυφλών ατόμων και με προβλήματα όρασης διεξαγόμενες στην Βόρεια Αμερική και Ευρώπη από οργανισμούς, όπως η Σουηδική Βιβλιοθήκη Ομιλούντων Βιβλίων και Μπράιγ, η Κρατική Βιβλιοθήκη για Τυφλούς και Φυσικά Αναπήρους της Ουάσινγκτον (WSLBPH) και η Βιβλιοθήκη για Τυφλούς του CNIB, ενισχύουν αυτό που είναι αποδεκτό από το γενικό πληθυσμό π.χ. ότι οι δυνατές αναγνωστικές δεξιότητες ή αλφαριθμητισμού αυξάνουν την απασχόληση, τις ευκαιρίες για πανεπιστημιακή εκπαίδευση και ανεξαρτησία. Σε όλες αυτές τις τρεις μελέτες αυτοί

που έμαθαν μπράιγ ως το αρχικό τους αναγνωστικό μέσο και το χρησιμοποίησαν εκτεταμένα είχαν περισσότερες πιθανότητες να αναπτύξουν θετικές αναγνωστικές συνήθειες, απασχολήθηκαν με υψηλότερους ρυθμούς και είναι πιο πιθανό να αποκτήσουν μεταπτυχιακούς τίτλους. Ούτε η τεχνολογία ούτε οι ηχογραφήσεις σε κασέτες είναι αποδεκτά υποκατάστατα της ικανότητας για ανάγνωση και γραφή και στις βλέπουσες και τυφλές κοινότητες. Η θεμελίωση του αλφαριθμητισμού και στις δυο κοινότητες είναι η ικανότητα να διαβάζει και να γράφει κανείς έντυπο ή μπράιγ. Οι παρακάτω αρχές έχουν σκοπό να επεκτείνουν το πνεύμα του Μανιφέστο σε όλους τους τύπους υπηρεσιών βιβλιοθήκης για άτομα τυφλά και με προβλήματα όρασης, όπου ο αλφαριθμητισμός και η πρόσβαση είναι κριτικοί παράγοντες για την ενίσχυση όσων αδυνατούν να χρησιμοποιούν το έντυπο.

Αρχές Υπηρεσιών Βιβλιοθηκών σε Μπράιγ Χρήστες

Το μπράιγ είναι το αντίστοιχο του έντυπου αναγνωστικό μέσο για τους τυφλούς ανθρώπους. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να είναι πρόθυμες να προωθούν τη σημασία του μπράιγ και διευκολύνουν την πρόσβαση σε αυτόν τον πόρο για μέλη της κοινότητας των τυφλών. Οι παρακάτω αρχές- κλειδιά είναι ουσιώδεις για όλους τους τύπους των βιβλιοθηκών όπου η υπηρεσία μπορεί να προσπελαστεί από τυφλά μέλη της κοινότητας. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει:

1. Να παρέχουν άμεση πρόσβαση σε μπράιγ συλλογές με όποια μέσα είναι κατάλληλα στις χώρες τους, όπως συνεργατικές προσπάθειες, αναφορές σε πηγές προμήθειας, διαδανεισμούς ή διανομή πόρων με άλλες βιβλιοθήκες ή την ανάπτυξη συλλογών
2. Να ενθαρρύνουν την ενσωμάτωση όλων των μπράιγ τίτλων σε Εθνικούς ή Τοπικούς καταλόγους όπως αυτό αρμόζει
3. Να περιλαμβάνουν τις μπράιγ εκδόσεις βιβλίων σε προγράμματα βιβλιοθηκών, όπως ώρες για ιστορίες, λογοτεχνικές συζητήσεις με σκοπό να ενθαρρύνουν νέα τυφλά παιδιά να διαβάζουν με βλέποντες ισότιμους τους.
4. Να περιλαμβάνουν μπράιγ συλλογές στους καταλόγους τους ή όπου είναι τεχνικά εφικτό να τις διασυνδέουν με άλλους μπράιγ τίτλους συλλογών
5. Να εκπαιδεύουν το διοικητικό συμβούλιο της βιβλιοθήκης και το προσωπικό όσο αφορά το μπράιγ ως το μέσο αλφαριθμητισμού για άτομα τυφλά και με προβλήματα όρασης.
6. Να χρησιμοποιούν το μπράιγ ως ένα μέσο επικοινωνίας με αναγνώστες τυφλούς και με προβλήματα όρασης μέσα στην κοινότητα
7. Να προβάλλουν στην κοινότητα που εξυπηρετούν τη διαθεσιμότητα των υπηρεσιών βιβλιοθηκών σε μπράιγ μορφή

Κατευθυντήριες Οδηγίες Ανάπτυξης Μπράιγ Συλλογών

Οι παρακάτω κατευθυντήριες οδηγίες είναι το ελάχιστο που απαιτείται για την πρόσθεση ή πρόσβαση σε μπράιγ βιβλία ή πληροφορία από άλλα δίκτυα και σε πόρους προς χρήση από έναν μπράιγ αναγνώστη της κοινότητας:

1. Η ακριβής αναπαραγωγή των περιεχομένων μιας δημοσιευμένης έντυπης έκδοσης θα πρέπει να είναι η πρώτη και απαραίτητη για βιβλία ή υλικό που μεταγράφεται σε οποιοδήποτε μέσο που καταλήγει σε μπράιγ προϊόν ή ηλεκτρονικό δίσκο.

2. Όταν περιεχόμενο όπως γραφικά ή εικονογραφήσεις ή διαφημίσεις για περιοδικά παραλείπονται, θα πρέπει να υπάρχει ένδειξη.
3. Τα μπράιγ βιβλία θα πρέπει να συμμορφώνονται πλήρως με τους τρέχοντες εφαρμόσιμους κώδικες όπως εγκρίνονται από το σώμα που αναγνωρίζει τα πρότυπα σε κάθε χώρα
4. Κάθε τόμος μπράιγ θα πρέπει να περιλαμβάνει:
  - Μια σελίδα τίτλου που να περιλαμβάνει τον πλήρη τίτλο, το όνομα του συγγραφέα, τον αριθμό των μπράιγ τόμων και τις σελίδες κάθε τόμου
  - Δήλωση της ημερομηνίας πνευματικών δικαιωμάτων και του κατόχου πνευματικών δικαιωμάτων, όπως εμφανίζονται στην έντυπη έκδοση
  - Την περιγραφή του βιβλίου από τον εκδότη και πληροφορίες για το συγγραφέα
  - Τα περιοδικά θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν στο μπροστινό εξώφυλλο τον τίτλο, το μήνα και τη χρονιά του τεύχους καθώς επίσης αριθμό τόμου και τεύχους
  - Τα περιοδικά θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα ονόματα των κύριων εκδοτών
  - Τη διεύθυνση σύνταξης των εμπορικών περιοδικών
  - Θα πρέπει να ενθαρρύνεται η χρήση των απτικών εικονογραφήσεων
  - Το πακετάρισμα έντυπου μπράιγ θα πρέπει να είναι ποιοτικό για να προστατεύει το βιβλίο μπράιγ από καταστροφές στην αποστολή ή στη μεταφορά και θα πρέπει να επαναπακετάρεται εύκολα από το χρήστη για επιστροφή
  - Οι ετικέτες στο εξώφυλλο θα πρέπει να παρέχονται και σε έντυπη και μπράιγ μορφή
  - Τα δεσίματα θα πρέπει να είναι κατάλληλα ώστε να υποστηρίζουν το βιβλίο και να προστατεύουν το ύψος των μπράιγ κουκίδων, να διαφυλάσσουν τις σελίδες και να τις προστατεύουν από το εύκολο σκίσιμο.

Σημειώσεις

1. Unesco Public Library Manifesto, 1994
2. TPB: Underlag for fordjudpad anslagsframställning budgetaret 1993/94
3. Ryles, R. The impact of Braille Reading Skills on Employment, Income, Education and Reading Habits. Journal of Visual Impairment & Blindness, May-June 1996
4. Understanding Braille Literacy and its Impact on Library Services to Blind Canadians. Committee on Excellence. CNIB Library for the blind

Υποβαλλόμενο από:

IFLA Standing Committee of the Section of Libraries for the Blind per Meeting February 10-11 1998, Toronto, Canada. Revised at Division 3 Coordinating Board, March 13, 1998, Winchester. Approved by IFLA Professional Board, Aug. 1998

Ημερομηνία: Αύγουστος 1998